

Bernt-Olov Andersson

Min älskade slaktare

Roman

Ordfronts förlag

Min älskade slaktare

roman av

Bernt-Olov Andersson

En e-bok

från Bokförlaget Reptil 2011

Utgavs första gången på

Ordfronts förlag

Stockholm 1988

© Bernt-Olov Andersson

ISBN 91-7324-319-1

Kapitel 1

- Men va i helvete! Står du och släpper iväg fanskapet precis när jag satt masken i nacken pån! Men ta för fan fast han då! Då blir ju bara bacon kvar! Spärra vägen! Stäng in han mot ladporten, gubbar! Men va fan, ska då va så djävla märkvärdigt att ta pitten på en galdtjävel! Flytta på dej kärring! Men, gå härifrån! Gå in och läs Härolden mä dej! Du står i vägen! Äh! Nu går ju galtfan på som en raket. Hä! Hä! Hä! Jo du, din djävla pissruska! Nu är du fast! Bröta ner han, gubbar!

Aron, Pelle och Snickarn halvlåg över galten som skrek i falssett. De korta benen sprang i luften och dubbelhakorna dallrade när han kastade med huvudet.

Slaktarn gick med bestämda steg över gårdsplanen. Fru Walfridsson kastade en blick på slaktmasken bakom hans rygg innan hon stängde dörren inifrån. När skottet ekade mellan uthusen slog hon händerna för ansiktet. Kulan for in i galtens hjärna och medan kroppen ännu skälvde i spasmer gjorde Slaktarn ett bröststick så att blodet pumpade ut i den emaljerade plåthinken. Barnen vågade sig äntligen fram.

På eftermiddan skulle Slaktarn besöka en annan bonde. Både fadern och farfadern hade varit slaktare och det skulle inte förvåna om arvet gick tillbaka till hedenhös. Byborna brukade säga att han var född med blod på nävarna.

Det var bråda tider. Alla småbönder uppefter åsen hade skaffat sig griskultingar sedan herrarna i Stockholm förhandlat fram en grispremie på trettio kronor. Grisbilarna for i skytteltrafik. Suggorna betäcktes så att det knakade i boxarna. DDT-sprutorna svepte fram över galtryggarna och kvinnorna halvsprang över gårdsbackarna

med grismat i hinkarna.

- Hör ni, ungdjävlar! Kom hit får ni röra om i blon.

Slaktarn svängde med armen och pekade med slaktmasken mot hinken.

- Öh, Bosse. Kom hit och rör du, så får du blodpudding av morsan sen, fortsatte han.

Bosse skjutsades fram av Sigge och Björn. På andra sidan vägen stod Mjölhnarns lilljanta på tå för att se vad som hade hänt. Slaktarn, Snickarn och Pelle sneglade på varandra. Aron stod på huk vid galten.

- Dä ä'nte våran gris, sa Bosse när han kom fram till männen.

- Vadå?

- Dä är Walfridssons gris och då är dä hans blodpudding.

- Nja, nog sjutton får morsan en skopa blod av Walfridssons om du rör om. Eller hur, Aron? sa Slaktarn.

Bonden nickade vänligt. I det vita skägget fanns röda stänk. Bosse ställde sig på knä, körde ner kvastskafet och började röra. Det mörka grisblodet virvlade runt i hinken.

Männen tog nya tag och släpade iväg med djurkroppen.

Det stod inte på förrän både ungar och flugor samlades kring gristarmarna som låg i en hög utanför höskullen. Inne på skullen hängde den uppfläktade grisen med en blodsdroppe i trynet. Det ångade från skällningskaret och upp mot takbjälkarna.

Slaktarn hade hängt på sig ett förkläde. Han skar och sågade med sådan självklarhet att de andra blev stående omkring honom. Han pratade högt och undervisade, pekade på kotlettraderna med knivspetsen. Så klev han upp på en träbock och skar av knorren.

Utanför stod pojkarna och tittade på en härva av de

blåsvällda tarmarna. Ibland gick de fram och såg på inälvorna, petade på dem med kvistar och gissade vad det kunde vara.

Bosse var stolt. Han hade rört om i grisblodet. Grisblodet som Slaktarn sa var bra mot vårtor. Bosse hade till och med vågat lyfta upp en tarm i luften. Och det hade inte de andra vågat. Trots att Sigge alltid skulle göra sig så duktig. Dessutom hade Bosse fått lov att följa Slaktarn till grannbyn. Det här var en av hans bästa dagar.

Helt oväntat kom någonting utfarande genom porten och alla ungarna rusade dit. Det var grisknorren som låg där som en vit mask på backen. Bosse tog upp den. Inifrån ladan hörde de Slaktarn och de andra männen skratta:

- Säg åt morsan å koka soppa på den där nu, ungdjävlar!

*

...Sjomastoura kisto lävdeko sjimehävsto taplosko!

Det var alldeles svart i rummet. Som i dödens funt, tyckte Bosse som låg där och andades så tyst han kunde. Med örat mot väggen lyssnade han till bondfruns rop. Det prasslade som av småmöss i sågspånsfyllningen.

Ibland fräste det till ute på landsvägen och Guds Onda Öga släpade en ljuskägla utefter tapeten. Porslinsblommorna glittrade till som en stjärnhimmel mot väggen och det hände att han fick svindel och föll genom oändligheten.

Han hette inte Bosse av någon speciell anledning. Han skulle väl ha ett namn, han som alla andra. Någonting som höll honom kvar bland de namngivna. Bo fick det bli. Ett enkelt namn för ett barn av enkelt ursprung, tänkte säkert prästen som döpte honom. Redan första dagen kallades han Bosse.

Fadern hette Pelle och dopdagen, liksom många andra,

hade han varit bakfull. Efter ceremonin skulle han arbeta eftermiddagsskiftet i järnverket. Elsa hade burit hem sonen och visat upp honom som en värdefull gåva inför grannfruarna. Trots att han bara var en snorig unge som säkerligen skulle växa upp till samma suput som fadern.

Nu låg han i sin säng med bara lapptäcket som skydd mot mörkret. Dova och egendomliga ljud levde i väggen bredvid honom. Det rasslade och knäppte som av vägglöss mellan brädor och papp. En märklig vind rörde om i sågspånsfyllningen.

...rabrakero sagraberekero bakero! lät det bakom tapeten.

Han kunde höra hur stolar hasade omkring där inne hos hyresvärden. Lade han örat riktigt nära väggen kunde han höra häftiga utrop som tonade bort bland årsringarna i husets timmer. Men det vågade han inte. Den där Gud bevakade honom ständigt.

Kanske skulle denne demon komma insmygande genom fönstret någon natt. På samma ljudlösa sätt som en afrikansk maumaukrigare. Med en väldig kniv mellan tänderna. Alldeles svart och insmord med fett så att ingen skulle kunna få grepp på honom.

Ibland kunde Bosse också höra rop från övervåningen. På de vuxnas prat hade han förstått att det var polskan som skrek, Elisabet, hon som hade ett blått nummer tatuert på armen.

Polskan hade hyrt av Walfridssons på samma villkor som Bosses föräldrar. Ett rum och kök. En järnspis och en diskbänk med korkmatta. Visserligen skilde det en del i kvadratytan men det jämnade säkert ut sig när det gällde bekvämlighet och närhet till dass och ved. Det kunde vara tungt att bära vedkorgen uppför trappan. Ibland kunde de höra henne stanna och vila.

Polskan var mörk och hennes hår hängde långt ner på

ryggen. Hennes man kom från grannbyn. Han var ljus och kortsnaggad.

Bosse hade varit sjuk den dag de kommit med möblerna på en högkärra. Fadern hade hjälpt dem upp med ett skåp.

Bonden Walfridsson var säkert ingen ogin hyresvärd även om det fanns de som såg hans fromhet som fernissa. Ibland hände det att Bosse smög in i deras kök för att lyssna till gökuret och för att dra i linorna med tyngder som var formade som tallkottar. Uret hängde på väggen bredvid matbordet.

- Såå, det är nog hög tid för gökungen att titta ut nu, brukade fru Walfridsson säga, torka av sig på förklädet och lägga huvudet på sned som en lyssnande kråka.

Bosse nickade alltid tyst. Att säga någonting då hade varit som att bryta ett löfte.

Så brukade de stå där med ryggarna mot diskbänken. Ofta kunde inte Bosse låta bli att snegla mot dörren in till kammaren eftersom den ofta stod på glänt. Därinne på sängen brukade farbror Aron, fru Walfridssons man, ligga och sova. Längre in syntes salen med tramporgeln och den stora palmen. Arons vita skägg låg utbrett i en krans över bröstet och röda eller svarta böcker låg alltid uppslagna över hans ansikte. Det var som om han läste i drömmen. Över sängen fanns en bild av Jesus Kristus med törnekrona. Texten hade Bosse lärt sig utantill: ”Syndens lön är döden men Guds gåva är evigt liv, i Jesus Kristus vår Herre.”

En gång när köket varit tomt hade Bosse smugit sig ända fram till kammardörren och funnit Aron och fru Walfridsson på knä nedanför sängen. De hade ropat till den där Jesus Kristus. De hade sett rädda ut. Det hade sett ut som om fru Walfridsson gråtit.

Nu tryckte lapptäcket över Bosses bröst och ett ljussken

steg upp över storbacken. Det var en bil som kom nerifrån
samhället och närmade sig huset. Två solar avtecknade sig
mot rullgardinen, växte och blev allt ljusstarkare. Bosse
tyckte att det såg ut som när modern hällde ut
pannkakssmet i stekpannan. Ett ljussken svepte häftigt
över väggen. Det var inte mer än att ögat hann vänja sig.
Sedan blev det svart igen.

I hörnet bredvid linneskåpet kunde han se två ögonvitor.
Han gjorde sig beredd att dö.

-...äh, parena ista nega pesta.

*

-Yitgadal veyitkaddash!

Alla krälar mot gropen. Gropen krälar. Stanken.

- Das ist dein Mann!

Hänger från takbjälkarna om natten. Rycker i spasmer.
Gungar. Utanför krälar alla. Högarna. Högarna. Stanken.

- Das ist dein Mann!

- Chema Israel!

Ledaren i frack. Figurerna krälar. Krälar mot fabriken
och groparna och högarna och röken som bolmar över
festfolket.

- Das ist dein Mann!

Och krälar. Och stanken. Och högarna.

- Das ist dein Mann!

Och stanken.

- Vakna, Elisabet! Vakna!

- Das ist dein Mann! Chema Israel!

Och röken som bolmar. Och stanken. Och högarna.
Och ledaren i frack.

- Das ist dein Mann!

- Elisabet! Vakna för Guds skull!

Och högarna vid fabriken.

- Bitte!

- Elisabet! Vakna! Du är hos mig nu, älskling!

- *Bitte! Nein!* Tänd ljuset! Tänd ljuset! Bitte!

*

Då var klockan halv tre på natten. Sigge och Björn låg och sov i samma utdragssoffa. Snickarns fru sov i köket och själv stod han vid fönstret och såg bort mot Walfridssons där det lyste på övervåningen, hos den där judinnan. Hemma i arvegården låg Slaktarn och hans hustru Gertrud och sov. Tre hus vid en ås, fyllda av unken nattdoft.

Ett par timmar senare tände Snickarn sin knutlampa och en lång skugga föll ut över potatislandet. Han låste ytterdörren noggrant.

Ljuset från ficklampan irrade ut över åkern. Han gick med bestämda steg mot busshållplatsen. Från sitt gavelfönster kunde Elisabet se bussen närma sig. Den slingrade sig fram på de smala vägarna vid kvarnen och kraftstationen för att slutligen stanna till vid hållplatsen. Hattbrättet skuggade ansiktet. Det gnistrade till i bågsågen som hängde över axeln. Bussen vibrerade. Han klev ombord.

*

Det klarnade upp och gryningen närmade sig. Elisabet somnade till slut. Snickarn steg av bussen inne i stan och kom som vanligt först av alla till sitt arbete. Borta vid skogsbrynet i öster gick en älg och tuggade bland lövslå och torkat gräs. Grisarna i Walfridssons stia låg och tänkte på galten. I stan var det som vanligt ett myller av liv med skiftbyten och människor på väg mellan brukslägenheterna och järnverket. I samhället däremot,

myllrade det lite mindre. Där var det bara bussar eller arbetare vid mejeriet som passerade. Men utanför samhället, vid denna slingrande rullstensås, där människor och djur samsades om utrymmet, märktes minsta förändring. Där bevakades och diskuterades varje växling i omgivningen. De utanförstående och ovana kunde ibland känna att istiden ännu levde kvar bland människorna. Att tiden stod stilla och var lika orubblig som den rullstensås de bebodde. Men de var ju som sagt ovana. Det behövdes mer än ett tränat öra för att höra ett landskap förvandlas. Det behövdes intuition och tid.

Bosse, Sigge och Björn var ännu för små för att märka det. De levde ännu med vissheten om att livet är evigt och oföränderligt. De kunde ännu inte märka växlingarna genom lukter och ljud, genom ett ord eller en känsla.

Polskan däremot kände sådana saker men visste inte vad hon skulle göra av sin känsla. Det var tillräckligt ändå. Hennes man Ambjörn, som var boklärd, skulle kanske kunna ge en teoretisk förklaring till varför det var som det var men det skulle ändå aldrig räcka.

För så klokt verkar det vara inrättat, att ett landskap ständigt förändras så att människorna i det, med alla sinnen, ska kunna lyssna till det liv som växer. Oändligt sakta omvandlas det, så att människor ska få gott om tid att anpassa sig, att inte misströsta och ge upp sitt eget liv. Fru Walfridsson och Aron kanske lade alla förklaringar i Guds hand och nöjde sig med detta. Någon kanske anade skäl utöver våra mänskliga tankar och bortom vårt mänskliga språk. Andra kanske struntade i alla omständliga uttydningar och lät det växa.

Kapitel 2

Bosse sprang på vägen och tänkte på den uppfläkta galten som hängde från takbjälken i ladan. Snart skulle det bara finnas en blodfläck i golvplankorna kvar efter honom. Om ett år skulle även den vara bortnött. Då kanske Bosses vårtor också skulle vara försvunna. För han hade gjort som Slaktarn sagt och gnidit grisknorren mot dem. Det skulle vara en fläsksvål men Slaktarn menade att det gick lika bra, om inte bättre, med en grisknorr. Bosse hade grävt ner den i gödselstacken bakom ladugården. För så skulle man göra. Tolv vårtor. Till julafton skulle de kanske vara borta.

Bosse sprang. Hans panna var svettig. Han sprang och det var eftermiddag. Snart skulle Slaktarn komma förbi huset och fråga efter Svenssons grabb. Det var *han* det. Pojken med röd toppluva som sprang där på landsvägen. Bosses mamma skulle svara att pojken nog var på väg hem från skolan men att han var välkommen in på en kopp kaffe så länge. Slaktarn skulle svara: ”Tackar som bjuder”, men tveka i dörren eftersom Bosses mamma var en vacker kvinna och han en vanlig slaktare med blod på händerna. Bosses mamma skulle känna det och ge en smula beröm för att pojken fick följa med till Backberg så där en vanlig vardagseftermiddag. Han skulle då svara att det bara var trevligt med lite sällskap.

Säkert skulle Slaktarn också säga ”Hååå, jaja” när han satte sig vid bordet. ”Hååå, jaja”, skulle han säga och det skulle betyda att han visste vad som försiggick, att livet var ett helvete som skulle genomlidas, eller också betydde det ingenting. Det kanske bara var någonting som skulle sägas.

Katten satt på brotrappan när Bosse kom rusande från

skolan. Slaktarns häst var bunden vid mjölkpallen. På högkarran stod lådan med det blodiga förklädet, slaktmasken och knivarna. Det var på den lådan Slaktarn satt när han grep tömmarna och smackade på den stora ardenneren.

Hela vägen förbi Snickarns hus och den gamla kvarnen låg Bosse på mage och såg grusvägen glida förbi som en grå matta under sig. Han studerade flakvirket noggrant. Halmstrån och sädeskorn satt fastkilade i sprickorna. Vagnen hoppade och skramlade. Den breda hästbaken gungade framför dem och musklerna spelade innanför huden. Svansen vispade mot flughoparna. Ibland släppte den väder stegvis, så att Bosse tittade upp och började skratta. Slaktarn vände sig om.

- Jo du, Bosse. Så där har hästarna gått och släppt sig i miljontals år. Hä! Hä! Du skrattar du, pojkspoling.

Hästen ryggade till av det häftiga ljudet.

- Är dä inte rakvatten dä luktar va?

- Nä, usch! sa Bosse och höll sig för näsan.

De körde över bron bortom kvarnen, genom ett par byar och upp mot finnskogen i norr.

- Har jag inte en vacker häst?

Bosse nickade som om Slaktaren sagt någonting allvarligt.

- Hon härstammar från Belgien där nere i Europa. Från samma trakter som di där vallonsmederna som arbetade i järnverket förr i tin. Har ni läst om sånt i skolan?

- Nä, vi läser bara matematik. Åsså berättar fröken en saga ibland.

- Har du en snäll fröken?

- Jaa, ganska så.

Efter bara en halvtimme öppnade sig landskapet och

några gårdar blev synliga. De låg i en klunga på båda sidor om vägen.

Vid en mjölkpall svängde de av och fortsatte på en enkel körväg och snart var de framme vid en bondgård som låg i skuggan av skogsbrynet. Ett gammalt par mötte dem. Slaktarn körde upp häst och vagn framför ladugården.

- Å här skulle dä slaktas?

- Joo, sa mannen lugnt och tog upp en snusdosa. Joo, hä skulle väl dä.

Slaktarn hoppade ner från flaket och började koppla ifrån hästen.

- Ja dä är bara att säga till. Ni kan få fläskbitarna både på längden å på tvären. Säg till bara... Eller hur, mor? Va säger ni? Ska vi gå lös mä slaktmasken i stian? Å sen ordnar vi en stor sjujävla fest här i backen. Hä vore väl nåt dä?

Kvinnan skrattade och höll handen för munnen.

- Ho! Ho! Du är dej lik du!

- Jo du, här hoppar inga halta löss... Sen förstår du, så ordnar vi mä dans här uppe på ladan. Å du Eskil tar fram dragspelet så dansar Anna och jag både tango och vals. Eller hur?

- Åh tok, sa kvinnan och slog ut med handen. Du kan då få till dä du.

Bosse satt på flaket och såg på de vuxna. Gned med en av överhandens vårtor under näsan och såg sig sedan om efter en plats att ta skydd när skottet gick.

- Nå, var har ni grisdjävlarna? frågade Slaktarn och gick före mot svinstian.

Pojken hörde svinen skrika och hoppade genast ner från flaket. Sakta gick han vägen upp mot skogen. Han visste vad som skulle komma.

Bosse satt lutad mot ett lönnträd, omgiven av svampar och röda löv, när smällen kom. Den ekade mot skogsbrynet och rullade som åska över åkrarna, mot gårdarna och uthusen.

Så kom en man i grå keps cyklande bortifrån landsvägen, svängde in på gården och parkerade mot ladugårdsväggen.

Bosse väntade. Tiden gick sakta. Efter ett tag hörde han kvinnan ropa och hon kom utvaggande på körvägen. Hon såg honom sitta mot trädet.

- Bosse! Kom in får du saft. Jag har ställt fram saft åt dej, sa hon och närmade sig.

- Nä, jag vill inte ha nåt.

- Är du blyg?

Hon såg honom i ögonen. Då reste sig Bosse upp och följde efter henne mot huset. Kvinnan flåsade och andades tungt när hon gick upp på brotrappan och tog av sig stövlarna. Under hade hon ett par rödspräckliga raggsockor med hål på båda hämlarna.

I köket satt Slaktarn, Eskil och hans son som var mjölkprovare. Eskil och Slaktarn drack på bit, sörplade nästan lite överdrivet. Kvinnan stod som vanligt vid spisen. Bosse satte sig på en pall vid skänken. Flugpapperet hängde ovanför människens huvud. En brun kladdig remsa som snurrade till när Eskil blåste bort ånga från sitt fat.

- Där gick bra.

- Jo.

- Han vägd int så mycke.

- Nä.

- Där är då snart ingen idé.

- Næe, du får väl öka ut och skaffa rejält mä maskiner som andra bönder.

- Johohoo du. Å var skull en ta pengarn ifrån?

- Du får väl låna av mjölkprovaren här. Han har pengar han du. Där kan du ge dej fan på.

Slaktaren sneglade mot sonen som satt och flinade.

- Ho. Ho. Näe du. Han har nog fullt sjå mä sitt han. Där ska va mat å där ska va bensin till Kapitän. Ungar har han å, sa bonden, viftade bort en fluga och tog en ny sockerbit.

- Men nog är där åt helvete allt, fortsatte han och såg ut genom fönstret.

- Jo, men där är väl tidens gång.

- Hä är väl där.

Anna lade in ett nytt vedträ i spisen, stängde luckan med en smäll och gick ut i farstun. Mjölkprovaren halvlåg på soffan och sa ingenting. Slaktaren såg underfundig ut.

- Du får väl börja kuckla mä såna där vetebomber i stället. Såna där som ryssdjävlar har. Som dom smäller och väsnas så lär där väl gå åt några hektar.

- Johohoo du, där skulle gå åt då.

- Dom ska börja här å. Högsta militären nere i Stockholm vill ha pengar, för å smäll av en sån där.

- Sånt där skit kan dom kosta på, sa Eskil och sög i sig lite kaffe från fatet, men ska en annan ha ett korvöre där sitter där förbanne mej fast. Där går åt helvete med alltihop, sanna mina ord. När ungarna idag har blive vuxna så finns det bomber gosse, så djävlar anamma åt där... Är där reson där ?

- Nä... inte då.

Bosse drack svartvinbärssaft och tog små tuggor på kanelbullen så att den skulle räcka längre. Anna kom tillbaka med en mjölkkruga i handen, grep mjölkprovarens kaffekopp i farten och gick fram till skänken.

- Och pojken har du mä? sa hon och nickade menande

mot Bosse.

För första gången riktades allas blickar bara mot honom och han lät sin egen blick falla ner i saftglaset.

- Nähähä du, Anna. Jag är för gammal för sånt där jag. Dä är Svenssons grabb.

- Svensson?

- Ja du vet, kallvalsarn på åsen, sa Slaktarn och såg ut mot hästen i hagen.

- Åhå, sa Eskil utdraget och lyfte samtidigt blicken mot taket så att flugpapperet snurrade till. Ja du, dä är inte lätt inte.

Anna lade sin tunga hand så försiktigt hon kunde på Bosses huvud.

- Nä ni folk, vi får väl fara vi om vi ska hinna hem till kvällningen, sa Slaktarn och reste sig sävligt upp från köksbordet.

- Ja, dä är ett jäkt, sa Eskil och följde med ut till hästen som stod och väntade i hagen.

Slaktarn tog adjö och hästen lunkade fram emot landsvägen. Mjölkprovaren körde före på cykeln. Pojken låg på flaket och tittade rakt upp bland molnen som välvde sig och ändrade former mot himlen. Luften var klar med en svag doft av gödsel.

- Blev du rädd för skottet?

- Näe, inte så värst.

- Jo men lite rädd blev du allt.

- Njo, lite så.

- Kom och sätt dej här så får vi prata, sa Slaktarn och makade åt sig på lådan med det blodiga förklädet, slaktmasken och knivarna.

Det blev ändå inte så mycket sagt. De satt och njöt av tigandet och solen som lyste upp de gula och röda

lövträden som stod i dungar mitt ute på åkrarna. Slaktarn tyckte inte att det gjorde så mycket att han hade magvärk.

Efter ett par kilometer kom Eskils son körande i bil.

Slaktarn stannade till vid vägkanten. Hästen trampade. Stirrade med ena ögat mot bilgrillen som grinade upp sig mot honom. Hästen gnäggade till när bilen försvann i ett dammoln.

Ardennerhästen lunkade på i sin egen takt och just som de körde över en åkerplätt utanför byn fick de se en böjd man komma traskande framför dem på vägen. Både Slaktarn och Bosse kände igen honom på gången. Det var Pjutt-Johan. Han hade en stor grå överrock på sig och en rejäl pälsmössa nerdragen över öronen. På ryggen bar han en jutesäck, på fötterna hade han grova stövlar och i mungipan en cigarrstump som sällan var tänd.

- Proo! sa Slaktarn och stannade till med hästen. Tjänare, Johan. Så du är ute och går?

Johan muttrade och fuktade läpparna med tungan.

- Jo.

- Hopp opp vetja. Du ska väl neråt?

- Jo, att nog ska jag väl dä.

Han satte sig längst bak på flaket med ryggen mot Slaktarn och Bosse. I säcken skramlade några tomglas. Kvastarna lade han bredvid sig. Slaktarn vände sig om.

- Nåå, hur går dä mä affärerna, Johan? Är dä nån åtgång?

- Dom köpte en därborta, sa han och pekade över åkrarna mot en bondgård de redan passerat.

- Så dä går bra då?

- Jo, dä går bra, muttrade Pjutt-Johan och sedan sa han ingenting mer, förrän han hoppade av längre fram.

- Heders, sa han då och gick vidare med blicken stadigt

fästad i dikesrenen.

Bosse tittade länge efter honom.

Det hade börjat skymma och det lyste redan svagt från kvarnen. En naken glödlampa syntes i ett fönster som var vitt av mjöldamm. Det gamla trähuset mullrade dovt.

Hästen travade till och gnäggade. Det ekade ljudligt när den klampade över åbron.

Bakom kvarnen låg dammluckorna och forsen. Dit brukade Bosse smita iväg tillsammans med Snickarns pojkar. När dammluckorna var stängda gav de sig ut på stenhällen och fångade smålakar som blivit kvar i vattenfyllda sprickor och håligheter. En gång hade någon släppt på vattnet när de stod där ute på hällen. Bosse och Sigge hade kastat sig iland men Björn stod gråtande kvar medan vattnet forsade allt mer kring hans ben. ”Om du inte hoppar så dödar jag dej!” skrek Sigge till sin yngre bror. Och Björn hoppade allt vad han orkade. Han följde med en bit i forsrännan men så fick han grepp om en sten.

- Du ser så moloken ut, gosse. Du är väl inte rädd för kvarnspöket? undrade Slaktarn och ruskade honom lätt.

- Nä, dä finns inga spöken.

- Jodu, nog finns dä spöken allt.

- Nä, sa Bosse och försökte flina. Han såg Slaktarns allvarliga min, men också hans spelande ögon.

- Jo, hä är då säkert dä. När jag var liten så vimlade dä av dom. När jag skulle gå på dass om kvällarna så var jag tvungen att låna hagelbössan utav farsan. Dä var så trångt mellan spökerna, så man var tvungen att ta fart ända uppifrån backen och tjurrua hela vägen ner till dass.

- Näe, nu ljuger du.

- Nää, hä, hä. Tror du att Slaktarn ljuger, va?

- Ja, för jag har då inte sett ett enda jag.

- Har du inte? Dä var då märkvärdigt, sa Slaktarn. Nä, dom vågar väl sig inte på en slaktardräng, kan jag tänka.

Han lade armen om Bosses axlar och sträckte fram tömmarna. Pojken såg upp i hans ansikte. Det luktade blod och flottigt skällningsvatten av slaktaren.

Hästen gungade fram i sakta mak mellan skaklarna.

Tömmarna hängde i en svag båge från betslet, över lokselen fram till Bosses utsträckta händer. Pojken satt stel som en pinne bredvid slaktaren och när de körde förbi Snickarns hus kände han att han anförde ett triumftåg. I fönstret stod Sigge och Björn och tittade. Till och med deras mor kom fram. Nu kunde Sigge tjata bäst han ville om den där stockcarbilen han suttit i nere vid bussgaraget.

Mjölorns lilljanta stod vid vägkanten. Hon hade hämtat mjölk hos Walfridsson. Hon såg länge efter dem.

- Proo, sa Bosse när de närmade sig mjölkpallen vid Walfridssons hus. Och till hans stora förvåning stannade den breda ardenneren och ruskade på huvudet så att manen slängde.

Slaktarn lutade sig fram och grep efter plånboken.

- Så var dä bara lönen då.

- Näe, sa Bosse generat och fingrade på en vårta.

- Klart att du ska ha lön när du arbetar. Få se nu då. Va är dä en slaktardräng har i lön.

Slaktarn låtsades tänka efter. Så vek han upp plånboken, öppnade myntfacket och tog fram en tvåkrona. Pojken sneglade vilset på slanten.

- Näe, sa han igen.

Då tog slaktaren Bosses hand och lade tvåkronan i den. Bosse reste sig upp på flaket, tog i hand och bockade, som han visste att man skulle göra.

När han rusade över gårdsplanen med tvåkronan i

handen, hörde han Slaktarns bullrande skratt bakom sig.

Kapitel 3

Som sig bör var huset rödmålat. Knutbrädor och vindskivor var vita. Grunden, som mest liknade en vinkelhake, var gjord av ofärgad betong.

Walfridssons hus var det största i trakten. Att husgrunden liknade en vinkelhake kom sig av att den var ett par meter hög vid gaveln ut mot åkrarna, medan den smalnade av som en grå kil upp mot landsvägen och den andra gaveln.

Så var det förresten med alla hus och uthus som låg utmed den urgamla rullstensåsen: Walfridssons, Snickarns, Mjölhnarns, Slaktarns och gårdarna längre upp. Svenssons pojke brukade säga till fru Walfridsson, när de stod och väntade på göken, att husen utmed åsen såg ut som sadelpåsar över en hästrygg.

Han hade väl fått det från någon matinéfilm som visats på NTO-lokalen nere i samhället. Och visst var väl detta synd i fru Walfridssons ögon men Herren Gud såg nog till de sina. Dessutom ville hon inte börja kritisera sina inneboende alltför lättvindigt. ”När en syndare omvänder sig, blir det glädje i himmelen”, brukade hon tänka och förlåta det mesta.

På det sättet var fru Walfridsson mer hoppfull än sin man. Ännu kunde många själar vinnas och räddas in i himmelriket, ”... för en omvänd själ överskyler en myckenhet av synder”, säger Bibeln.

De enda människor hon hade starka tvivel kring och där hon insåg att det inte skulle bli frågan om en enkel frälsning, var Bosses pappa och Snickarn, som söp ihop och brukade bete sig svinaktigt mot alla som kom i deras väg.

Konstigt nog hyste hon inte samma tvivel mot Slaktarn. Han var visserligen en fähund i många stycken - vid den senaste slakten hade han rutit oförskämtheter mot henne - men någonting sa henne att han var en sökare och hon visste ju att allt mänskligt sökande slutligen hamnade i Bibeln, i Herrens förlåtande famn.

Därför aktade hon sig noga för att kritisera sina inneboende. Ambjörn Händel bodde på övervåningen tillsammans med sin stackars barnlösa judinna. Nog hade både fru Walfridsson och hennes man hört henne bönfälla Gud om nätterna och en gång hade de bett för henne vid ett av fiskhandlare Karlssons bönemöten nere i samhället. Ambjörn hade ett hjärta av guld men så kom han också från ett religiöst hem. Hans föräldrar var medlemmar av församlingen i grannbyn.

Något guldhjärta hade alltså inte Pelle Svensson som delade nedervåning med Walfridssons. Han söp i perioder och ibland hade han spelat bort hela lönen på poker, innan Elsa hunnit få fatt i honom. Hade det inte varit för Elsa och pojken så hade han nog åkt ur huset för länge sen. Han låg fem månader efter med hyran och när fru Walfridsson ibland mötte Pelle i hallen så kunde han till och med vara så fräck att han skämtade och ironiserade över den uteblivna hyran. Därför kan man inbilla sig att Pelle Svensson var en riktig hustryran, som spöade upp sin hustru alldeles som Snickarn gjorde med sin Inga, men det var han inte. Elsa höll honom för det mesta i Herrans tukt och förmaning och det hade till och med hänt att det var hon som örffilat upp honom när han kommit hem efter en lång supperiod.

I somras hade fru Walfridsson sett honom komma gående på landsvägen, klädd i en gammal överrock full av höboss, som vittnade om att han sovit över i någon lada.

Hans axlar hängde och hans ansikte var grått. Då hade han varit ångerfull och haft med sig en gammal cykel till Bosse. När han vilat upp sig en vecka och återfått sin röda ansiktsfärg, lämnade han tillbaka den till dess rätte ägare.

Nu var det tyst i huset. Ambjörn och Pelle var på sina arbeten i järnverket och skulle komma hem med halvsexbussen. Bosse var fortfarande i skolan medan Elsa och Elisabet tillsammans åkt till Konsum med varsin kasse.

Fru Walfridsson stod i salen och funderade. Gubben sov middag i sovrummet med Bibeln uppslagen över ansiktet (Job 37). Om en kvart skulle han ner till svinen.

Det var ännu lång tid innan de skulle ha sitt bönemöte men som alltid ville fru Walfridsson vara väl förberedd. Det hade slarvats på andra håll så det fanns ingen anledning att hon skulle göra det. Visserligen hade de haft möten tidigare i Walfridssons sal men den här gången skulle predikant Holm från stan komma på besök, han som brukade skriva i Evangelii Härold. Han som hade den underbara nådegåvan.

Det var många som vittnade om Holms mirakler. Under sommaren hade han turnerat runt på tältmöten i hela Norrland tillsammans med storsångaren Einar Ekberg. En gång deltog han som helbrägdagörare under ett möte på bibelskolan i Stockholm tillsammans med självaste Lewi Pethrus.

Orgeln hade sin givna plats under palmen vid dörren in mot sovrummet. Salen var visserligen inte större än ett ordinärt rum men om hon flyttade linneskåpet två meter in mot hörnet med ryan och pendylen, så att dörren ut till hallen blev fri och bar ut byrån och moraklockan, så skulle de kunna rymmas fjorton personer, kanske rentav femton.

Hon tänkte sig predikant Holm vid den ena väggen. Ett

bord skulle han ha att lägga Bibeln på. Det fick bli lillbordet i källaren där den gamla separatorn stod. En vit linneduk över bordet och ingen skulle märka något. Mellan tramporgeln och bordet fanns gott om plats för dem som ville vittna eller andedöpas. Där skulle nog också sångaren rymmas.

Hon räknade med att både Elsa och Elisabet skulle låna ut sina köksstolar. Aron fick väl åka ner med traktorn till församlingshemmet och låna en bänk eller några bockar med plank.

Elsa, Inga, Elisabet och Ambjörn, Slaktarns fru, som vid förra mötet blev andedöpt, Mjölnarn och hans fru. Sedan brukade det alltid komma någon från Backberg eller längre uppifrån åsen. Mitt på golvet stod hon och såg redan skaran församlad mot Svenssons vägg. Inom sig kunde hon höra hallelujaropen.

Aron Walfridsson ryckte till och Bibeln föll i golvet med en duns. Han såg sig förvirrat omkring och sa:

- Somnade jag?

Det var inte alls ovanligt. Han frågade så nästan varje dag och frun svarade alltid lika tålmodigt.

- Sov du, min lilla gubbe.

För de tyckte om varandra. Även om gudstron inte varit som ett förenande kitt mellan dem skulle de nog ha älskat varandra ändå. Om de så vore verkliga syndare.

Aron satte sig upp och drog med fingrarna genom hår och skägg. Så reste han sig stelt och gick in i köket, tog grishinken med skummjölken och den guppande potatisen innan han gick ut i ladugården till sina svin.

Kapitel 4

Det här var en dag som gjord för mirakler. Himlen var hög och klar efter en frostnatt som förde dem närmare vintern. Vid den gamla gödselbrunnen, ut mot åkern, fanns fortfarande en mycket tunn isskorpa över pölen där småfåglarna brukade bada.

Aron Walfridsson snubblade till i backen ner mot svinhuset så att skummjölken skvätte. Han stannade och tittade upp mot skogsbrynet där tallarna böjde sig som för en annalkande storm. Så gick han vidare ner mot stiorna, försvann in och stängde dörren med en smäll. Den kärvade nämligen.

Svinhuset var byggt i rödtegel och låg bakom ladugården. Snickarn hade hjälpt honom med bygget och teglet hade han köpt billigt på bruket i grannbyn.

Inne i huset fanns tolv olika boxar eller kättrar: en för den nya fargalten, varsin kätte till suggorna och resten till dem som stod på tillväxt. Ut mot åkern låg rastgården med sitt ojämna stengolv som var täckt av halm. Han hörde griskultingarna skrika där ute.

Suggan låg på sida och frustade så att halmresterna virvlade upp. Walfridsson mötte hennes rödsprängda blick. Trynet vek sig som en blank korvskiva. Öronen fläktade skevt och han kliade henne bakom dem. Det var lika mycket för att visa ömhet, som för att upptäcka svinskorv som brukade sätta sig just kring öronen.

Om man räknade riktigt noga skulle man upptäcka fjorton griskultingar som skrek ynkligt när de jagade varandra ute på rastplatsen. Eller när de brottades om maten och mest liknade ett knippe skära spenkoppar vid suggans väldiga mage.

I boxen närmast dörren gick den nya galten omkring och muttrade för sig själv, som om han med detta ville mana på Walfridsson. Be honom att skicka in ett och annat gödsvin för betäckning. Antingen det skedde för nöjes skull eller för nyttan. Men Aron bara log. Han såg galten vandra runt i ljuset som strilade in genom den lortiga fönsterrutan medan öronen stod rakt ut och svinborsten blänkte på ryggen.

Det var då detta märkliga hände. Det som människor på åsen skulle tala om och minnas i generationer. Det var då bonden Aron Walfridsson kände en kraftig svindel och hörde en himmelsk ton ljuda över svinhuset. Det var som trumpetstötter från Guds utsända härolder. Miraklet var här! Större och verkligare än slaktarfruns syner. Ja, till och med märkvärdigare än Kristusbilderna i Kristinebergsgruvan. Aron Walfridsson var den utvalde. En enkel tjänare. En fattig bonde och hans galt.

I ljuset från fönstret och i vinkel från gödsvinens fodertråg, framträdde ett tecken eller en skrift på fargaltens rygg. Han såg det bara under en svindlande sekund men synen var så klar och stark att den brann länge på hans näthinnor. Han svettades kraftigt när han tog stöd mot en av kattarna och hjärtat klappade så tungt att han var nära att svimma.

På svinryggen, i den rykande svinborsten, tecknade Gud med sitt finger: "JOB".

Han såg det så tydligt. Som i guld eller eldskrift. Job, den mäktige mannen från Österlandet, från Us' land, som prövades så hårt av Gud under sin hundrafyrtioåriga levnad. Ty på jorden fanns icke hans like i ostrafflighet och redlighet. Detta tecken hade givits Aron Walfridsson, en enkel tjänare och bonde.

Han märkte att svinen blev oroliga och knuffades i

boxarna. Hade de själlösa djuren ändå sett det? Suggan suckade men galten gick omkring i sin kätte som om ingenting hade hänt, oberörd av detta himlens under.

Walfridsson gick sakta in i boxen. Hans ansikte lyste, skimrande i det mörka svinhuset. Galten muttrade. Så ylade han till när gubben föll på knä i halmen vid hans fötter. Aron knäppte sina händer och höll upp dem mot taket där flugpapperen snurrade i draget från rastgårdsluckorna. Han prisade Herren i tacksamhet över detta väldiga under. Galten tystnade förvånat och drog sig mot en av kattens träväggar.

- Naken kom jag ur min moders liv och naken skall jag vända åter dit. Herren gav och Herren tog. Lovat vare Herrens namn! mässade gubben Walfridsson medan galten smet ut ur boxen, buffade till den kärva ytterdörren med trynet och försvann ut på gården.

*

Aron hade aldrig tidigare sett en fargalt galoppera. På en frostfläck vid uthuset halkade svinet till men reste sig och sprang iväg efter landsvägen ner mot samhället. Den liknade mest en väldig albino-tax på jakt efter hare och fågel. Den ylade så att skatorna på mjölkpallen förvånat flög upp och kraxande försvann mot skogsbrynet. De skära svinöronen flaxade i vinden som svepte över fälten.

Walfridsson fick känningar åt hjärtat och var för ett ögonblick beredd att låta den löpa. Kanske var den rövad av sabéerna likt Jobs alla oxar och åsninnor? Kanske var detta Herrens sätt att pröva honom? Att försäkra sig om hans ostrafflighet och redlighet. Men så kom han att tänka på att det kunde liknas vid en hädelse, ja, rena skändningen, att så lättvindigt jämföra sig med bibliska personer.

-Det kunde rent av betraktas som självhävdelse, som att sätta sig upp mot Gud och hans himmelska härlighet.

Och något sådant ville han inte riskera. Därför tog han fram sin svarta cykel från ladan, svängde benet över ramen och trampade iväg neråt byn.

Elsa och Elisabet pustade och drog sina cyklar uppför storbacken med matkassarna på styrstången när Aron Walfridssons galt kom galopperande utför. Efter kom gubben på cykel. Vinden slet i det vita skägget. Han skrek till kvinnorna:

- I Herrens namn, mot 'an.

Elisabet gjorde ett tafatt försök med framhjulet men galten bara knixade till, väjde och sprang över på fel sida om vägen. Walfridsson susade förbi. Kvinnorna hörde cykelskärmar skramla ända neråt landsvägskorsningen. Galten sprang förbi både Konsum och Lindströms Café, gjorde en tvär sväng över gårdsplanen vid plåtslagaren, vände tillbaka mot läkarhuset, sneddade över kyrkogården och försvann upp i skogen. Jakten tog tvärt slut.

Aron Walfridsson var en bedrövlig syn. När hattmodisten Thea Stålkvist senare kom ut från källaren i provinsialläkare Sundlövs hus satt han på cykelstället bakom häcken och suckade. Och eftersom Thea var en godhjärtad person gick hon fram för att trösta honom.

- Men Aron, vad är det nu som har hänt? Så du ser ut!

Walfridsson reste sig upp från cykelstället, torkade ögonen med blusärmen, såg Thea stadigt i ögonen och sa:

- Det har skett ett under.

Och det sa han till Thea Stålkvist. Synderskan!

Hon blev tyst, tog Aron under armen och ledde upp honom på provinsialläkarens trappa.

- Det var ett Guds tecken, Thea.

-Jaja, det blir nog bra med det, sa hattmodisten och försökte leda in honom på läkarmottagningen.

- Ett Guds tecken, så sant jag står här.

- Jojo, ett Guds tecken och under.

Så slet han sig loss, tog cykeln och cyklade iväg mot kyrkogården. Thea stod förvånad kvar på provinsialläkartrappan när hon såg galten komma springande utefter muren.

Det började blåsa och vinden ökade i styrka. Den högg tag i allt som kom i dess väg, som ville den rycka upp träd och hus med rötterna. Walfridsson lyckades tränga in galten i ett uthushörn vid plåtslagarverkstan och med hjälp av konsumföreståndaren, plåtslagaren och hans son band de ett rep kring halsen på djuret som ylade och skrek så att det överröstade stormen.

Vinden tog nu i med sådan styrka att människorna på åsen fick söka sig tillbaka flera generationer för att höra talas om någonting liknande. Damm och grus virvlade upp i deras spår. Tegelpannor reste sig upp på taken, kanade iväg och slogs sönder mot marken. Skatorna red på vinden, for som svarta spjut långt ut över åkrarna. En björkdunge böjde sig segt, knakade och en gammal ensam tall gick av med en knall och slog i backen precis bakom gubben och galten.

När han slutligen kom tillbaka hem till gården stod svinhusdörren och slog för vinden. Suggor, griskultingar och gödsvin skrek i högan sky när han kom in och släppte galten i boxen. Själv satte han sig tungt på halmen som fanns utspridd vid fargaltens liggplats. Utanför ven vinden så att det dammade i fönstret. Gubben suckade och tog sig åt hjärtat.

- Hören, hören huru hans röst ljuder vred, mumlade han.

Kapitel 5

Elsa Svensson tog fram kvasten ur städkåpet och stötte kvastskäftet ett par gånger i taket. Efter en stund kom Elisabet ner och satte sig vid bordet tillsammans med henne och pojken som var ledig från skolan.

Bosse tittade ner i saftglaset. Elisabet var så vacker i sitt korpsvarta hår. Dessutom kände han att de hade en hemlighet ihop eftersom han hört henne skrika om nätterna.

Elisabet lade sina vita armar runt kaffekoppen och han såg tatueringen, fångnumret. Judestämpeln, som Sigge sa. Det var några blåa siffror på insidan av underarmen. Bosse försökte lära sig numret. Gång på gång läste han det högt inom sig. Han skulle lära sig Elisabets nummer utantill och skriva upp det på ett papper så att han mindes det hela livet. Om hon nu bara låg kvar med armarna på vaxduken men hon lade ner dem i knät och så var den chansen försvunnen.

- Jag tyckte vi kunde behöva en kopp, sa Elsa. Någonting måste vi väl roa oss med när karlarna är borta.

Elisabet nickade och log.

Elsas karl var kallvalsare på järnverket inne i stan. Eller om det var hjälpare? Hon visste inte så noga. Hon hade aldrig varit där och sett. Allting var ju så hemligt kring det där järnverket att man nästan kunde få för sig att de gjorde olagligheter. De här nya vätebombarna, eller vad dom kallades.

Men så mycket visste hon att Pelle arbetade i en kallvals. Och att banden var oljiga. Det märktes på hans arbetskläder. Elisabets karl arbetade i 147:an. Det hade någonting att göra med rörtillverkning. De kom för det

mesta hem på samma buss.

De hörde dörren slå igen ute i hallen och Elsa såg Aron gå med grishinken ner mot ladugården. Idag ville han säkert vara ensam och inte konfronteras med alltför många människor. För det hade talats en hel del om hans grisjakt de senaste dagarna. Det fnissades eller skrattades rått bland folket i gårdarna på åsen. Ja, ända nere i samhället talades det om hans jakt. ”Dä har slage runt på den fan”, hade Snickarn sagt.

I framtiden skulle man minnas bonden när man sa att saker och ting ”stod skrivet i Arons galtrygg”, i stället för i stjärnorna. Då kunde man föreställa sig denne tystlåtna pingstvän med sitt yviga och alldeles vita skägg.

Nu lade Elisabet upp armarna på bordet igen och Bosse sneglade bakom saftglaset. ”3...” Nej, det var omöjligt.

- Får jag se på numret, sa han utan att vara riktigt beredd.

- Vilket nummer? undrade Elisabet.

- Fångnumret.

Elsa tittade förebrående på Bosse som skämdes för att han inte kunde hålla truten. Men Elisabet lade fram sin vita arm framför Bosse och då sprang han och hämtade papper och en penna. Han skrev av det med klumpiga siffror. Präntade numret på papperet som skulle vara hela livet.

- Ja, han är duktig i skolan, sa Elsa för att få det hela att verka naturligt.

Men sanningen var, att det var han inte. Han tyckte skolan var en plåga eftersom han hade svårt att hänga med på lektionerna och dessutom hade han hunnit med att få sin första luggning, mycket beroende på att han var en inhysing på Åsen och ingen riktig människa nere i

samhället. För så kunde det vara, att bara därför att man vuxit upp utefter en smal ås, där det var glest mellan människorna och lukt från kreatur, så kunde man få en åthutning extra av både vuxna och barn som av någon outgrundlig anledning ansåg sig för mer. Men det var kanske så att pojkar som inte pratade på rätt sätt, som hade vårtor på händerna och en far som söp inte kunde räkna med någon annan uppmärksamhet.

Elisabet log och lade ner händerna i knät. Elsa serverade påtår och pratade om annat. Om Slaktarn som tagit med pojken hennes på slaktning ända upp till Backberg. Om Snickarns Inga som inte hade det för lätt. Om de nya frysacken nere vid Konsum eller Thea, den där slinkan nere vid läkarhuset. Det fanns alltid någonting annat att prata om när samtalen blev för känsliga. Alltid något ämne som passade när ett annat tömts ut.

Bosse vek ihop papperet och stoppade det i fickan.

Ute på landsvägen gick Pjutt-Johan förbi med jutesäcken på ryggen. Han såg ut att ha bråttom. Men det var nog bara som det verkade. Rocken var lappad och trasig.

- Näe, man skulle ha varit in till stan och fått sig en tjugis kappa, sa Elsa och log mot Elisabet. Men det unnar dom väl oss inte? Inte ens idag när det är förskottslön och allting. Visst skulle vi väl? Vad säger du, Bosse? Visst är väl Elisabet och jag värda varsin kappa?

Bosse såg först förvånat på de båda men så föll han in i leken och nickade stort.

- Jag tror jag ska köpa mig en elegant figursydd kappa med persiankrage... och muff, sa Elsa. Jo, muff måste det vara. Och så en hatt. Nånting med sammet. Inte nånting av dom där förbaskade durkslagen som modisten nere i samhället gör, utan nånting elegantare... nånting inifrån stan.

Elisabet önskade sig ett sidennattlinne och en bäddjacka som gick i stil. Bosse ville ha ett par nya pjäxor och en bandyklubba.

- En bandyklubba är väl inte nåt klädesplagg, sa Elsa.
- Dä kan man väl säga, sa Bosse.
- Det skulle bli bra kallt i vinter då.

Elsa hällde mera saft i Bosses glas. Kvinnorna satt och pratade ännu en stund innan det var dags för Elisabet att gå upp till sitt.

Mot eftermiddan kom Snickarns pojkar och hämtade Bosse. De stod i dörröppningen och skruvade sig innan alla tre rusade ut på gårdsplanen. De försvann ner mot höskullen och Elsa tänkte på att hon borde förmana dem att inte hoppa i höet. Men det blev inte av. Hon stod vid fönstret och suckade.

Elsa tyckte om att ha folk omkring sig men nu var köket lika tomt och ödsligt som det brukade vara. Hon trutade med munnen, lade handen mot kinden och såg sig omkring. Det stod ännu disk på bänken och i morgon skulle hon baka. Som så ofta gick hon och önskade sig saker. Någonting nytt till hemmet eller till sig själv, ett riktigt arbete eller kanske en resa. Innan hon gått och gift sig med Pelle hade hon haft plats hos ett missionärspår inne i stan. De hade pratat om Afrika, Indien och Amerika som om det legat strax utanför stadsgränsen. Självt hade hon inte ens varit i Stockholm.

Men en dag skulle hon åka till Polen tillsammans med Elisabet. Det hade de lovat varandra. Hon pratade alltid så vackert om sitt hemland och på ett sätt som gjorde att Elsa kunde se allting framför sig. Ibland kunde hon känna att hon gick omkring på Elisabets bondgård med de vita fönsterluckorna och all snickarglädjen. Hon kände doften av egendomliga rätter som dukades upp till påskmåltiden.

Hon såg det vänliga folket, hennes föräldrar hur de lugnt och leende arbetade på ängarna, utan hårda eller missunnsamma ord.

Men aldrig hade Elisabet berättat någonting om kriget, om rädslan eller om tyskarnas läger. Inte ens Ambjörn pratade om det. Första gången Elsa insåg att det var allvarligt var när Slaktarn sprängde en stor sten nere vid ån och Elisabet kastade sig på mage utanför vedboden. Hon hade gjort sig illa i sidan. Det var först då de började koppla ihop hennes skrik om nätterna med mardrömmar. ”Hon har haft det för djävligt”, var det enda svar som Ambjörn gav Pelle när han frågade honom.

Men Pelle var en sådan som kunde snoka och inom en månads tid trodde han sig veta att Elisabet suttit i tyskt läger och räddats från en säker död av Bernadotte som kört henne i en vit Röda Kors-ambulans till Sverige, trots att hon var polsk medborgare och inte svensk.

Hennes föräldrar skulle ha dödats av en tysk soldat och levde inte alls på den polska landsbygden som Elisabet sa. Men det brydde sig inte Elsa om. Hade Elisabet sagt att föräldrarna levde och bara gick och väntade på henne där nere, så var det så. På något sätt skulle de ta sig dit.

Och nu när Elsa stod där vid fönstret drömde hon om ett liv utanför detta. Att inte behöva leva på nåder med en karl som det aldrig gick att lita på. Men hon hade sin Bosse som lekte därute på gården med de andra barnen. De brottades i slänten och jagade varandra fram och tillbaka över gårdsplanen medan de skrek och skrattade.

Plötsligt hördes musik i huset. Det var frun som spelade tramporgel. Elsa såg mot kösklockan och upptäckte att det var dags att börja med maten. Pelle skulle snart komma hem.

När hon dukade fram porslinet på bordet såg hon bussen

komma nerifrån samhället. Den körde uppför storbacken, dundrade fram på den smala landsvägen och stannade vid busshållplatsen.

När bussen startat igen och kört vidare efter åsen, kände Elsa plötsligt att hon blev alldeles kall. Ute på gården, mitt i den vilda leken, vände sig också Bosse om och såg förvånat på sin mor som stod där i fönstret. De visste båda vad det innebar. Detta att fadern inte steg av bussen.

Kapitel 6

Pelle smög fram sin femte hjärter. Han höjde med en hel tia, knäppte upp kepsen med fingrarna och lutade sig tillbaka mot stolsryggen innan bredde ut korten som en solfjäder framför bröstet. Snickarn sneglade mot honom, slängde korten i bordet och tog en mun ur glaset som stod vid hans bordshörna. En tystlåten ungtkarl från Mom gav sig också. Plåtslagarn däremot tog upp plånboken och höjde med en femma.

De satt i ett rum innanför plåtslageriet. Det var egentligen ett plåtförråd men Plåtslagarn hade ställt dit ett bord och ett par stolar. Pelle och Snickarn hade hoppat av bussen nere i samhället i stället för att åka hela vägen hem till Elsa och Inga. Ungkarlen hade kommit cyklande ända bortifrån Mom.

Någonstans i snöfallet utanför åkte Pelles hustru omkring med sonen på pakethållaren.

Pelle ville gärna höja insatsen men vågade inte. Han hade kommit hem black tidigare och visste hur det kändes. Dessutom var det sagt att de skulle spela med småpengar den här kvällen. De skulle koppla av med ett glas starkt medan de spelade ett par rundor stötpoker. Jo visst, de skulle ju i varje fall upp och arbeta dagen därpå.

Pelle synade och Plåtslagarn lade upp en stege på bordet. Den steg från en spader nia till en ruter kung. Pelle tjuvhöll sina kort, låtsades kontrollera att allt stämde, innan han med ett rasslande ljud slog upp hjärterboken framför Plåtslagarns besvikna ansikte. Så plockade han lugnt åt sig pengarna, tog sedlarna en efter en och lade ner dem i plånboken. Tjugofemöringarna staplade han upp framför sig på bordet.

Spelet böljade fram och åter likt det snöfall som pågick utanför plåtslageriets fönster. Det virvlade upp ibland, med potter som innehöll en och annan femkronorssedel men sjönk sedan tillbaka mot de blanka tjugofemringar som staplades vid spelarnas armbågar.

De drack. Mellan pokerrundorna lyftes flaskan upp på bordet. De såg på varandra med ett outgrundligt allvar. Som om allt detta var en andlig rit. Glasen hälldes så fulla att spriten blänkte som pärlor av kvicksilver vid glaskanten. Spelkorten knäppte ettrigt mot det gamla soffbordet. I männens fuktiga ögon speglade sig lankorna, de enstaka essen, paren, hålstegarna. Bakom ögongloberna, i den omtöcknade hjärnan, levde bilderna av fyrtal, straight flush, Royal Straight Flush. För varje glas blev drömbilden allt tydligare och synen allt sämre. En spadertvåa blev snabbt ett ess och ett förfluget ord, en okontrollerad rörelse eller att någon runt bordet sluddrade till, betydde att ett pokeransikte hade rämnat. Att han bluffade och skulle synas till varje pris. Eller varför inte försöka sig på en bluff själv. Han var ju i varje fall den nyktraste här. Han kunde stå för en sup, till skillnad från de andra.

Det luktade sprit och rostigt järn i lokalen. Det luktade fet plåt från gradsaxen och rök från Plåtslagarns cigarr. Det drog kallt från fönstret. Pelle satt med både skinnjacka och keps på sig.

I plåtförrådet fanns olika fack för grovplåt, tunnplåt eller bleckplåt. Ute i plåtslageriet fanns en gradsax för klippningen, en gammal knäckmaskin för skarpa vinklar och hörn, falsmaskiner och en grönmålad rundsax som sällan användes. Det blev ju mest stuprör, hängrännor och olika skoningar till bönderna i trakten. Det var sällan några stora arbeten. Det var ju bara han och pojken. Det

var att stå med träklubban vid hornet och faffen hela dagarna. Plåtsaxar, krumsaxar, hammare, träklubbor och huggmejslar hängde på väggen ovanför bänken. En svets stod bredvid dörren in till plåtförrådet där fyra män satt och spelade poker.

Pelle höjde med en femma. Han ansträngde sig för att hålla kontroll på alla ansiktsmuskler. Snickarn gav sig igen och drämde korten i bordet med en smäll. Även Plåtslagarn gav upp och snärtade nonchalant iväg korten mot mitten av bordet. Den tystlåtna från Mom tänkte så länge att Pelle till slut blev otålig. Orden slank ur honom:

- Nå, ska du syna eller?

Pelle knackade korten i bordskanten men mannen lät sig inte störas. Snickarn plockade upp flaskan på bordet. Den var nästan tom.

- Syna eller lägg dig för faan, så vi får ta en sup, sa han och skruvade av den silverfärgade korken. Det lät som när någon körde en plåt genom falsmaskinen eller som det ljud som ibland kunde uppstå kring de stora kallvalsarna i järnverket där Pelle arbetade. Ljudet hördes så tydligt och klart av männen runt bordet.

- Dä va en som tänkte ihjäl sig, sa Pelle och skrattade till. Egentligen var han nervös eftersom höjningen av potten var en stundens ingivelse, ett försök att vinna tillbaka en del av det han förlorat. Att efter den vunna potten kunna säga "Nä ni grabbar, vi får väl ta och bryta opp, det är en dag i morgon också" och därefter följa Snickarn upp mot åsen. Även om han, som sagt, hade förlorat en del. Han fick väl ta bråket med Elsa.

Pelle hade bara lankor i näven. Ett par knektar, en sjuar, en fyra och en trea bara, som han höll tätt intill kroppen för att ingen skulle råka se att han bluffade. Ungkarlen från Mom fortsatte att betrakta sina kort. Pelle och de

andra såg bara baksidorna, ett rödaktigt mönster som inte sa det minsta om framsidornas valörer eller färger.

Snickarn sträckte sig över bordet och började fylla på glaset trots att spelet inte var avklarat. Så gick han bort med den tomma flaskan och ställde den på en hylla med oljeflaskor. Pelle kom på sig själv med att fortfarande slå korten lätt i bordet. Han slutade med det för att inte avslöja.

Så lade den tystlåtna ungarlen ner sina kort på bordet och grep efter sin plånbok. Han plockade fram en femma ur sedelfacket och lade den bredvid femman på bordet.

- Dä va på tin, sa Snickarn.

Plåtslagarn suckade och förstod att det var slut på spelet. I morgon började en dag fylld av ändlösa hänggrännor.

Men ungarlen hade fortfarande plånboken uppe. Han grep två tior och lade dem över sin egen femma. Såg Pelle allvarligt i ögonen och sa sina första ord under den kvällen:

- Dä kostar tjugo kronor å titta.

Plåtslagarn och Snickaren protesterade och menade att ungarlen hade höjt för mycket. De skulle ju bara spela ett lätt spel, med småpengar. Det fanns väl ingen anledning att vråka på så inåt helvete. Men ungarlen stod fast och Pelle sa:

- Nämen visst, är dä så att grabben vill ha riktigt spel så gärna för mig. Hä är bara dä att jag tror han försöker mä en vals. Dä skulle va förbannat intressant å se va han har på näven. Även om jag har förlorat en del och titten kostar en dagslön.

Det han sa var mest ett spel för gallerierna. Det var för Snickarn och Plåtslagarn men även för ungarlen från Mom. Visst var han väldigt sugen på att syna honom men

Pelle hade ju inga vinnarkort. Om han inte vann på bra kort så kunde han väl heller inte vinna på dåliga. Men å andra sidan var det ju inte så säkert att ungarlen satt med säker hand. Pelle hade ju i varje fall ett par knektar. Det var ju så förbaskat enkelt att slänga dit ett par tior för att få det hela bevisat. Att Pelle Svensson egentligen hade rätt. Dessutom skulle han vinna tillbaka nästan allt vad han hade förlorat.

Snickarn sa till honom att lägga ner korten och ta sig en sista sup i stället. Plåtslagarn nickade instämmande och blåste ut ett stort rökmoln mot taket på plåtförrådet.

Men just detta, att de andra avrådde honom, blev nästan som en sporre för honom. Och när han samtidigt tyckte sig spåra någonting falskt i ungarlens grumliga blick, var det som om Pelles hand automatiskt kastade dit två tior. Det var knappt att han märkte det själv. Mitt på bordet låg en oredig hög av pengar, över femtio kronor.

I den allvarliga tystnad som föll över männen hördes plötsligt en väldig skräll. All förtrollning var genast som bortblåst och Pelle ångrade sig redan djupt att han synat och ville rycka åt sig sedlarna igen.

Männen såg upp. Slamret kom från en plåt som rasat ner från en arbetsbänk ute i plåtslageriet. Plåtslagarn sände ut ännu ett rökmoln och tänkte att det var råttorna som börjat söka sig inomhus nu till vintern, men ändrade sig snart. Va tusan. Han ryggade tillbaka när han såg en stor eldslåga slå ut från dörren in mot plåtslageriet.

Elsa Svensson stod i dörröppningen med en svetsbrännare i handen. En stråle eld sprutade med full kraft ur munstycket och upp mot taket. Bosse gömde sig bakom henne, i plåtslageriet. Av den stora eldsflamman, med sitt bolmande sotflor, kunde de se att blandningen av syrgas och acetylen inte var den rätta. Men på något sätt

hade hon ändå lyckats få eld på gasen. Hon höll stadigt i svetsbrännaren och de röda och gröna slangarna ringlade sig bakom henne och ut till gastuberna som stod på en kärra i plåtslageriet.

- Slå av svetshelvetet, för fan kärring! skrek Plåtslagarn för att överrösta den dånande svetslågan. Vi kan flyga i luften hela högen! Gör som jag säger ditt helvete, vill du få oss innebrända?

Han fortsatte att skrika men eftersom Elsa ändå stod fullkomligt orörlig där borta vid dörröppningen, så sa han:

- Tänk då åtminstone på pojken! Han gråter ju för fan! Titta själv!

Men det skulle Plåtslagarn aldrig ha sagt för nu sänkte Elsa svetslågan så att männen förskräckta kastade sig i skydd bakom bordet. Pelles bleka ansikte lyste genom sotelden. Snickarns byxben rykte och han slog mot det med handen.

- Hur mycket av våra matpengar har du förlorat! skrek hon mot Pelle. Svara, ditt förbannade kräk, annars bränner jag upp oss allihop!

En almanacka på väggen svartnade, rullade ihop sig och brann upp. Pelle var lamslagen. Alla stirrade mot kvinnan i dörröppningen.

- SVARA!

Men den som svarade var den tystlåtna ungarlen från Mom som skrek att han bara hade bluffat, att han inte ens hade ett par på hand, att Pelle ändå skulle ha tagit hem storpotten, att han bara var en stackars ungarl som fruntimren spottade åt och att han var sin moders enda stöd. Plötsligt pratade han så mycket att fradgan spred sig kring munnen på honom. De andra visste inte om de skulle koncentrera sig på svetslågan eller på vad ungarlen sa.

- Karlkräk! Har du spelat bort matpengarna då vet jag inte vad jag gör med oss! skrek hon på nytt mot Pelle som inte fick fram ett ljud men som hela tiden skakade på huvudet. Han pekade mot penninghögen på bordet och försökte visa att Elsa skulle vara försiktig med svetslågan så att inte sedlarna brann upp.

Så vände hon sig mot Plåtslagarn.

- Nåå, hur stänger man av det här eldhavet?

Plåtslagarn gav henne tydliga instruktioner och snart slocknade svetslågan med en knall. Det var plötsligt mycket varmt i plåtförrådet. Och tyst. Det var sotigt i taket och en trasselsudd brann med en pyrande låga. Plåtslagarn släckte den med skon.

Så vaknade Pelle till liv igen:

- Dä var dä jag kunde ge mig fan på. Att karln bluffade. Elsa! Han bluffade, säger jag ju.

Men så tittade han mot ungarlen. Han stod bakom en plåt och såg rädd ut. Det var inte så säkert att han hade talat sant.

En onaturlig tystnad spred sig i förrådet. Bosse kom fram och tog modern i handen. Han sneglade strängt på fadern.

Ingen vågade röra Elsa, inte ens Snickarn fastän det syntes i hans ansikte att han var fly förbannad. Så slängde hon ifrån sig svetsbrännaren, vände tvärt och gick ut ur plåtslageriet, ut på den vita gårdsplanen. Pelle samlade ihop pengarna och skyndade efter.

Elsa cyklade sakta utefter den gamla rullstensåsen, pratade tröstande till pojken som satt på pakethållaren och höll ut benen. Pelle traskade efter med hängande axlar. Han gick sakta hemåt med unikaboxen i näven.

Kapitel 7

”Wohngebiet der JUDEN. Betreten VERBOTEN.”

Ruiner. Kvinnorna går i ett långt led över Citadellbron, över Wisla, bort mot järnvägsstationen vid Zabkowska. Svartbrända väggrester reser sig ur stenhögarna. En hel gavel lutar mot ett annat hus. En elektrisk ledning gnistrar fortfarande. Någon står på en stenhög, letar rester, reser sig och vinkar mot det sävliga ledet av kvinnor som bär sina barn och tygsäckar på ryggen eller under armarna. Elzbieta har ännu håret kvar.

Mannen vid sidan har sporrar. Uniformen är visserligen inte svart längre, på grund av dammet, men han har en resning och en spänst i gången som står i skarp kontrast till ledet bredvid honom. Man kan få intrycket av att kriget nyligen har börjat för denne man. Men så är det inte.

Fyra kvinnor går tillsammans någonstans i slutet av ledet. Zofia Skoczylas, en brunögd skomakardotter från samma by som Elzbieta. Där går också en kvinna med en stor brun kartong som hålls ihop av snören. Hon är från Warszawa och gråter fortfarande så förskräckligt över sin man. Längst ut mot gatan går en ung kvinna med ett barn på armen. Kvinnan har inte sagt någonting, troligen är hon stum. Barnet gnäller ynkligt. Det ser ut att behöva mat.

Så är det då Elzbieta. Hon bär sin tygsäck på ryggen, över den svarta hårflätan.

Fordonens larvfötter är ännu leriga. Elzbieta känner igen leran från farfars åker. Hon kan se honom gå där bakom plogen medan den blanka lerjorden vältrar över och lägger sig på sida. Hon ser dikena och småfåglarna som pickar i

sig den uppvända masken. Hon ser farfars grova stövlar.

En rätta sitter fastkilad mellan de kraftiga länkarna i tankens larvfötter. Tornet är svartbränt, märkt av bensinbomber som kastats från ett gathörn eller ett hustak.

En flaska bensin, ett par teskedar svavelsyra och utanpå flaskan lite kalciumklorid. Elzbieta hade själv sett flaskorna kastas, sett eldhavet sprida sig över pansarplåten och rinna ner genom ventilationspringorna. Hon hade känt den fräna doften av bensin och bränt kött.

En soldat riktar sitt gevär mot kvinnorna som om det vore nödvändigt. Officeren ler. Han ler och marscherar.

Elzbieta ser ner i gatan och minns när hon fick följa sin pappa till Warszawa. Då dansade hon omkring på gatorna. Nu är hennes steg tunga.

Kvinnan med den bruna kartongen gråter.

På en grushög bredvid gatan ligger en man med bar överkropp. Kulhålén är jämnt spridda över kroppen. Längre fram ligger tre män bakom en kulspruta. Vaktande. Siktande. Tusen skott i minuten. Tusen människor. Tusen barn, kvinnor, soldater. På en minut. En ynkelig minut för hela detta led av vandrande kvinnor. En tusendels minut för Elzbieta. Tusen skott i minuten mot patrioternas jaktgevär. Långa band som ringlar sig från avlånga plåtlådor genom kulsprutorna.

Officeren ler. Elzbieta kan se räfflorna i den unge soldatens gevärspipa. Ett knippe nervtrådar som vrider sig mot mynningen. Hon ser ner i gatan.

Soldaten med geväret marscherar också bredvid ledet av kvinnor. Bredvid den leende officeren.

Se ingen i ögonen, tänker Elzbieta.

Brand. Stank. Ruiner.

Officerens andedräkt. Gråtande barn. Se ingen i ögonen,
tänker hon. Se ingen i ögonen.

Kapitel 8

Det hade varit kallt ett par nätter och trots att Elsa och Inga uttryckligen förbjudit dem stod de nu och spelade bandy med ett par krokiga grenar på den mycket tunna isskorpan.

De stod som i en triangel nere vid åkröken, nedanför kvarnen och sköt en isklump mellan sig. Inte långt därifrån var det isfritt. Längre ner låg tvättbryggan. Den liknade ett stelnat urtidsdjur på väg ut i ån för att dricka.

Mjölhnarns lilljanta stod vid stranden och stöttade en hög damcykel. Den hade hon släpat med sig utefter den snöiga stigen uppifrån landsvägen och därför var hon svettig under den stickade öronlappsmössan. Lika svettig som Sigge, Björn och Bosse som stötte iväg isklumpen så att det rungade i isen.

Björn stötte iväg isklumpen med sin krokiga gren, Sigge mötte med sin innan han skickade den vidare till Bosse. Alla tre var tysta. Alla tre var de bandystjärnan Einar Ask i SAIK. Han som sköt av klubborna i luften och gjorde alla målen. Ingen av dem hade sett denne Einar Ask i verkligheten. De hade inte ens sett en vanlig SAIK-spelare. Men Einar Ask var som ett viktigt ord. Någonting som Snickarn och Pelle uttalade med vördnad och respekt. Någonting som det fordrades harklingar och avmätta gester för att uttala.

Flickan visste ingenting om bandy, mer än att det tillhörde pojkarnas värld. När hon nu stod där på åbrinken och insåg att hon måste släpa cykeln hela vägen tillbaka igen, upp till landsvägen på åsen, började hon gråta.

Pojkarnas perfekta passningsspel kom ur balans. Den naturliga triangeln mellan Bosse, Björn och Sigge

rubbades och isklumpen for ut mot en sten i ån. Den lät som ett kluckande eko när isklumpen studsade mot den blanka isen.

- Va lipar du för, din djävla kommunistunge! sa Sigge, knöt handen kring vanten, satte den vid höften. Ska du cykla till Ryssland, va?

Orden bara ramlade ur honom. Ingen trodde väl egentligen att Mjöltnarn var kommunist men det var i varje fall någonting mystiskt med honom. Detta att han gick omkring i den där bullrande träbyggnaden som ett dammigt spöke. Siggas pappa brukade säga att Mjöltnarn var kommunist eftersom han sett honom komma från biblioteket nere i samhället. Och var fadern kommunist så var naturligtvis hans avkomma detsamma.

Pojkarna sneglade på varandra och plötsligt kunde inte Bosse hålla sig för skratt. När han såg Mjöltnarns snoriga jäntunge stå där på åbrinken med sin mammas cykel och samtidigt tänkte sig henne cyklande över den sibiriska tundran, som i Bosses fantasi liknade ett stort ödsligt isflak med en och annan buske nerstucken vid vägkanten. Som vintervägen över Storsjön. Det var då för tokigt.

- Ska du cykla till Ryssland eller... Ha ha! Hi hi!

Flickan tystnade men pojkarna skrattade, överdrev, rullade sig på isen medan ångan stod som grå strutar ur munnarna. De levde ut sin skrattlystnad inför flickan så att hon tystnade och tänkte att hon gjort någonting farligt. Hon visste inte ens vad ordet betydde.

Så när Sigge tog hennes cykel stod hon bara där. Hon reagerade inte ens när han ryckte henne i flätorna. Hon bara stod där på stranden och tittade medan Sigge åkte omkring på den höga cykeln nere på isen, vinglande fram i ramens dalgång medan skrapet från kedjeskyddet ekade mellan åbrinkarna och mot det öppna vatten som blänkte

likt svarta ögon nedanför dammluckorna uppe vid kvarnen.

Bosse slutade skratta.

Sigge hade satt skärmmössan bakvänd och öronlapparna fladdrade i motvinden. Han skrek och tjoade och ibland lade han ner cykeln i vinkel mot isen, hasade på pjäxan, sladdade till som han sett Varg-Olle Nygren göra på tidningsbilder.

Så reste han upp cykeln, trampade lätt för att få upp fart igen och för att inte halka, innan han med full fart åkte förbi sina kamrater och ner mot tvättbryggan.

- Hälsa till Ryssland! Hälsa till Ryssland! Hälsa till Ryssland...!

Det dånade under isen och ljudet spred sig ut mot mitten av ån, ekade mot djupet. Siggas kinder var röda av motvind och upphetsning. Grästuvorna vid stranden susade förbi. Tvättbryggan kom allt närmare. Han lade ner cykeln i vinkel mot isen, hasade på pjäxan, kanade länge över isskorpan medan dånet sakta övergick till ett sprakande som ökade i styrka ju närmare tvättbryggan han gled. Isen brast med ett segt knaster och vattnet stänkte kring hans infettade pjäxor. Han skrek gällt till de andra. Han stannade och försökte försiktigt gå med cykeln mot land men isen öppnade sig som ett svart hål bakom honom och han gled obönhörligt bakåt. Både Sigge och cykeln försvann under ytan.

Pojkarna hade upptäckt det hemska. De rusade utefter stranden. Den yngre brodern grät förtvivlat och Bosse ropade planlöst på hjälp. Men samtidigt var det som om han höll andan. ”Dö inte”, tänkte han. Flickan stod tyst kvar vid åbrinken

Så dök cykelstyret upp mitt i vaken och strax efter kom Sigge. Mössan flöt omkring som en grön manet i det

svarta hålet. Håret hängde i stripor över ansiktet och vattnet dröp av kläderna. Han skrek som en vansinnig.

Så upptäckte han plötsligt att vattnet bara nådde till midjan och att de andra kunde hjälpa honom upp. Bosse tog tag i hans arm. Cykeln lyfte de upp och lade tvärs över bryggan.

- Jag dör! skrek Sigge och kröp ihop i sina våta kläder.

Han frös så att han skakade och kläderna var så tunga av vatten att de båda yngre pojkarna var tvungna att stödja honom. Det kom ett klafsande ljud från pjäxorna. Han lämnade ett slaskigt spår efter sig. Hela tiden skakade han av köld. Emellanåt drog han djupt efter andan och skrek ut sin ångest, som till hälften hade syftet att skrämma Björn som grät hejdlöst varje gång han nämnde det hemska ordet.

- Jag dör! Rädda mej från den svarta döden! Hjälp!

Bosse var inte yngre än att han märkte de båda brödernas spel. Därför grep han tag i Siggas arm, ruskade honom och sa så förståndigt han kunde:

- Du borde gå hem och lägga dej. Går du omkring så här, kan du dö på riktigt. Där är bara änderna och frisksportarn i Mom som badar på vintern.

Sigge tystnade och gick före upp på åbrinken. Genom de frusna ögonfransarna såg han lilljäsentan försvinna bakom utedasset uppe vid åsen. Det rykte ur skorstenen vid Snickarns.

- Hem går jag aldrig, sa han. Då slår farsan ihjäl mej. Hellre fryser jag ihjäl här nere vid ån.

Bosse kom på att de kunde smyga sig in på Walfridssons höskulle. Kanske kunde de hoppa ner till korna i ladugården genom halmluckan. Kreaturen var i varje fall varma. Som fotogenkaminer, trodde han.

Bosse, Sigge och Björn följde lortdiket upp mot gödselstacken bakom ladugården. Porten till ladan var bara stängd med en haspel och en träpinne som Bosse själv nådde upp till.

Det var som att stiga in i en stor mörk sal med skuggor. Dammet virvlade i ljuset som sken in genom springorna i laduväggen. Tröskverket stod och ruvade längst in med sina drivremmar och blanka svänghjul. Det liknade ett väldigt positiv. Självbindaren låg på sida med sitt smäckra flodångarhjul mot spåntaket. Ur såmaskinen luktade det ännu sommar. Bosse lyfte på locket, sparkade till en av tentaklerna, ett svart rör som lade sädeskorntet på plats under jorden, hörde det rassla till av kvarglömda korn.

Först försökte de stoppa halm innanför Siggas kläder för att få honom att torka, sedan klädde de av honom spritt naken och grävde ner honom i halmen så att bara det blöta huvudet stack upp. Pojken låg blick stilla så att de vassa kornaxen inte skulle sticka honom i skinnet. Eller på ett sådant sätt att den yviga havren inte skulle kittla eller klia.

Det var inte så varmt som de från början hade trott men Sigge stålsatte sig och Bosse och Siggas lillebror jagade runt med den äldre broderns klädtrasor för att få dem torra. De blåste på dem, slog dem mot brädväggen och i halmen innan Bosse gav upp och grävde ner kläderna bredvid Sigge i halmen.

- Dä går inte. Dom är för blöta, sa han. Vi har försökt allting. Gå hem nu.

Björn tog genast Bosse på orden och vädjade till sin äldre bror.

- Om du går hem och lämnar mej här så mördar jag dej, väste Sigge och försökte samtidigt ligga alldeles orörlig för att inte rubba axen.

Så hördes plötsligt steg utanför porten och pojkarna svingade sig förskräckta upp på höet medan Sigge grävde sig allt djupare ner. De låg tysta och väntade.

Walfridsson steg in på trägolvet, tände en naken glödlampa som svängde mellan takbjälkarna, kliade sig förundrad i det vita skägget.

- Hoho! Är det nån där? ropade han och såg sig omkring.

Bosse, Sigge och Björn låg alldeles stilla.

- Nåja, muttrade han, ryckte på axlarna, tog en högaffel och gick fram till luckan innan han började kasta ner foder till kor och kvigor.

Gaffeln trängde in i höet farligt nära Siggas nakna kropp. Han kunde riktigt känna hur de vassa spjuten spetsade honom. Det frasade och dammade en stund innan Aron slog igen luckan med en smäll, släckte lyset och stängde porten utifrån.

Det dröjde inte länge förrän Björn hördes snyfta uppifrån höskullen. Bosse väste till honom att hålla tyst och snart låg de alla på knä vid halmluckan. De lyssnade.

- Har han gått?

- Sch!

Bosse lade örat mot brädorna.

Bonden hade inte mer än hunnit stänga dörren förrän de öppnade luckan och slängde ner en drivrem som de bundit fast i tröskverket. En efter en klättrade de ner mellan gödselrännorna i ladugården. Korna råmade utdraget. De bligade på Sigge som stod och drog på sig de blöta kläderna mellan de viftande korumporna. När han klätt sig skjutsade han de andra åt sidan och gick ut genom den svartmålade ladugårdsdörren. Springande försvann han mot åkerlappen nedanför Snickarns hus.

Inte en enda gång vände han sig om mot Björn som

sprang efter.

- Hälsa till Ryssland, mumlade Bosse och stängde
ladugårdsdörren.

Kapitel 9

Så var det då Slaktarn som tyckte så mycket om barn, eftersom han själv inte hade några. Denne blodets och uppsprättandets traditionsbärare som nästan varje dag den senaste tiden sett svinens skrämde blickar, hört deras gälla skrik. Djurens bödel med slaktmask i stället för bila. Vad väntade sig han av livet?

En sak var i varje fall fullkomligt klar. På ett slakteri skulle han aldrig arbeta. På en sådan där grisfabrik som fanns i stan, där griskropparna hängde på löpande band i taket, som halvfärdiga T-fordar. Aldrig! Hellre gick han upp på logen och gjorde av med sig.

Nu gränslade han en cykel av märket Apollo och cyklade mot byn. Han hade trenchcoat och hatt, en ren skjorta och läderstövlar. Han var på väg mot provinsialläkare Sundlövs mottagning eftersom han hade fått en kallelse dit. Då gällde det att vara välklädd. I varje fall att ha rena kläder.

Det var nog en rutinkontroll. Slaktarns mage krånglade. Det blev väl för mycket kaffe hos småbönderna i trakten. Visst hade han ont emellanåt och för en månad sedan hade han varit till stan på undersökning. Men han var inte den som klagade. Det kunde andra pjoskare syssla med.

Det mullrade dovt inifrån kvarnen. Vattnet forsade nere vid dammluckorna. Längre ner efter ån låg en damcykel på tvären över en tvättbrygga.

Aron Walfridsson stod vid mjölkpallen och hjälpte till att lasta över mjölkkrukorna på mjölkbilens flak. Bonden var sen idag och cykelkärran stod vid landsvägskanten.

- Hej på er, gubbar, sa Slaktarn när han cyklade förbi.

Aron och mjölkbilschauffören nickade och tänkte säkert

”Det var värst vad han var uppklädd då, ska han åka till stan tro?” Men de sa ingenting högt, utan sparade krafterna till de tunga mjölkkrukorna som hasade in på plåtflaket och slog mot de andra krukorna med en klang.

- Åhi åhej!

Den här dagen var det sol, nästan som en vårdag. Vid landsvägskanterna såg han spår av möss, räv och hare som ibland vek av och sneddade över åsslänterna och ner mot ån på hans egen sida av vägen eller upp mot skogsbrynet på den andra sidan. Nu när den värsta slaktsäsongen var över kunde han kanske plocka ner bössan från hyllan ovanför köksdörren och ta med sig hunden ut i skogen. Han hade gnällt lite otåligt på morgonen. Han var ingen riktig jakthund, mera en bortskämd sällskapshund men nog hände det att han fick upp spår och då var det bara att hänga med. Hunden kunde vara en envis jäkel om han var på det humöret.

Trots att Slaktarn också var lite utav jägare så hade han aldrig fått vara med på en älgjakt, aldrig fått sitta på pass nere vid skogsbrynet eller supit ihop med jägarna uppe i fåboden. Detta var någonting han saknade. Men å andra sidan var det just under älgjakten han kunde tjäna ihop lite pengar, så att han klarade sig över vintern. Och nog fick han äta älgkött så att det räckte till. Med rönnbärsgelé. Men kamratskapet fick han, som sagt, inte del av. Det var väl så med slaktare, brakade han tänka. Man fick klara sig själv som gammeltidens bödlar. Ingen ville ha någonting att göra med en som sprättade upp djur, trots att det blev både kotletter och annat av det. Hade fläsket väl blivit uppskuret och stekt så tuggade de nog fan i sig.

Ibland tänkte han på detta och det faktum att slaktartraditionen inom familjen skulle dö ut med honom

själv. Ingen son hade han som kunde ta över. Inte ens en jäntunge. Och det hade han fått höra åtskilliga gånger. Av farsgubben. Ibland gick det inte en dag utan att han blev påmind. Men det var medan gubben levde. Nu hade han en sten nere vid sockenkyrkan.

Slaktarn kom ner till samhället. Cyklade förbi Konsum och Lindströms Café där knappast någon satt så här dags. Utanför plåtslagarverkstan stod Plåtslagarn och hans son och lastade en plåttank på en kärra.

Så var han då äntligen framme.

Det kallades för läkarhuset men var inte mer än ett vanligt boningshus. Mottagningen fanns på bottenplanet och själv bodde provinsialläkaren i övervåningen. I källaren hyrde han ut ett rum till hattmodisten Thea Stålkvist.

Slaktarn ställde ifrån sig cykeln i cykelstället, gick upp för brotrappan och steg in i väntrummet.

Han hade suttit där förr. Och stirrat på alla färgglada plakater med nyttiga uppmaningar om att hålla sig frisk på det ena eller det andra sättet. Veckotidningarna var flera år gamla. Det doftade väntrum. Han var ensam.

När syster öppnade dörren log hon först igenkännande men så föll mungiporna åter ner till sitt naturliga läge. Hon var så där. Det visste han.

- Ja, det är din tur, sa hon och gick före in i läkarmottagningen, fortsatte rakt igenom och vidare ut genom en svängdörr.

Provinsialläkare Sundlov satt vid sitt skrivbord och läste i några papper. Han hade en lång vit rock på sig. Vitskjorta och slips. En svart penna i bröstfickan och ett silverfärgat band med en rund spegel i pannan. Slaktarn kände genast att någonting inte var som det skulle vara.

- Ska jag ta av mig? frågade Slaktarn och höll i den översta knappen på skjortan.

- Nej, nej, det är inte nödvändigt, sa Sundlöv och viftade avvärijande med handen. Varsågod och sitt. Du kanske vill ha en kopp kaffe? Syster har just kokat.

Om Sundlöv erbjöd honom kaffe så kunde det ju i varje fall inte vara någon fara med magen, tänkte han och tackade tveksamt ja.

Innanför dörren stod en personvåg och på väggen hängde en mätsticka. På en bänk bredvid svängdörren stod en bricka med rostfria tänger, pincetter, allehanda pinnar och krokar. Skåpet stod öppet. Där fanns olika hyllor med bindor och vadd, tuber och burkar, tegelröda gummislangar och en flaska med en silverfärgad kork.

Solen sken in genom fönstret och Sundlöv sa:

- Det ser nästan ut att bli vår igen.

- Jo, sa Slaktarn.

- Ni har väl mycket arbete i gårdarna så här års, förstår jag. Det är väl mycket som ska slaktas, menar jag. Grisar och sånt. Själv har jag då aldrig fått tillfälle att vara med på en grisslakt... ja, annat än när jag var pojkspoling förstås. Och sprang och gömde mig bakom ladan när det var så dags. Det där känner ni väl till?

- Jo då, dä där känner jag till. Dä händer till och mä att en del bönder skickar bort både kärring och ungar när dä går mot slakt. Dom har väl sprungit där i stiorna å kliat svina bakom örona hela sommarn. Då är hä klart att dä kostar på.

- Det är nog som ni säger. Det är inte långa liv de har de där kräken. Man ska nog inte fästa sig för mycket vid dem. Det där vet ju ni, som har det som yrke, så att säga. Vi kan ju trösta oss med att människans liv är betydligt längre, sa

provinsialläkaren och såg upp mot sköterskan som kom in med kaffe på en bricka.

Åter igen försökte hon le mot Slaktarn som blev fundersam. Försökte hon lägga sig ut för honom? Alla visste ju att systemen var en nucka som aldrig hade haft en enda karl. Om nu inte de där ryktena om Pjutt-Johan talade sant. Men det var väl som vanligt bara ont förtal. Varför kunde inte kärringjäveln vara som vanligt, i stället för att gå och visa tänderna på det där viset. Som en gammal märr, tänkte Slaktarn irriterat.

Sköterskan plockade bort pennstället och dukade fram kopparna. Hon hade till och med klämt in en vit servett i koppörat. Eller om det var något slags sårkompress. Mellan dem ställde hon ett fat med varsin kanelbulle.

- Åh, syster har bakat? sa Sundlöv, tog en bulle och lutade sig tillbaka i stolen.

Hon nickade avmätt och drog sig tillbaka bakom svängdörren.

- Det händer att syster överraskar mig ibland. Nå, var var vi... om att vi blir äldre än svin ja. Jo, jag har väl i bland haft vägarna förbi där upp åt åsen. Walfridsson har ett svagt hjärta... och sen hade han väl också ett krigsoffer inneboende hos sig som jag tittade lite på, om jag inte minns fel. Det är en gammal bygd ni bor i. På den där åsen har väl timmerfororna farit fram i sekler? Enligt en patient jag hade så har det legat flera gästgiverier där uppe.

Slaktarn drack upp det sista ur koppen:

- Ja, min kåk är från mitten av sjuttonhundratalet den.

Dä vet gudarna hur många generationer som har bott där genom alla århundraden.

- Nää, vad säger ni! Och kåken är fortfarande prima?

- Där är så sant som hä är sagt där.

Provinsialläkare Sundlöv drack ur sitt kaffe, satte ner koppen på fatet och såg ner i bordet. När han åter såg upp mot Slaktarn hade han förändrats. Nu såg han allvarligt på honom och harklade sig flera gånger innan han lutade sig fram över skrivbordet och sa:

- Men det är för att de inte lever.

Slaktarn såg frågande på honom.

- Hur menar doktorn?

- Jo, jag menar att gamla hus inte lever... och därför kan de heller inte dö. De kan bara gå sönder. Det är det som skiljer oss åt. Detta att människan dör och allt som inte lever fortsätter att finnas.

- Jaha. Joho. Då kan vara så. Då där förstår sig nog doktorn bättre på än jag. Jag kan bara slakta och köra in hö jag.

Sundlöv samlade ihop kopparna och ställde dem på bänken innan han på nytt satte sig och tog fram de papper han tittat på när Slaktarn kom in. Så lutade han sig fram och sa:

- Jag har fått undersökningsresultaten från stan... du var ju där för ett par veckor sedan... och jag måste säga att det inte ser vidare bra ut. Du har varit dålig en längre tid vet jag.

- Nja, inte har väl då varit så värst farligt. Jag fick lite magvärk för ett par år sedan men då har liksom aldrig velat gå över.

- Du känner dig svagare?

- Njo, visst men...

- Jag ser att du har gått ner i vikt.

- Jo, då har väl blivit några kilon. Och hä brukar då ju bli under slaktsäsongen. Nu har jag väl försökt att ta då lugnare i höst, som stadsläkarn sa, men jag har gått ner

ändå.

- Hur mycket?
- Fem kilo på en månad.

Provinsialläkare Sundlöv fick någonting stramt över sig. Han blev på något sätt läkare igen, från att ha varit en man i vit rock som bjudit på kaffe. En fåra bildades mellan hans ögonbryn. Slaktarn såg att någonting inte var som det skulle och därför frågade han:

- Är då nå allvarligt?
- Jag är rädd för att det är någonting mycket allvarligt.

Sundlöv vred sig i stolen och var märkbart plågad. Han såg ut genom fönstret, kisade mot solen innan han fortsatte:

- Jag vet inte hur jag ska säga det... men du har fått cancer.

- Vad är då för nånting?
- Det är kräftan.

Och först då bleknade Slaktarn så att han var tvungen att ta stöd mot skrivbordet. Svindelns var så stark att han var nära att falla samman. Sundlöv väntade tills Slaktarn samlat sig innan han fortsatte:

- Du har flera elakartade tumörer, eller kräftsvulster, i både lever och bukspottkörtel.

- Kan man inte skära bort då då? undrade Slaktarn och darrade på rösten.

- Nej, det kan man inte.
- Kan man göra nånting alls?
- Inte mycket.
- Då är bara å hoppas på ett under då?

På det svarade provinsialläkaren ingenting. Han tyckte det var tillräckligt svårt att ge dessa bud till patienter. Och

han ville, för allt i världen, inte vara den som tog emot ett sådant besked.

- Jag skulle gärna vilja att du reste in till sjukhuset i stan och kontaktade överläkaren. Han vill säkert sjukskriva dig och ha dig kvar för observation. Kanske finns det en möjlighet att du får komma till Uppsala på strålbehan...

- Nä, så fan heller! skrek Slaktarn plötsligt och reste sig upp så att besöksstolen for i golvet.

Han försvann ut i väntrummet, kastade på sig kläderna och gick vidare genom entrédörren. Provinsiälläkare Sundlöv såg efter honom, tittade mot syster som stod i svängdörren.

Den kalla vinden slog emot Slaktarn när han kom ut på trappan. För att slippa visa sig för de förbipasserande ute på vägen gick han runt hörnet och lutade huvudet mot brädfodringen.

Det var då Thea Stålkvist fick syn på honom.

Kapitel 10

Hattsömmerskan Thea Stålkvist drev en liten rörelse i provinsialläkarens källare. Om hon inte betjänade någon kund framme vid disken, höll hon i allmänhet till i ett trångt utrymme innanför kortväggen. Där satt hattstockarna monterade på en bänkskiva. Filt och tyg låg i rullar mot ena väggen. Mot den andra stod en skåpsäng av björk. Det enda ljus som sipprade in i hattbutiken kom från ett litet fönster där Thea ställt upp tre damhattar som kunde ses av kunderna när de gick ner i källartrappan och öppnade dörren med pinglan. Den första var en vanlig basker i bäverfilt, den andra var en ljusblå kalott, eller ”pillerburk”, som var gjord av ullfilt och den tredje var en fantasifull kreation, en svart turban med konstgjorda blommor och flor. Det var knappt att den fick plats i källarfönstret.

Thea Stålkvist behövde verkligen inte skylta med sina varor, alla visste var hon fanns, men hon ville ändå visa att hon var hantverksskicklig och att hon behärskade mer än en modell. Det fanns nämligen de som misstrodde henne. Det fanns karlar av den missunnsamma sorten som spred ut rykten om Thea. Och det gjorde de bara för att deras fruar inte skulle smyga sig till hattboden och göra av med deras surt förvärvade pengar. I sådana fall kunde de bli religiösa som pingstpastorer.

Nog var Thea intresserad av manfolk men mer på ett mänskligt plan. Det blev ju mest att hon träffade kvinnor. Även om hon ibland fick beställningar på en och annan herrbasker eller filthatt. Men det var kvinnorna som stannade kvar i hattaffären. Det var de som skvallrade och diskuterade modeller. Det fanns alltid en varm doft av ånga och parfym kring hennes disk.

Därför var det nog lite ovant för Thea att känna doften från Slaktarn. Det luktade ladugård, blod och skällningsvatten men i en kombination som ändå inte gjorde den motbjudande. Han grät som ett barn i Theas famn. Hon strök honom över huvudet och tröstade honom.

Hon satt på sängen med hans huvud i knät och önskade att den lilla pinglan ovanför butiksdörren skulle förbli tyst eftersom hon i denna stund kände att hon aldrig varit så nära en man. Hon ville ha det så. Varje sekund var dyrbar.

Hon visst inte ens vad det gällde. Men att det var någonting stort och ogripbart förstod hon. Varför skulle annars en kraftig slaktare falla ihop mitt framför hennes ögon? En man som var känd för sitt råa språk och sina opassande skämt? Vad hade väl inte kvinnorna berättat om honom över tygprover och vackra modeller.

Hatten hade fallit av honom och hans trenchcoat låg utbredd som en grå filt över ryggen. Han skakade av gråt.

Så tystnade han med en hastig suck och torkade ansiktet med en flik av hennes förkläde. Han hulkade och bad henne mumlande om förlåtelse, såg hela tiden mot korkmattan på golvet. Hon sträckte fram en ren pressduk.

- Sch. Sch, vaggade hon, du är alltid lika välkommen till mej, stackars slaktare. Alltid välkommen. När du vill.

- Menar du dä? frågade han.

- Om Thea Stålkvist säger något, så menar hon det.

- Tack... Du är en vänlig människa, sa han utan att höja blicken.

Sedan gick han ut ur butiken, tog cykeln och for mot åsen.

Hattmodisten Thea Stålkvist satt kvar på sängen och funderade. Nyss var hon nära en mänsklig avgrund där

känslostormarna kantrade och ven med sådan kraft att hennes prativer mattades. Hennes ord blev plötsligt platta och konstlade i skuggan av Slaktarns djupa sorg. Nyss drog stormen fram. Nu hörde hon bara ljudet av den spröda klockan ovanför butiksdörren.

*

När Slaktarn svängde upp mot åsen såg han inom sig alla vettskrämda svin, deras blickar och kramper.

Och där satt den där jävla tjugofemöresdoktorn, med sin ragata till sjuksyster och dömde ut honom. Som om han vore en svinsjuk galt. Nää, så faan att dom skulle få in honom under en sån där kanon, tänkte han. Det duger bra med jaktbössan där hemma.

När han envist knegat sig uppför storbacken var han tvungen att stanna och pusta. Han vände sig om och såg ut över samhället som låg i en grå klunga runt den stora landsvägen. Längst bort såg han läkarhuset.

Då kom han på sig själv med att summera och dra slutsatser av det liv han dittills levat. Vad bestod det av? Han återkallade minnen från ungdomen: danserna, fyllorna. Och senare i livet: Skåneresan när de var nygifta, folk som flyttat från åsen och ett par familjer som flyttat dit, arvegården, farsans död. Allt verkade så ynkligt. Livet, ja alla generationer, blev plötsligt så lättsummerade. Som en lång djävla tarm från sjuttonhundratalet och fram till honom själv. En lång räcka decennier kantade av dynghögar, höräfsor och slaktarblod. ”Förteckning öfwer enskilda hushållningen uti Åsens by å Ofvansjö sochn. Neml:n Olof Pärsson...” Och så en lång rad namn som inte sa honom någonting, förrän alldeles mot slutet. Där stod nämligen hans eget.

Vad hade han upplevt av liv? Likt bödeln hade han alltid omgivit sig med död. Och aldrig hade han fått njuta

frukterna av sitt arbete. Plötsligt såg han allt tydligt framför sig. Allt han inte hade gjort för att inte förhäva sig eller ödsla med pengar. Alla försuttna chanser. Allt som legat där och väntat och väntat.

Det var så Slaktarn tänkte när han svängde in på gårdsplanen, ställde ifrån sig Apollocykeln och gick in i sitt gamla hus.

Frun var fortfarande kvar i ladugården men kom in när han hunnit sätta sig vid köksbordet.

- Nåå?

- Vadå, snäste han.

- Jaa, du var ju till läkarn.

- Jo.

- Han sa väl nåt om magen?

- Jo.

- Ja, vad sa han då? Hur är dä mä 'an?

- Nog är väl dä bra.

- Så du skulle inte behöva dit någe mer då?

- Nää.

Frun sneglade, slog upp spisluckan med en smäll, lade in ett vedträ och gick tillbaka ut i ladugården.

*

Hela eftermiddagen satt Slaktarn vid köksbordet och drack brännvin. Han tittade på allt levande som passerade ute på vägen medan han fyllde dricksglasen. Mot kvällningen var han rejält full. Frun skällde men det var som om ingenting berörde honom. Han var sig så olik.

Frun gick över till närmsta grannen ifall Slaktarn skulle bli våldsam och börja slåss. Men särskilt våldsam var han inte. Han hängde över bordet som en annan trasa och allt som oftast slumrade han till.

Så reste han sig stelt och gick in i kammaren. Han satte sig vid chiffonjén och fällde ner skivan där han brukade sitta och dikta ihop räkningar till bönderna i trakten. Han drog ut de små lådorna, rotade omkring bland allehanda papper och intyg. Vek ut brev med stämplrar och spretiga underskrifter innan han slutligen hittade det.

Brevet var skrivet med snirklig text och var en förteckning över alla dem som bott i arvegården. En stamtavla som vandrade från Olof Pärsson, som dog i en pestsjukdom 1796, till Slaktarn som bara hade ett tankestreck efter sitt födelseår. Ett streck till eftertanke. Det var bara hans dödsår som saknades. En siffra bland alla de andra.

Bläckhornet stod ju där. Det var bara för honom att sträcka fram handen. Läskpapper hade han sett i en av smålådorna. Så nog...

Han doppade en bläckpenna i hornet, skakade av den lite grand men märkte inte att bläck föll ner på både skivan och stamtavlan, svarta plumpar som han drog ut med armbågarna. Brännvinet och den dåliga belysningen gjorde att han var tvungen att skärpa blicken för att se var han skulle sätta pennan.

Så skrev han. Noggrant och mycket sakta formade han en etta. Den var lik den på raden ovanför, eftersom det var han själv som hade skrivit dit faderns dödsår: 1942.

Nu skrev han sitt eget. Nian blev på tok för stor och femman liknade mest en sexa. När han skulle skriva dit den sista siffran halkade handen och kvar på papperet blev bara en svart bläckplump som kunde tydas till vad som helst.

Han gick ut i köket för att se bättre men när han upptäckte felskrivningen vek han ihop stamtavlan, tog spiskroken och petade upp luckan innan han kastade in

papperet. Det flammade upp och försvann in i eldhavet. Så tog han på sig skinnrocken som hängde ute i skrubben, lyfte ner bössan från hyllan ovanför köksdörren, laddade den så noggrant han kunde och gick ut i ladugården. Han vinglade över gårdsplanen och halkade omkull på vedbacken.

Korna såg förundrat på honom när han gick runt bland spiltorna och tog adjö. Han grät mot de varma kokropparna och kramade hästen tills den började stegra sig. Han talade till dem som om de vore människor.

Ute i svinhuset blev det liv och rörelse när de såg Slaktarn komma med en bössa över axeln. Men han gick som i en egen värld, såg fargalten djupt i de blodsprängda ögonen, smekte hans tryne och borst, kliade hans öron och rygg. De stod länge och betraktade varandra och det var som om galten förstod vad som skulle hända när Slaktarn gick ut i boden och släpade in slaktbänken. Här, inför alla dessa ögon, skulle det ske.

Slaktarn tog av sig skinnrocken och den rena skjortan. Han hängde dem på en högaffel som stod lutad mot väggen. De nya läderstövlarna ställde han prydligt vid bänkens fotända. Så tog han bösspipan i munnen. Den smakade järn och krut. Men han nådde inte avtryckaren hur mycket han än sträckte ut armen och därför satte han ner kolven i golvet. För ett ögonblick tänkte han ge upp sina planer men så tog han av sig ena strumpan för att lättare komma åt avtryckaren med stortån, lutade sig fram och siktade mot sin egen panna.

När skottet gick ylade grisarna så att det hördes över hela åsen. Korna råmade som om någon skurit dem i deras juver. Alla hundar började skälla som för att berätta vad som hade hänt.

På bänken låg Slaktaren och vred sig i plågor. Det sved

som eld i hans hjässa där kulan plöjt ett grunt dike. Han blödde kraftigt ur hårbotten och blodet rann ner över hans bara överkropp. Han rullade sig fram och tillbaka medan han höll sig om huvudet som sprängde och värkte.

Så lugnade han ner sig. Djuren skrek. Slaktarn såg sig omkring i svinhuset medan blodet rann ner på hans rygg och bröst. Genom springorna i kätten såg han galtens vettskrämda blick.

Kapitel 11

Snöstorm.

Elzbieta står vid dörren med en kyckling i handen. Farfar ligger på knä och hon hör ramsan om den helige Franciskus. Utanför huset far stormen rakt igenom de glesa bodarna, rör om i det yviga halmtaket. Det drar kallt bakom henne där hon står vid dörren till det mörka köket. Om kycklingen levat hade den säkert pickat henne i handen med trubbnäbben, krafsat med de spretiga tårna, medan det ynkliga pipet gjort henne varm om hjärtat. För så kan kycklingar vara när de lever. De kan pipa, krafsa och picka som om handen vore en skål full av korn.

Men stormen drar fram över slättlandet, viner kring Elzbietas hus och krossas i virvlar mot Karpaterna, där alla troll och svarta feer dansar så att saltet yr och gnistrar i grottorna.

Farfar mässar. Ovanför hans huvud, upp mot taket, mellan de sotiga takbjälkarna, hänger madonnan. Nedanför Jungfru Maria, vår heliga moder, mässar farfar så att ljustet fladdrar och kastar skuggor i taket. Skuggorna där det farliga gömmer sig, lurpassar.

Det sprakar i spisen. Farfar ler och reser sig upp. Elzbieta går fram när han vinkar mot henne med ett finger. Han har skägg och det luktar ladugård från hans arbetsskjorta. Så tar han fram någonting ur fickan, gömmer det under handen medan han sträcker fram den mot flickans ögon, vänder handen och öppnar den.

Så ser ett ägg ut, Elzbieta. Och han ritar med pennan i det knottriga skalet, groddskiva, gula, medan ägget tickar som ett fickur i sin boett. Så rinner ett finmaskigt nät, en röd manet, ut på skalet genom ett hål som vidgar sig.

Farfar märker ingenting utan lägger ifrån sig ägget på bänken under bilden av jungfru Maria. Ägget delar sig i två hälfter. En fågel, med dunen skimrande som saltkristaller, lyfter och flyger genom taket. Farfar märker ingenting. Ingenting.

Kycklingen känns som en ullboll. Den är stel. Inget hjärta slår inuti hennes hand. Den är stel och frusen och ligger i Elzbietas hand som är varm av vanten, av spisen, av farfars stora händer som känner att hon håller något som är kallt och stelt och fruset. Och så öppnar han handen.

Dunen är tunna och lätta som på hennes egen mage. Den räfflade näbben sticker ut ur dunbollen. De gummiliknande benen med klor som inte ens kan riva en ängel. Ögonlockets halvmåne.

Farfar och Elzbieta blåser så att dunen virvlar upp. Trutar med munnarna. De små dunen delar sig som ett dike där flickans luftstråle träffar, far fram som över en sädesåker.

Farfar ler, tar kycklingen i sin hand och gömmer den.

Under spåntaket ute i boden kurar hönan ihop sig på sin pinne. Vinden tjuver genom springorna och snön yr upp mot fönstret. Elzbieta följer farfar med blicken. Farfar går fram till den stora svarta vedspisen med dess ugnsluckor och ringar.

Han öppnar handen och slänger in kycklingen i spisluckan.

Kycklingen puffar till som en maskrosboll och vrider sig sedan svart genom lågorna.

Elzbieta slutar andas.

Så börjar allting om. Dunen virvlar på samma sätt som i stormen som sliter i halmtaket utanför. Och farfar sluter

handen, går till spisen medan kycklingen pickar, krafsar och piper så att Elzbieta tappar andan. Hon tappar andan och blir stående mitt på golvet utan att säga något när farfar ler och sluter handen kring skriket och den sköra globen bakom ögonlockets halvmåne. Och de tunna håren på hennes mage som svarta knollrar sig när hon känner värmen från farfars hand och eldstungorna som slår ut från den sotiga spisen.

Kapitel 12

- Är'ä då alldeles omöjligt för gubben min å komma till himlen? Viss han skulle gå sta och skjuta sig, menar jag?

Slaktarns hustru Gertrud satt och vaggade på en stol innanför dörren. Hon hade en hemstickad tröja och var i bara raggsockorna. Stövlarna stod ute i hallen. Inte ville hon vara den som lortade ner korkmattorna för frun som gick omkring och stökade med allehanda.

- Han kanske får komma in ändå, om hustrun hanses är döpt i anden? Va säger frun? Får han då? Då kanske kunde göras nåt undantag då?

Fru Walfridsson stannade upp i göromålen, torkade händerna och sa:

- Det enda vi kan göra är att be Gud att inte vara bitter på honom. Visserligen sägs det i Bibeln att de ogudaktigas ögon skola försmäkta, att intet hopp ska finnas för dem, att deras enda hopp ska vara att få ge upp andan, åssåvidare. Men Gertrud ska veta att Gud hör bön. Det är sanning det. Den enda väg att gå är bönevägen. Sanna mina ord, sa fru Walfridsson och såg henne djupt i ögonen.

”Gud hör bön.” Ja, kanske det kunde vara så, tänkte Gertrud och såg en möjlighet att samtidigt få sina egna synder förlåtna. Det var ju inte mer än ett par månader sedan hon själv i ödmjukhet hade överlämnat sitt hjärta till Herren.

Kanske fanns det också en liten möjlighet för Slaktarn. Gertrud kände att mycket kom an på henne själv, ty hon kände till de flesta av hans synder: spriten, det grova talet, prålet med läderstövlar och rakvatten.

Nu låg Slaktarn på rygg i soffan där hemma och stirrade

som om han vore borta från denna världen. Gertrud hade skickat dit Mjöltnarn men det var som om han inte hörde vad Mjöltnarn sa, som om han inte kände honom.

Gertrud satt i Walfridssons kök och beklagade sig och fru Walfridsson hade varit vänlig nog att ta emot henne trots att hon var mitt uppe i baket. Idag var det saffran. Hon hade fallit för det nya påfundet och hyrt sig ett frysack nere vid Konsum. Det måste ju planeras till bönemötet.

- Han är liksom borta, sa Gertrud.

- Synden är en tung börda, sa fru Walfridsson, grep en plåt ur ugnen och hasade av bullarna i en brungul och väldoftande hög mitt på köksbordet.

- Jo, dä är nog så... Näe, han skulle haft en pojk. Då hade dä nog vurti annat, frun. Dä är han som fattas.

- Ty den gudlöses hus förbliver ofruktsamt. Man går havande med olycka och föder fördärv, sa fru Walfridsson.

Det finns då bibelord för allt, tänkte Gertrud. Det där hade hon väl inte behövt säga. Men det är som om boken innehåller allt som rör liv och folk. Om de så bor i Stockholm eller här på åsen.

Hon hade väl själv läst en del ur den svarta konfirmationsbibeln, som låg i en låda hemma i chiffonjén, men var det nu så att man knappt läste tidningen om dagarna så kunde det vara lite svårt. Det kunde haka upp sig och efter en dag i ladugården kunde ögonen helt oförhappandes fara ihop. Men att det var en uppenbarelse, det var det, tänkte hon och var på väg att svara fru Walfridsson med ett bibelord innan hon insåg att det inte passade in.

- Det var ju inte länge sedan han var här och slaktade gammelgalten och då var han sig då lik. Inte kunde jag märka någon skillnad. Men vet inte du själv vad det är för

fel med honom, Gertrud?

- Om en dä visste.

- Jamen, du är ju gift med honom. Någotting måste du väl ha märkt.

- Nä. Inte ett skapandes grand. Dä var igår han kom hem som ett jehu. Jag försökte väl få nå ur han, för han hade varit till Sundlöv i samhället och kontrollerat magen, men han satt igång och söp så infernaliskt... och blev otrevlig... så jag var tvungen gå över till grannars. Annars hade han väl slejje ihjäl mig... Nja, han slogs väl inte precis men han var som borta. Dä gick int å tale ven. Mjölnarn satt där och sa att 'Jag går väl in och talar ve Slaktarn jag'. Och han hann inte mer än säga dä, förrn dä small ett skott nerifrån grishuset. Och vi opp från bordet och ner till lagårn. Och blon spruta. Näe, hä går int å tal om dä, sa hon och höll handen för ögonen.

- Stackars lilla Gertrud, sa fru Walfridsson, lade ifrån sig pannlappen och höll henne i handen just som göken hoppade ut ur gökuret och började väsnas. Hon ledde fram henne till köksbordet.

- Sätt dig nu ner här vid bordet så ska du få kaffe och en saffransbulle. Du tycker väl om saffran?

- Jo men, jag har stört länge nog nu, frun. Och inte ska jag...

- Å tok. Sätt dig nu.

Säkert fanns det något bibelord som berättigade dem till en kopp kaffe och en nybakad bulle men det enda uttryck Gertrud kom att tänka på var "Med full mage är det lätt att predika fasta." Därför hejdade hon sig. Det var nog inget citat ur Bibeln i varje fall. Det var nog bäst att hon vaktade sin tunga.

Så hörde de någon stampa ute i farstun och Aron kom in

och ställde ifrån sig grishinken bredvid diskbänken. Även han gick i tankar men så upptäckte han Gertrud, hälsade ”Guds frid” och satte sig vid bordet.

Och den stackars kvinnan blev tvungen att berätta allt på nytt: om fyllan, om Slaktarns humör, om blodet och om skottet i grishuset.

Aron var inte dummare än att han insåg att någonting låg bakom. Det kanske var Slaktarns dåliga samvete som spökade, kanske var han rent av ansatt av tvivel. En själ som i det längsta kämpade emot, som förr eller senare skulle upplåta sitt hjärta till Gud. Vad visste man?

Aron lovade att tala med Slaktarn. Även han förordade bönevägen.

- Gud ska lösa problemen på nå sätt. Därför att det är han som bestämmer över levande och döda, över liv och död... och inte vi. Det går inte bara att ge upp och gå hädan, hur som helst, även om det kan se aldrig så mörkt ut. Visst kan jordevandringen vara en plåga för människan men det finns väl ingen som så till botten fått tömma lidandets kalk som just Jesus. Och han led för människorna han, utan att tänka på sig själv. Men att få frälsning är en nåd och en gåva det, Gertrud, egentligen ovärdig oss människor. Så den ska du vara rädd om. Slaktarn är väl inte precis den heligaste men det vore väl också ovärdigt av mej om jag inte försökte. Om inte vi gemensamt försökte, menar jag. Större under har väl skett, sa bonden.

Saffransbullarna låg under torkhandduken. Ännu var det långt till bönemötet som skulle hållas i deras finrum men det var bäst att vara förberedd, tyckte fru Walfridsson och då kom frysacket till pass.

Hon räknade med två bullar per person och längre fram skulle hon baka både sockerkaka och småkakor. Elsa

Svensson hade lovat baka en sort som hon hittat i en Allers Familje-Journal och Elisabet, på övervåningen, hade lovat baka en egendomlig sort som åts vid någon stor högtid i Polen. De fick väl provsmaka först, tänkte hon och mindes att hon samma natt vaknat av judinnans skrik. Denna kvinna hade verkligen skådat djävulens avgrund. Det kunde vem som helst förstå, även om hon aldrig pratade om det. Det var så att väggarna rämnade.

Elsa Svensson och Elisabet kom tydligen bra överens. De umgicks i varje fall. Hon var inte helt ensam när Ambjörn gick på arbete. Men hon var svår att komma inpå livet, tyckte fru Walfridsson som hade försökt. En gång hade hon varit upp med Evangelii Härold och en annan gång hade hon lånat en kopp mjöl. Annars var det alltid Ambjörn som betalade månadshyran. Och det gjorde han punktligt. Det var annat det än den där slarvern rätt över farstun, som söp upp Walfridssons hyrespengar och dessutom inte verkade bry sig om det.

- Hon här uppe, hon vet vad lidande vill säga hon, sa fru Walfridsson hemlighetsfullt, nickade allvarligt och pekade upp mot övervåningen. Det sägs att hon satt i ett sånt där läger när dom hittade henne. Då vägde hon på sin höjd trettio kilo.

- Herren prövar de sina, sa Gertrud och nickade.

Plötsligt tyckte hon att hon hamnat rätt i bibelspråket.

- Han gör det. Och människan går stärkt ur sina prövningar. Så du kan känna förtröstan. Gud är med oss varje dag, Gertrud. Och han hör bön. Han hör bön.

Och därvid blev det.

*

”Gud hör bön” var de ord som malde i Gertruds huvud när hon tog cykeln vid Walfridssons brotrappa. Knutlampan tändes och avtecknade sig som en fullmåne

mot skogsbrynet. Hon nickade mot Elsa Svensson som kom från boden med en vedbörda i famnen, sa några ord innan hon drog ut cykeln mot mjölkpallen och for iväg uppåt åsen.

Det fanns en djup förtvivlan i Gertruds bröst. Inom sig grät hon men visste att Herren stod på hennes sida, att hon fått nådegåvan. Den gåva som kunde bli Slaktarns räddning, en självspilling som inte visste vad han gjorde, vars enda lösning på motgångar var sprit eller gevärskulor. Ingen eftertanke. Ingen bön om nåd.

Orden malde i takt med att hon trampade. ”Gud hör bön, Gud hör bön, Gud hör bön...” Benen svängde runt runt, den kalla motvinden kylde i ansiktet. Allt detta fick henne att känna sig som en soldat i Guds armé.

Orden gav henne en förunderlig kraft. Den svarta cykeln flög fram som en himlens farkost över åsen med Gertrud på sina pedaler. Hon var hemma i ett huj.

När hon ställt ifrån sig cykeln och gick in i huset, var hon som en ny människa.

Slaktarn låg på kökssoffan med en stor vit linda kring huvudet. Han rörde inte en min när Gertrud kom in. Till en början kände hon styrkan som en klar källa inom sig och gick raka vägen in till chiffonjén i kammaren och hämtade Bibeln. Men när hon såg Slaktarn ligga där som ett lik på sofflocket gick hon tillbaka ut i köket och sjönk ihop på en stol bredvid honom.

Kapitel 13

- Tänk vilken omsorg Gud har haft om vår familj ändå. Två präktiga barn har vi, stora nog att ta vara på sig själva. Gården, med djuren och skörden. Pengar på banken. Nog finns det väl anledning att tacka Herren? tyckte fru Walfridsson.

Aron tittade upp, aningen förvånad över det milda tonfallet i hennes röst. Det var inte alltid hon var så där förnöjsam.

- Nja, så värst mycke pengar har vi väl inte. Och pojken har vi ju haft ett rent elände med.

- Joodå, men när vi hör hur Gertrud har det... och hör hur hon här uppe plågas om nätterna... och ser Elsa jaga iväg efter sin fylltratt till karl, då vill jag tacka Gud för det liv vi fått. Och vet du, jag tror inte att det är till skada för oss frälsta att vara tillsammans med ofrälsta ändå, att få lysa som himlaljus. Det är kanske en nådegåva.

Visst gav Aron henne rätt men tänkte ändå att det varit ett elände när pojken en gång skickades till Kaggeholm för att bli evangelist men i stället kom hem med en djävulens bländande orm i resväskan. En begagnad saxofon. Negermusik i ett kristet hem! Det hjälpte inte hur de bad för honom. När de försökte hindra hans hädiska tal om Lewi Pethrus, så gick han bara ut och slängde igen dörren efter sig.

Så nog visste Aron hur det kändes att bli hånad och utskrattad av de ofrälsta nere i samhället. Det var också därför han undvikit att berätta för någon om miraklet. Han hade en känsla av att folk kunde missuppfatta honom. Trots att han såg alltihop när han slöt ögonen: eldskriften och den himmelska ton som uppfyllt grishuset.

Men synden bär många skepnader och vill man följa Jesus Kristus måste man också höra hans ord och offra sig, tänkte Aron. Djävulen snärjer sig in i människan på de mest ondskefulla sätt och det visste redan de fromma. Det visste Smedberg när han för hundra år sedan samlade dem till möten i Närkeskogarna. Flera tusen törstande sökte sig till Guds ousinliga källa. Hur fick de inte smyga genom skogarna, förbi de ofrälsta och den jordiska lagens länsmän? Hur fick de inte offra av pengar och stå ut med umbäranden för att få chansen att mötas? I all enkelhet. Med Smedberg på en hökärta ute på någon broders inäga.

De visste så väl att djävulen är listig och Aron kunde för sitt inre se kvinnorna huka sig ner bakom buskarna, eller gömma sig bakom träden, för att slita av sig de blanka snörliven. Befria sig från detta djävulens redskap. Härkammar, klockkedjor, fingerringar och broscher kastades i högar på marken, kjolfransar slets av och hårflätor löstes upp. Dessa flärdens ormar som krälade över de ofrälstas huvuden där mittbenorna var raka som Storgatan i helvetet. Smedbergs röst hade dånat så att djävulen höll sig på avstånd. Hans starka tro knäcktes inte ens av länsmännens gevärskulor eller deras fuktiga fängelsehålur.

Var inte striden mot djävulen lika viktig idag? Samma redskap och tecken fanns ju, både på åsen, nere i samhället och inne i stan, tänkte Aron. Djävulen var ständigt lika närvarande som Gud. Öronclips och läppstift, nylonstrumpor och stela underkjolar, skinnknuttar som red fram på moderna tidens vidunder. Var fanns egentligen skillnaden? Än idag regerade högfärd, sprit, tobak och snus. Men en dag skulle sanningen segra. Det var Aron Walfridsson fullkomligt övertygad om.

Fru Walfridsson gick fram till tramporgeln, satte sig ner

och började spela och sjunga:

Vart jag går

i skogar berg och dalar...

Hennes röst var visserligen sprucken men det fanns känsla i hennes sång som gjorde att till och med deras hyresgäster lystrade genom väggarna. Elsa Svensson stannade till mitt i städningen och log medan Pelle muttrade någonting elakt, höjde volymen på radion och vände sig på sofflocket. Bosse låg redan till sängs med pyjamasen på sig men när han hörde fru Walfridssons sång genom väggen bestämde han sig för att smyga in i deras kök och lyssna på gökuret. Göken brukade hoppa ut när den långa visaren stod rakt upp. Och det gjorde den nu.

Elisabet tystnade också, lade in ett vedträ i spisen och blev stående en lång stund medan orgelmusiken genljöd i timret och sågspånsfyllningen. Hennes Ambjörn knäppte till och med sina händer.

Fru Walfridsson drog ut på tonerna som om varje ord vore en njutning, trampade med båda fötterna som om hon blåste in helig ande i orgelns innersta. Diskanterna väste hest. Basarna brummade.

- Vad du sjunger vackert, sa Aron eftersom han visste att hon tyckte om att höra det.

- Du pratar, gubben min, sa hon med samma milda ton som alltid.

Arons ord och hustruns svar, var som en invit till en stilla bön. En bönestund på knä vid sängen inne i sovrummet. Och när de, en stund senare, böjde sig ner över det virkade sängöverkastet var de som ett i anden. Som i en varm grotta. De gjorde rösterna mjuka och smeksamma, sneglade på varandra och på bilden ovanför sängen där Jesus Kristus plågades så svårt av sin

törnekrona.

Inne i köket stod Bosse och tittade på göken som for in och ut ur sitt bo ovanför de vita och utsirade visarna.

Locket for upp.

- Hoho! Hoho! Hoho!...

Han var inte så bra på klockan men genom att räkna hoandena kunde han förstå att den var sju på kvällen. Han stod där i pyjamasen. Ingen hade märkt honom när han smugit sig ut i farstun och ingen hade sett honom när han smugit sig in i Walfridssons kök. Fötterna var kalla. Han hörde frun mumla.

- Oh min Fader, hjälp mig att leva som du föreskriver. Oh Guds Son, Jesus Kristus, jag älskar Dig. Oh,, du Helige Ande, tag boning i mitt hjärta. Halleluja!

Det var fru Walfridssons röst han hörde. Den gick som i vågor. Ibland var fruns röst starkare, ibland var det Arons. Som om rösterna hävde sig upp ur ett inre djup, flöt fram som rökelse över sängöverkastet och förvandlade deras bädd till ett altare, fastän detta altare bara var byggt av ett lapptäcke och en dyna på en rörkonstruktion och inte av akacieträ som Bibeln föreskrev.

- Tack, oh Gud, för att Du finns mitt ibland oss, för att Du ger kraft att prisa Dig och tacka Dig, oh Herre. Tack för att Du givit mig ett tecken, som strålade av Din himmelska härlighet...

Aron lovprisade Herren och sneglade emellanåt på Kristusbilden ovanför sängen.

Det gjorde även fru Walfridsson men när ljuset från köket speglade sig i glaset på Kristusbilden, var det som om pastor Lewi Pethrus framträdde istället. Pingströrelsens strålande ledare. Ett ögonblick kunde hon se hans vänliga mun under den ljusa, stubbiga mustaschen. Hans bestämda haka, de ödmjuka ögonen

bakom de stålbågade glasögonen och två djupa fåror mellan dem. Som om han hela tiden grubblade över världens tillstånd, som om han manade de båda, som stod på knä där vid sängen, att alltid vara brinnande i anden och att aldrig släppa djävulen in på skinnet. Vare sig han framträdde i form av erotiska lockelser, frosseri eller högmod. Eller som i alla tre gemensamt, i skepnad av pastor Sven Lidman. Detta djävulens redskap som nästlat sig ända in i rörelsen och som dagligen besudlade den med träck ur sin egen liderliga fantasi.

Och när så en skugga plötsligt syntes inifrån köket blev det som en bildväxling i tavelglaset. En svart svepande skugga och Sven Lidmans bild blev synlig. Som om Jesus Kristus ville visa fram syndens anlete inför henne. Det vita bockskägget, de stickande ögonen, den höga ådriga pannan som avslutades av håret som låg bakåt i en mäktig kam, som manen på en vildhingst. Tänk att någonting människoliknande kunde inge sådan skräck. En djävul som nästlat sig så djupt in i pingströrelsen att Lewi Pethrus tvingats till tvekamp, till försakelser och lidande. Så förändrades speglingen i glaset än en gång. Ansiktet förvreds i ett lidande uttryck. Munnen öppnades till ett svart hål i det vita skägget och plötslig förstod hon att det var Aron hon hade sett. Hennes egen man. Hon hörde honom andas tätt intill sig, såg anden skaka honom och såg hans lidande ansikte i bön när det speglade sig i glaset.

Hon skämdes. Och tacka för det.

Kanske ville Herren pröva henne liksom Djävulen prövade Job, liksom Josef prövade sina bröder, liksom Gud prövade människosonen så att han hördes ropa från sitt kors: ”Min Gud, min Gud, varför har du övergivit mig?”

I dörrspringan, mot det upplysta köket, stod nu Bosse

och tittade på Walfridssons, vars ryggar böjdes i ödmjukhet. Han trodde att de var ledsna. Att det var därför de suckade och grät så innerligt. Men varför stod de då på knä mot sängen? Hade det någonting att göra med de hemligheter som brukade höras från föräldrarnas utdragssoffa om nätterna? Det som pojkarna kallade ”juffsa”? Det kanske var så. Vad visste han?

Både fru Walfridsson och Bosse uppfylldes av frågor som en dag kanske skulle bli besvarade. Kanske skulle de en dag säga till sig själva: ”Jaha, var det så enkelt” Gud skulle säkert ha ett finger med i spelet. Eller Djävulen.

Men ett svar skulle de alla få. Antingen det skulle komma att ses i himmelskt ljus eller kännas i grannflickans underbyxor.

Kapitel 14

- Elisabet!

Han pekar mot marken och därmed förstår alla att de ska krypa. Planen mellan barack A och stängslet är full av människor som står på knä i leran. Elzbieta sneglar åt sidan och ser att Zofia Skoczylas befinner sig längre ner, nästan vid himlavägen mot fabriken. Galewski och Heinek har fått plats i det främre ledet. *"Chema Israel, Adonai Elohenou Adonai ehad!"*

Strax bakom Elzbieta står Kurt Franz. Trots att hon har ryggen mot honom kan hon se att han ler. Så ger han tecken till männen med knutpiskorna. Alla vet vad som gäller.

Till en början står alla stilla. Piskorna viner över deras ryggar. De som inte kommer att orka ser sig oroligt omkring. Människor skriker. Några faller ihop av soldaternas sparkar. Ett skott ekar mellan barackerna och Kurt Franz ryter.

Elzbieta sjunker sakta ner i leran, ner i den fuktiga jord där tusentals figurer redan ligger begravda. Ännu ett skott ekar och hon känner att hon vill skrika, resa sig upp och springa eller krypa fram över planen.

Innerst inne vill hon att någon ska göra det. Galewski kommer att dö. Ändå vill hon att någon startar. Att någon kryper mot stängslet och vaktornet. Galewski kommer att dö. Alla kommer att dö.

Leran tränger fram mellan hennes fingrar. Sprintsas fram mellan fingrarna som spretar och försöker hålla sig kvar.

Sakta försvinner armarna. Benen omslutes av leran och marken öppnar sig. Elzbieta sjunker medan piskorna smäller, medan skotten ekar, medan sparkarnas dova

dunsar faller mot kropparna. Och hon önskar att någon ska börja krypa. Galewski kommer att dö. Men hon önskar att någon, utom hon, ska börja innan marken helt luckras upp och försvinner under henne. Innan marken, med alla tusentals figurer, slukar henne.

Och Galewski är den som först börjar krypa. Galewski själv.

- Elisabet!

Han kryper så snabbt han förmår över planen, mot stängslet och vakterna som applåderar åt alla som följer efter.

Men Elzbieta sjunker. Hon sjunker. Trampar i allt slemmigt och kallt som nu når henne till midjan. Figurerna drar henne i fötterna. Suger in henne i...

- Elisabet! Du måste vakna! Elisabet!

Suger henne djupt in i jorden som . .

- Det är jag! Det är Ambjörn!

Jorden och leran...

- Såja. Såja, älskling. Det är bra nu. Såja. Såja.

Ambjörn trevade sig fram i mörkret och smekte hennes hår. Pannan var svettig. Hon var fuktig av fradga kring munnen.

- Såja. Såja.

- Tänd lampan är du snäll, sa hon tyst genom mörkret.

Och Ambjörn gick upp i det mörka sovrummet, stötte till en stol innan han hittade strömbrytaren och tände golvlampan. Ett matt, gulaktigt sken spred sig över sängen och upp mot halva tapeten. Elisabet kisade mot ljuset. Ambjörn kröp ner bredvid henne. Hon grät och kröp in i hans famn.

- Såja. Såja, sa han åter igen och smekte det mörka håret långt ner på ryggen.

Hon klamrade sig så hårt fast vid sin man, att han var tvungen att ligga alldeles stilla. Hon blötte ner hans pyjamasjacka.

- Såja. Såja, sa han ända tills hon blev stilla och krampen sakta släppte.

- Jag orkar inte mer, sa hon matt. Det kommer att sluta med att jag blir galen och inspärrad. Och du som ska upp och jobba snart.

- Du får inte tänka så, Elisabet. Berätta nu så känns det bättre.

Och Elisabet berättade sin dröm för Ambjörn. Hon berättade om den makabra tävlingen, om marken som öppnade sig under henne och leran som trängde in överallt.

Hon vågade inte blunda än eftersom bilderna var som fixerade under hennes ögonlock. De virvlade runt i mörkret inne i ögongloberna, beredda att fånga henne vid minsta tillfälle.

- Tänk på din farfar, Elisabet. Gör det. Du brukar ju berätta om när du var barn och sprang efter din farfar som gick med hästarna och ploget ute på åkern. Hur leran vände upp sig precis som choklad. Du trodde till och med att det var choklad, Elisabet. Jag minns att du beskrev din farfar som en stor trygg brumbjörn där han gick och höll i ploget med sina händer. Och ibland så stannade ni mitt ute på åkern. Ni stod där i leran och tittade att fårorna var raka. Åsså bjöd han på tobak och skrattade. Minns du det, Elisabet. Minns du att ni stod där i leran och solen sken och ni skrattade.

- Jo, jag minns. Du får mig att minnas.

Men hon vågade ännu inte blunda.

- Nå, sa Ambjörn.

- Det var inget mer än det.
- Försök.
- Nja, vi gick bara där över farfars åkrar. Fram och tillbaka, han först med hästarna och plogen. Och jag efter med en burk som jag samlade mask i. Stefania och jag brukade fiska nere vid kanalen och dra upp småfisk till katten. Men det var Witolds katt och han skötte den som...

Och så började hon gråta igen. Ambjörn höll om henne tills hon lugnat sig och sa med ganska bestämd röst:

- Vad hette den?
- Det minns jag inte. Men kossan hette Kwiatula. Jo, det minns jag. Kwiatula hette hon och henne brukade jag få mjölka. Men grisarna och hönsen och ankorna hade nog inga namn. Inte vad jag minns.
- Men när du stod där ute på åkern med din farfar, då sken solen och du skrattade. Det var ett fint minne? Eller hur? Och du var lycklig?
- Jo.
- Och du skrattade och var lycklig när farfar bjöd dig på tobak, på skämt, eller hur? Och när han kittlade dej och när du rullade dej som en häst i fjolårsgräset? Du var lycklig då? Eller hur Elisabet?
- Ja, ja. Jag var lycklig.
- Och när du satt där ute i ladan och kycklingarna sprang omkring på din klänning som du hade utbredd framför dej. Då var du också lycklig och skrattade. Visst var du det?
- Jaja. Jag vet vad du menar.
- Vad menar jag, Elisabet? Tala om för mej vad jag menar.
- Att det finns minnen värda att leva för också.

- Säg det en gång till.
- Det finns minnen värda att leva för.
- Just det. Och en gång ska du ha så många lyckliga minnen att allt det svarta suddas ut och försvinner.
- Lovar du det?
- Det lovar jag.

Och ändå visste Ambjörn att han ljög.

Hon låg på hans arm. De låg tysta och tittade in i ljuset som strålade genom golvlampans tygskärm. Hon smekte hans bröst. Han smekte hennes kind och lade slingor av det svarta håret bakom hennes öra.

Det var en helt vanlig morgon, ett par timmar innan verkbusen skulle stanna till nere vid hållplatsen. Ambjörn skulle, som vanligt, gå upp i köket och göra i ordning matsäck. Han skulle gå ner och ställa sig vid skylten. I väntan på bussen skulle han prata med Pelle Svensson och Snickarn. Pelle skulle säkert dra någon historia med anledning av nattens snöväder, lördagens fylla, eller vad som helst. Snickarn skulle kanske berätta om sitt nya bygge: höghuset i stan, sju våningar med hiss, skyskrapan. Själv skulle han vara tyst och lyssnande. Han skulle inte anse sig ha någonting att berätta. Trots att han bara en timme tidigare gjort Elisabet med barn.

Kapitel 15

Sigge satt på huggkubben i Bosses vedbod och provade ett gummi. Han hade stulit det från sin far som förvarade dem i en låda längst inne i linneskåpet. Han rullade och drog i det sega gummit. Försökte trä på det. Men hans ynkliga lem vek sig och gummit hängde som en gråvit trasa mellan benen. Bosse och Björn skrattade och rullade runt i spånhögen.

- Då är för kallt, muttrade Sigge och pojkarna skrattade ännu mer, vek sig dubbla och kastade upp spån mot taket så att dammet virvlade i dagern som sken in i springorna.

Pojken såg upp från sitt bökande och glodde argt på de andra.

- Allt har jag större pitt än er, småglin. Så dä så. Jag har till och med hår jag. Dä ha'nte ni.

Bosse och Björn tyckte inte längre att det var roligt att kasta upp spån och damm mot taket. De hostade och det hade börjat svida i ögonen. Inte behövde Sigge komma dragandes med att han hade hår. Han var ju äldre än de. Tids nog skulle väl också de få hår.

Sigge gav upp och knäppte igen knapparna i gylfen. Gummit snurrade han ihop och lade bakom ett vedträ.

- Få se om du har hår då, sa Bosse, satte handen i sidan och försökte se ut som om han tvivlade på vad Sigge sa.

- Han har. Dä är säkert, sa Björn allvarligt.

Och han borde ju veta eftersom Sigge och han var bröder.

- Jag tror inte påt förrn jag har sett dä, sa Bosse envist.

Pojken tog fram den igen, viftade med den och bände isär gylfen så att de skulle se in på bara skinnet. De andra stod framåtlutade och stirrade allt vad de förmådde men allt de

såg var lite vitt skinn och en lem som liknade grisknorren som Bosse gnidit mot sina vårtor.

- Såg ni? frågade han och stängde gylfen igen, men de bara ruskade på sina huvuden.

Sigge gick fram till vedboddörren, öppnade den på glänt så att ljuset smet in och tog fram lemmen på nytt.

- Ser ni nu då, dumskallar? frågade han och drog isär gylfen.

Bosse blev stum och tittade beundrande på Siggas hårväxt. Han satte upp ena foten på huggkubben för att verka vuxnare. Siggas hårväxt var visserligen tunn men den satt på rätt ställe. I skuggorna inifrån vedboden såg det nästan svart ut.

- Gör då ont när då växer? undrade Bosse.

- Ja, djävligt ont, sa Sigge.

Bosse såg på honom som på en vuxen. Björn stod längst inne i vedboden, täljde på ett vedträ och lyssnade till pojkarnas resonemang. Han kände sig plötsligt som det smågli han var. Han var utanför kamraternas krets.

- Man skulle ha juffsa lite. Men då finns ju inga fruntimmer här på åsen, sa Sigge.

Det där ordet ”fruntimmer” var effektivt. Det märkte han. Det var som om Pelle eller Snickarn skulle ha uttalat det. Som riktigt vuxenprat.

- Vi kan väl låna mammas cykel och åka ner på samhället, sa Bosse. Dom brukar sitta på kafét har jag hört.

- Äh! sa Sigge för att verka vuxnare än han var.

- Ja vet! Vi åker till tjocka Thea i hattaffärn. Där får du nog juffsa, sa Bosse och började storskratta. Juffsa med Thea!

Och snart ljöd hela vedboden av skratt. De kastade sig på

rygg i spånhögen, vek sig dubbla som om det plågade dem. De skrattade så att vedtravarna gungade och pep. Ett långt tag.

Så låg de för några ögonblick tysta medan skrattet fortfarande bubblade inom dem. De försökte hålla sig, inväntade varandra, medan ljuset strilade in mellan bodens brädor och spred skuggor över deras ansikten. Så befriades de på nytt.

När allt skratt var befriat tog Bosse fram gummit och började blåsa upp det. Det växte och blev till en stor ballong. Mycket större än de där färgade ballongerna som delades ut gratis när den nya bensinmacken öppnades. Bosse fyllde lungorna med luft och efter en stund hade han blåst i så mycket att han var alldeles yr.

Han band ett papperssnöre runt öppningen och så hängdes den upp som en boxboll i taket. De slogs ett tag om vem som skulle få vara Rocky Marciano. Det blev naturligtvis Sigge som var både äldst och starkast. Bosse fick vara welterviktaren Gerdsdorff från Sundsvall som en gång hade boxats nere på Sporthallen. Björn bestämde själv att han ville vara "Knivsta-Sandberg". När pojkarna påpekade att "Knivsta" egentligen var fotbollsspelare och ingen boxare, så började han gråta.

- Okej då, lipsill. Du får väl vara han då, om då ska vara så noga.

I en gammal skänk, med flaskor och plåtburkar, hittade Bosse några trasor som hans far tagit hem från järnverket. De låg i en kartong. Pojkarna lindade de stora linnetrasorna runt knogarna och höll sedan fast snibbarna inne i handen. Det uppblåsta gummit, med det märkligt förstorade varumärket, svävade fram och tillbaka i vedboden. "Nils Adamssons Sjukvårds & Gummiäffär. Inregistrerad i Kunglig. Patent & Registreringsverket."

De slog svingar och uppercuts. Raka och sneda, eller hur det nu föll sig. Ibland träffade de gummiblåsan men för det mesta missade de.

Bakom en trave drog Björn fram en jutesäck som de tillsammans fyllde med vedträn och hängde upp bredvid blåsan men när Sigge spräckte tummen mot en kvist tog de ner säcken igen och fyllde den med sågspån.

Då gick det bättre. Säcken gungade sakta i repet från taket och slagen sjönk in i juteväven. Kanske hade någon negerboxare tränat på samma sätt som de, innan han fyllt säcken med kaffe och skickat den med båt till Gevalia-fabriken i Gävle.

Ibland gick Bosse i clinch med säcken och då kunde han känna en egendomlig blandning av dofter: björkspån, damm, kaffe, koks och någonting annorlunda. Någonting han tyckte luktade som en sliten boxningshall i utlandet och svettiga negerboxare, någonstans långt bortom Atlanten, sådant han sett i idrottstidningar, en värld så långt borta att den knappt existerade. Tjoff, tjoff, lät det när han slog knytnävarna i säcken. Rocky Marciano! Tjoff! Tjoff!

Bosse hade hunnit bli svettig när de plötsligt hörde ett ljud utanför vedboden. Först stelnade de till men sedan slet de ner det uppblåsta knullgummit, eftersom det troligtvis var Bosses mamma som var på väg ut i boden för att hämta en vedbörda. Bosse låg och kikade ut genom ett kvisthål medan Sigge försökte få upp knuten.

- Förbannat också! Varför skulle du knyta en hård-knut för?!

- Annars hade dä ju pyst ur, förstår du väl.

Sigge lånade Bosses slidkniv. Till slut fick han i varje fall upp knuten och all luft strömmade ut ur gummit som återfick sin forna form. Han gömde det i handen.

- Vem är'e? viskade han.

Bosse tryckte ögat mot kvisthålet bredvid dörren. Så fick han syn på den som förorsakat ljudet.

- Mjölhnarns lilljanta! Då kunde jag ge mej sjutton på.

- Vi är tysta så kanske hon går hem igen.

Men flickan hade ingen som helst lust att gå hem och hon hade hört dem boxas en hel kvart där inne i vedboden.

- Jag vet nog att ni är där, sa hon genom den glesa dörren.

Så såg de henne kika in i en springa. Mjölhnarns jäntunge kastade skuggor in i vedboden.

- Sätt ut pitten genom kvisthålet, viskade Bosse och alla tre började genast fnissa.

- Jaa, sätt ut den! Gör då!

Sigge knäppte upp knapparna i gylfen och lät den glida ut genom kvisthålet.

- Märker hon nånting? viskade han.

- Näe.

De väntade.

- Släpp in mej nu då, sa flickan tyst.

De ansträngde sig verkligen för att hålla sig för skratt men så gav Bosse sig tillkänna och sa genom dörren:

- Då här är egentligen ett hemligt ställe som inte får avslöjas. Och då är tusan så svårt att ta sej in. Man måste känna till ett särskilt trick för att få upp dörren. Vi kan inte ens öppna inifrån vi, utan att känna till'et.

- Vadå för trick?

- Lovar du att aldrig avslöja då då? frågade Bosse och vände sig sedan om och fnissade med de andra.

- Jag lovar och svär på heder och samvete, sa flickan och väntade andäktigt på det trick som skulle släppa in henne

till kamraterna i vedboden.

- Ser du att då hänger en vit kvist ut genom ett hål mitt emellan gångjärnen? Den ska du ta tag i med handen. Då går dörren upp av sej själv.

Sigge stod platt mot väggen och väntade med spänning på att känna mjölnardotterns hand. Genom springorna såg de henne leta efter en vit kvist.

- Ser du 'n?

- Ja. Ska man bara dra i 'n?

Sigge hann inte med att svara förrän han kände en våldsam smärta sprida sig upp från kvisthålet. Han satt fast och skrek allt vad han orkade.

- Aj! Aj! Ta fast kommunistfan! Djävlar! Djävlar! Aj!

Flickan sprang upp mot vägen men Sigge var tätt efter henne. Vid slänten fick han tag i henne och ledde henne tillbaka till vedboden.

- Om du skriker, då djävlar, väste Sigge.

Flickan var blek och försökte slita sig loss men både Sigge och Björn var tillräckligt starka för att hålla henne. Hon tittade ängsligt mot Walfridssons. Tänkta att Aron skulle komma från grishuset eller Elsa och Elisabet från Konsum. Någon att vädja till när hon hade ställt till det så. Men ingen kom. Blöt i stövlarna var hon och ett strumpeband hade gått sönder.

Sigge tryckte båda händerna mot underlivet när de kom in och stängde dörren efter sig. Han glodde ilsket mot flickan som stod där och såg så ynklig ut.

- Ni sa ju att jag skulle rycka, försökte hon.

Bosse och Björn tittade på Sigge.

- Hon ska straffas, sa han.

Ingen protesterade utan de började genast fantisera om olika straff hon skulle bli tvungen att genomgå. Det första

som föreslogs var att hon skulle rusa in i Walfridssons farstu och vråla: "Pissapa" och sedan springa tre varv runt huset. Ett annat förslag var att hon skulle låsas in på dasset ända tills någon i huset blev nödig. Och så ökade man på med ännu ett varv runt huset. Sedan spårade alltsammans ur och fantasierna tog överhanden.

- Hon ska juffsas, sa Sigge tvärt.

- Jaa, fnissade Björn. Kommunistjuffs! Haha!

Kommunistjuffs!

Bosse började nästan tycka synd om flickan men samtidigt var han så nyfiken på hur det hela skulle sluta att han föll in i pojknarnas spel. Juffsa! Det fanns någonting lockande i det.

Så kunde de inte hålla sig för skratt igen, utan lade sig ner i spånhögen så att flickan var nära att smita ut. Hon ryckte förtvivlat i låset men innan hon hann ut på gårdsplanen hade de fångat in henne igen.

Sigge föreslog att de först skulle hålla domstol så att allt blev rättvist. Huggkubben gjordes om till den anklagades bänk. Med hjälp av en trave vedträn gjorde de ett domarskrank. Sigge var domare och hängde en stor linnetrasa över axlarna. Han kallade sig McCarthy men med hans uttal lät det mest som "Mack-Artur". Snickarn brukade prata om honom. Mjölhnarns lilljanta fick heta Rosenberg.

Sigge slog med yxans baksida i vedtraven.

- Goddag, goddag och välkommen till denna domstol. Idag ska vi döma kommunistungen Rosenberg till straff.

Björn stod vakt vid dörren och Bosse låtsades skriva protokoll. Ibland föll han in i talet:

- Är dä sant att du i denna dag röck Sigge i snoppen när han stack ut den genom kvisthålet? Svara!

Hon satt på huggkubben med blickar på sig från alla håll.

- Då va ju ni som sa att jag skulle göra så, för att få komma in, sa flickan.

- Hon erkänner!

- Då ska hon dömas! sa Sigge högt och mässande.

Alla blev allvarligt tysta och tittade på Sigge som höjde yxan för att med den bekräfta sin dom. Så slog han den på nytt i vedtraven så att flickan hoppade till och var nära att falla ner från huggkubben.

- Härmed döms du att juffsa alla i den här vebon, precis nu.

Björn skakade generat på huvudet bortifrån dörren och Sigge tog om:

- Härmed döms du att juffsa med alla i den här vebon, utom Björn, precis nu, sa han. Ska då göras mä eller utan knullgummi?

- Mä, sa flickan utan att veta vad det handlade om och pojkarna brast på nytt ut i ett galet skratt.

- Hihi, hoho! Mähähähä! Hoho! Då heter ju *njet* jö!

- Nähähä! Då heter ju get. Juffsa en kommunistget!

Hihi!

Så tog de fram gummit bakom vedträt och reste upp flickan från huggkubben. Pojkarna hjälptes åt att ta av henne klänningen och snart stod hon där i bara livstyccket. Den ena strumpan hängde vid knät. De lade ner henne i spånhögen.

Sigge började på nytt att slita i gummit men hur han än försökte så ville det inte lyckas. Till slut hjälpte Bosse honom med att binda om ett papperssnöre. Han höll fingret på när pojken gjorde en hårdknut.

Björn höll flickans armar och Sigge gick bort till

spånhögen på stela ben och med det utspända gummit som en påse genom gylfen. Han ställde sig försiktigt på knä framför flickan som kämpade för att komma loss. Så satte han dit näven för att ta av henne underbyxorna men ryckte den åt sig igen.

- Hon har pissa på sej! Usch fy faan!

- Är då säkert att hon har pissa på sej. Bläh! Jo tammetusan!

Sigge torkade sig noga på en linnetrasa och flickan fick tillstånd att resa sig just som dörren slogs upp med en smäll och Elsa Svensson steg in i vedboden.

Till en början såg hon inte vad som försiggick men så röt hon:

- Era förbannade frön! Va håller ni på med! Ska ni göra illa flickungen!

Sigge kastade sig förbi Bosses mamma och ut genom dörren. Ändå hann han med att få en svidande örfil innan han försvann upp mot landsvägen. Björn gömde sig bakom domarskranket men flickan avslöjade honom, snyftade och pekade. Efter en rejäl hårluggning sprang han efter i den äldre broderns fotspår. Bosse visste vad han hade att vänta sig.

Elsa var rasande när hon gick över gårdsplanen. Hon höll Bosse hårt i örat och lillflickan försiktigt i handen. Bosse skrek och försökte häva sig upp på tå medan de gick mot huset. Dörren slog igen med en smäll.

När han blev lagd över Elsas knä och fick stryk med kvasten på bara stjärten, stod mjölnardottern på soffan och såg på. Bosse tjöt rakt ut medan Elsa hamrade på med kvastskäftet. Slagen ven och flickan började gråta lika hjärtskärande som Bosse.

- Och nu ber du flickan om förlåtelse, väste Elsa mellan

sammanbitna tänder när pojken stod och höll sig om skinkorna.

- Förlåt, snyftade han från diskbänken.
 - Ordentligt! röt Elsa, tog honom i nacken och ledde fram honom till soffan där flickan stod i bara livstycket. Tårarna rann på både Bosse och flickan.
 - Förlåt mej, jag ska aldrig, aldrig, aldrig göra så där nå mer, grät Bosse och såg upp i flickans ansikte.
- Hon torkade undan snor med armen och sa mellan tårarna:
- Dä gjord int så mycke. Dä gjord int så mycke.

Kapitel 16

Väggarna var alldeles svarta. Som i Bodåsgruvan. Till och med dörren och luckan ut genom väggen var svarta. Det var bara en liten glödknopp i taket som lyste upp det trånga förvaringsutrymmet. Koksbricketterna låg i en stor hög mot källarväggen. Snickarn eldade med koks.

Han var inte en sådan som Slaktarn, Mjöltnarn eller Walfridsson, som eldade med ved. Vedsågning och huggning fick han nog av på skyskrapsbygget inne i stan, även om bygget redan var invigt och fler snickare än han gick utan arbete. Dock var han av den bestämda uppfattningen att det gick lika bra att gömma en kvarting brännvin i en kokshög som att gömma den i en vedtrave. Och det gav Pelle honom fan så rätt i.

Snickarn trugade. Pelle Svensson drack direkt ur flaskan. Sedan stod de och dividerade om kokseldningens fördelar, medan de hörde det mullra i pannan ute i pannrummet.

Om de var tillräckligt uppmärksamma kunde de också höra Ingas steg. Stegen från Snickarns fru, när hon gick omkring uppe i köket. Oroligt, kan man förmoda, med tanke på Snickarns dåliga humör vid veckofyllorna. Han hade väl dåligt samvete, kan man tänka.

Inte för att hon var riktigt säker på att de var nere i pannrummet enbart för att supa men det var inte första gången Pelle kommit till dem med det där besvärade utseendet, som han stått i dörren och fånat sig och sedan försvunnit ner i källartrappan tillsammans med Snickarn. Hon visste så väl vad det innebar. Det blev som en ritual.

Nu satt Pelle på snickarbänken med kepsen i nacken. Han flinade. Läpparna var blanka och skäggstubben frasade när han drog med näven över hakan. Man kunde tro att det var utsupet men Snickarn hade en flaska till.

Den stod i verktygsskåpet bakom några plåtburkar. Men det var bara han som visste om det.

Snickarn satt på en ranglig pinnstol och filade tänderna på en handsåg. Det var inte alls nödvändigt men han ville väl imponera på Pelle. Han hade klämt fast sågen i skruv-städet. Träskäftet var utnött. Att den var spiksågad syntes tydligt, eftersom alla tandspetsar blänkte som små stjärnor i skenet från lampan. Tänderna var dåligt skränkta. Sågen var egentligen slut men det ville han inte erkänna.

Han svor en stund över den djävul som spikat en fyrtumsspik i ändträt på regeln som han hade sågat i. Så lyfte han filen och drog den mellan ett par tänder. Sågen vibrerade och ljudet skar i öronen. Han fortsatte några fildrag och den första stjärnan slocknade och föll ner från spetsen på den nyfilade sågtanden. Den blev skarp som en kniv.

Så tog han en liten penhammare och slog till på en oskränkt tand. Sågen vibrerade som en sträng i skruvstädet.

Pelle började förstås fyllna till och det stod inte på förrän han både sjöng och deklamerade. Han brukade göra så. Snickarn var inte särskilt förtjust i oväsendet men han lät honom hållas.

Det kunde inte hjälpas. Även om Snickarn var omusikalisk och egentligen tyckte dikt hörde samman med bögar och kommunister, så satt han snart och nynnade med i melodierna. Han sjöng falskt men filen gick i takt.

*Jag har aldrig köpt för ett öre sprit
jag drack om någon bjöd.
det ska ingen kraxa om drinkare*

när Paljaka-Anders är död...

Snickarn tyckte versen lät som tiggeri men så reste han sig ändå, gick fram till verktygsskåpet och tog fram ännu en brännvinsflaska. Nog fanns det brännvin, om det var så att det knep.

Det retade Snickarn att Pelle inte var mer intresserad av hans filsågning. Att han istället satt uppflugen på snickarbänken och gol som en sinnesförvirrad tupp. Men sanningen var att Pelle tyckte Snickarn skröt med sina händer. Ja, det fanns någonting skrytsamt över hela hans sätt att arbeta: den stela hållningen, kisandet med ena ögat jäms med filryggen och den buttra snörpningen på munnen. Ungefär som om han ville säga: ”Jag är yrkesman och du en vanlig verklort, glöm inte det.” Men så märkvärdigt var det väl inte att få lite bett i en handsåg. Kanske visste Pelle mer om både filning och handskränkning, eftersom han arbetat som hjälpare på manufakturavdelningen i järnverket. Där hade han sett de verkliga experterna. När han tänkte på de gamla arbetarna som med stor elegans höll upp sågarna mot ljuset, siktade in sig på en oskränkt tand och träffade den exakt med penhammaren, kunde det inte hjälpas att Snickarns handlag såg lite taffligt ut. Men Pelle ville ingenting säga. Snickarn kunde kanske bli sur och gömma undan flaskan.

Det är feber tror jag, jag har

jag önskar Pers Jan var här

han ska göra en lag av brännvin och mjölk

och saften av jungfrubär...

Inga kunde höra honom deklamera där hon satt vid bordet uppe i köket. Sigge och Björn hade kommit hem. De spelade femkort inne i rummet.

Trots allt var Inga lugn. Hon höll en slät kopp kaffe i

handen och lät den varma ångan stiga upp i ansiktet. Kanske försökte hon avskärma sig och bli lika oåtkomlig som Snickarn brukade säga att hon var. Själv såg hon det som ett skyddande skal men Snickarn brukade säga att hon bara var dum i huvudet och gick omkring i köket och bligade som en pissträngd kviga.

Visst kunde Snickarn vara snäll ibland men spriten gjorde honom så förändrad. Han hade gråtit av ånger men så stod det inte på förrän han var snärjd.

Mycket av skulden gav hon Pelle Svensson. Han var ett kräk. Det var ju han som kom dragandes med sina kortlappar och fickflaskor. Kunde inte Elsa hålla reda på karln sin, så att hon slapp sitta där och ångslas? Hon var ju så pigg på att sladdra i kåkarna annars, kunde hon inte komma hit då och ta hem karlkräket, tänkte hon men ångrade sig genast och skämdes för sina tankar.

Tydligen var Snickarn och Pelle på väg upp i källartrappan för hon hörde någon snubbla och skratta till.

*I djupet där vi leva vi aldrig skåda dagen
där treva vi oss framåt vid facklors röda bloss,
där dåna de och eka de dova hammarslagen
när utur bergets salar vi spränga malmen loss...*

Om Inga skyndade sig skulle hon hinna ta på sig kappan och gå över till slaktarfrun, Mjölnarns eller Walfridssons. Hon kunde väl hitta på något ärende som verkade trovärdigt. De skulle säkert vara glada över ett besök. Men det var ingen idé. En full snickare sprang man inte ifrån hur som helst.

- Nä men ser man på, här sitter ju Inga och dricker kaffe alldeles för sig själv. Du tillåter väl herrarna att slå sig ner vid bordet, sa Snickarn och flinade elakt. Ja, ja, vi kan gå ner i kolboxen igen vi, om du tycker att vi stör. Inte är vi

omöjliga på då viset. Säg bara till så går vi, frun.

Så gick han fram till skåpet och hämtade koppar och fat som han ställde ner på bordet med ett skrammel. Han hällde i kaffe och tog fram brännvinsflaskan ur fickan.

- Om inte frun misstycker, sa han och höll upp flaskan.

Pelle såg en aning spänd ut. Snickarn började skratta. Det lät tillgjort. Ett fyllskratt.

- Om inte frun misstycker! Ja, djävlar hur man kan få till'et, sa han och slog handflatan på låret så att det klatschade. Om inte frun misstycker, hoho.

Så tittade han mot Inga som satt och molteg. Hon tittade ut genom fönstret. Snickarn mulnade till och sa:

- Men hon, hon bara sitter å bligar hon. Som en djävla kossa. Är då den där djävla Rosenbergskommunisten i kvarn du sitter och glör efter, va? Är'e då...? Du är väl så djävla fin du förstås, så du ska bli kommunist, du med... som mjölnardjäveln. Eller religiös kanske, som gubbfan borta här, sa Snickarn och pekade mot Walfridssons.

Det fanns någonting i hennes hundlika blick som gjorde honom ursinnig, som lockade fram dessa ord hos honom. Han kände sig ångerfull, förbannad och snärjd.

Pelle försökte leda över resonemanget på någonting annat men märkte att han misslyckades. Han tog av sig kepsen, strök upp håret och sa:

- Nu tycker jag du är orättvis. En sån fin fru? Då är inte alla som har då så förspänt. Du ska va rädd om Inga tycker jag å inte säga så hårda ord till na.

- Hårda ord? Men du ser ju hur hon är. Här kommer vi och försöker vara lite trevliga. Men hä passar inte då, sir du. Vi kunde ju sitta här och ta en kask å språka lite å ha då trevligt. Men nää då. Då ska va fint, sir du. Utav helvete. Champagne och grejor. Inte nå djävla

bonnbrännvin inte.

Hon reste sig tyst från bordet utan att se dem i ögonen.

Det gällde att röra sig försiktigt. Hon gick mot kammaren medan Snickarn skrek efter henne:

- Jaså, sällskapet duger inte! Vi är väl inte tillräckligt fina vi förstås! Inte lika fina som dom där jävlarna som springer här om dagarna och rotar i lådorna, va! Far åt helvete, kärringjävvel!

Dörren stängdes.

- Fan, har du råttor i möblemanget? undrade Pelle och flinade.

- Äh! Ska du ha en kask till?

Väntan blev lång. Inga hoppades att Snickarn skulle supa sig så pass redlös att han somnade över bordet men ännu hörde hon hans höga röst genom dörren.

Sigge och Björn satt tysta i soffan. Björn sköt fram en stol till dörren, kilade fast ryggstödet under handtaget.

- Egentligen är då skränkningen då kommer an på, sa Snickarn allvarligt. För är inte den rätt så är då åt helvete alltihopa. Fattar du?

Orden var avledande. Pelle nickade och fick en sista påfyllning av både kaffe och brännvin.

- Om den är riktigt skränkt så ska man kunna lägga en synål mellan tänderna och då ska den fara utefter hela jävla sågen utan å haka i. Då jävlar du, din förbannade kallvalsare, sa Snickarn och gnäggade så att spottet stänkte. Då jävlar fordras dä, gosse. Hähä!

När Pelle Svensson slog igen dörren och vinglade hemåt satt Snickarn kvar vid bordet med en tom brännvinsflaska i näven. Det blev så väldigt tyst i huset att han tyckte det lät överkligt. Inte kunde man påstå att han var nykter men han var heller inte redlös. Han ångrade några förflugna

ord och nu ville han ställa allt tillrätta igen, göra upp med Inga och bli sams. Det var ju en dag i morgon också.

Den mörka hallen gungade som på en lastångare. Där bakom rumsdörren visste han att de fanns: frugan och pojkarna. Det enda som egentligen betydde någonting. Han ropade till dem men fick bara tystnad till svar.

Så skärpte han sig och gick så rakt han kunde fram till rumsdörren. Han knackade försiktigt, tänkte att någon skulle be honom komma in men det var fortfarande lika tyst. När han tryckte ner handtaget blev han först förvånad över att det satt fast. Han kände efter igen. Inga hade spärrat dörren.

En stöt av ilska genomkorsade honom. Den var så väldig att han fick svindel och var nära att falla samman. Han ryckte i dörrhandtaget, han hotade och skrek åt henne att öppna dörren.

Det var nu Sigge och Björn upptäckte att det var någonting fel med deras mamma. Hon bara försvann bort från dem. Som om hon inte fanns. Pojkarna såg in i varandras ansikten medan hon stod där. Hon stod på knä vid soffan och såg mot någonting uppe vid taklisten.

Björn började gråta. Sigge tog på sig en tröja, knöt en sjal kring huvudet och kröp ut genom fönstret. I hallen stod Snickarn och bröt loss dörrfodren med ett bräckjärn.

Ute på landsvägen vinglade Pelle, på väg hem till de sina. Om de människor som bodde vid åsen lyssnade riktigt noga, kunde de höra Pelle Svensson sjunga:

*Upp trälar uti alla stater,
som hungern bojor lagt uppå.
Det dånar uti rättens krater,
snart skall utbrottets timma slå...*

Kapitel 17

Bosses mamma luktade gott och ovan. Hon hade finkappan på sig och den vita pälshuvan. Den hon brukade förvara i en kartong på hatthyllan ute i Walfridssons hall. Ett par svarta skinnhandskar hade hon också. Därför tyckte Bosse att det kändes främmande att hålla henne i handen. Det kändes så blankt och stelt. Det skavde nästan. Som om hon kunde vara vem som helst. En främmande tant som ville röva bort honom.

Det var ännu några minuter kvar innan bussen skulle komma. Slaktarn körde förbi med traktorn. Han kikade ut genom celluloidfönstret. De såg efter honom när han försvann mot samhället. Han hade blivit så blek. På kärran stod lådan med slaktmasken.

Elsa såg ner i Bosses ansikte. Hon log. Bussen kom bortifrån kvarnen och stannade vibrerande framför deras fötter.

Bosse skulle för första gången få följa med sin mamma till stan och han hade till och med fått ledigt från skolan. Allt var ett enda stort äventyr och det var svårt att andas riktigt normalt.

Han hade skidbyxorna på sig, mössan med spännet och sportjackan han fått ära efter Walfridssons pojk. Pjäxorna var snart urväxta och Elsa hade lovat att de skulle besöka skohandeln om de fick tid.

Bosse tyckte att detta var fantastiskt. Han skulle få se hus och bilar, människor och butiker. Han skulle kanske få se både varuhus och Snickarns skyskrapa. Kanske skulle han till och med få se en sådan där televisionsapparat i något skyltfönster.

Det var inte många som åkte med bussen till stan. Ett

par bondgubbar uppifrån finnskogen och de själva bara. Bosse satt och tittade ut genom fönstret medan granskogen dansade förbi. Ibland öppnades det frostiga landskapet och en stuga blev synlig. Ibland virvlade åkrar och kohagar förbi. Platser som Bosse bara hade hört talas om: See eller Stigen. Bussmotorn jämrade sig uppför backarna vid Stigen.

Med jämna mellanrum stannade den och tog upp passagerare. Nya dofter kom till. Samtal kom trevande igång. Bosse tjuvlyssnade och sög åt sig allt det nya. Ett par gubbar bakom honom lutade sig fram över mittgången och pratade om skördetröskor och bidrag. De nickade allvarligt. Två tanter längre fram skulle in till stan och storhandla.

När bussen närmade sig stadsgränsen var den fylld av människor. Bosse kände att han hade svårt att andas med så många inpå sig. Hus dök upp utanför fönstret. Vägarna blev plötsligt asfalterade. De blev släta och breda. Trottoarer, med stenplattor lagda i sinnrika mönster, bredde ut sig vid sidan om bussen. Skyltar och ljus blinkade. Bosse blev alldeles yr av alla färger och ljus.

Bussen stannade och Bosse höll sin mamma i handen. De gick ut på busstorget.

Så gick de in bland husen som var dubbelt så höga som tallarna vid landsvägen mot Backberg, högre än Walfridssons höskulle. Allt var ett virrvarr av ljud och syner: bilar, människor, hus och skyltfönster. Ibland stannade Bosses mamma till och tittade på klänningar eller hattar med vackra blommor eller tunna flor. I ett skyltfönster låg ett par äkta bandyrör och en hel trave bandyklubbor.

Kanske stod Einar Ask just nu inne i denna affär och provade bandyklubbor. Vem kunde veta det alldeles

säkert? Kanske tränade han straffslag och slog av klubborna i luften som Sigge påstod att han brukade göra.

Elsa köpte ett par pjäxor till Bosse och utträttade några ärenden. När de kom ut i vimlet på huvudgatan igen fick de se en flod av cyklisterna som välldes fram genom stan. Det var skiftbytet. Bosse stirrade. Under en kvart var gatorna så fyllda av cyklar att det ekade mellan husen.

Unikaboxarna satt fastspända på pakethållarna. Kepsarnas öronlappar var nerfällna. Arbetarnas andedräkter smälte samman i ett stort grått moln som steg upp mellan stenhusen. Bilarna tutade när de hamnat bakom några som cyklade fyra eller fem i bredd. Då flinade de bara och vinkade nonchalant mot bilisterna.

De såg så självsäkra ut, dessa järnverksarbetare. Som om ingenting kunde rubba dem. Och en sådan ville Bosse bli. En orubblig arbetare som lade upp den röda bandybollen på straffpunkten och, med en fnysning, slog av klubban i luften. Bara för att visa publiken att han kunde det. Eller en sådan som log i ena mungipan, som skrattade till och vinkade, när stöddiga personbilschaufförer försökte köra om honom på huvudgatan. En sådan ville han bli.

Bosse höll Elsa hårt i handen. För ännu dröjde det många år innan han var vuxen. Ännu var han rädd för både cyklar och bilar när de såg ut att jaga honom vid gatukorsningarna.

De gick som i ett djupt dike mellan husen. Det luktade ännu gott om Bosses mamma trots att det var så många andra dofter som förvillade och störde. Varma och goda dofter från kaféer och konditorier.

Plötsligt stannade Elsa till och pekade upp mot den blå himlen. Hon log och Bosse följde hennes finger. En väldig byggnad reste sig framför dem, ett enormt torn som klöv molnen mitt itu. Snickarns skyskrapa!

Där uppe i toppen hade han balanserat på gungande ställningar. Med travar av brädor på axlarna och fickorna fulla med spik. Han hade sett ut över bygden med den röda timmermanspennan bakom örat.

- Törs du fara upp? frågade Elsa och log när hon såg hur han häpnade.

Och Bosse förstod att han inte hade någon möjlighet att vända om nu. Han skulle bli det första av barnen på åsen som klev in i hissen längst ner, som stod på det tunna hissgolvet och kände marken försvinna under sig. Hytten skulle lyftas som en raket genom skyskrapans betongvalv. Den skulle stiga och stiga tills kroppen var så tung att han knappt kunde röra sig. Och högst där uppe, på sjunde våningen, skulle Bosse och hans mamma försiktigt öppna hissdörren och kliva ut i trappan.

Men när han nu stod där i hissen och hörde motorn surra och linorna slå mot varandra, vågade han inte ens se sig själv i spegeln. Han stod blickstillä ända tills hissen stannade med ett ryck. Då gick han stelbent ut efter sin mamma.

Översta våningen. Högst uppe i skyskrapan. Några betsade dörrar och grönmålade betongväggar utan fönster. Inte en strimma ljus från himlen utanför väggarna. Det ekade konstigt när hans mamma talade till honom. När han stötte till trappträcket fortplantade sig ljudet långt ner genom huset. Nu var han bland molnen.

Plötsligt öppnades en dörr och dagsljus föll ut i trapphuset. En man höll i handtaget.

- Vi ville bara se hur det såg ut, skyndade sig Elsa att säga.

Då sträckte han fram handen och bad dem stiga in i hans nya lägenhet. Bosses mamma blev villrådlig:

- Näe, inte ska vi... Jag tänkte bara att pojken min skulle

få se en skyskrapa inifrån.

- Det är absolut inget besvär. Varsågod och stig på så får ni se på utsikten.

Bosse tänkte att molnen svepte fram i ulliga sjok utanför fönstren. Det kändes som om trapphuset gungade under honom.

Mannens röst var beslöjad. Håret gick i blanka vågor. Han gick före dem in i hallen och Bosse tog av sig de nya pjäxorna, sneglade för att se om mannen upptäckt dem. Elsa tog av sig pälshuvan och den svarta finkappan. Man-nen var så artig att han sträckte fram en klädgalge till henne. Bosse tyckte det såg vackert ut. Som på film.

När han öppnade dörren mot finrummet satte Elsa handen för munnen. Så fint var det: rokokomöbler och dyrbara mattor. Tavlor med gulddramar. Solen lyste in genom fönstret och det gnistrade i kristallkronan som hängde mitt i taket. Det var vackrare än hon orkade med. Hade hon bara vetat detta, skulle hon aldrig följt med in.

De stod framför ett stort ospröjsat fönster och tittade ut mot horisonten. De kunde se nästan ända hem till åsen. Storsjön låg som en damm långt nedanför fönstret och de tegelröda järnverksbyggnaderna låg uppradade som byggklotsar vid stranden. Nu fick Bosse svårt med andningen igen.

Mannen grep Bosse under armarna och ville lyfta upp honom så att han kunde se bättre men upptäckte att pojken bleknade. Bosse var nästan säker på att mannen ville kasta ut honom genom fönstret.

Så började han plötsligt tänka på vad som skulle hända om hela skyskrapan rasade ihop. Om våningsplan efter våningsplan skulle vika ihop sig som ett väldigt korthus under honom. Om Snickarn gjort något litet misstag efter en fyllfest. Om han glömt några viktiga spikar eller sågat

sönder fel bräda. Nu kände han att det började gunga igen.

- Vill du ha ett glas saft? undrade mannen när han böjde sig ner mot honom.

Bosse skakade på huvudet.

- Jo men, det är god saft. Hallonsaft.

Bosse skakade på huvudet igen. Envist. Han ville att Elsa skulle tacka nej åt honom och följa med honom ner till marken för nu tyckte han att hela våningsplanet lutade. Han var förvånad över att ingen av dem reagerade fastän de satt som i en svajmast.

De vuxna hördes samtala lågmält i rummet. Bosse satt på en stol i hallen. Han hade tagit på pjäxorna, sportjackan och mössan med spännet ovanpå skärmen. Nu var han inte fullt så yr. Han kunde fästa blicken på någonting som stod på golvet eller hängde på väggen.

I hallen hängde en spegel med förgylld ram bredvid ett fotografi av en pojke i studentmössa. Han kände igen dragen och kunde förstå att det var en bild av mannen. Han såg alldeles för vänlig ut för att verka riktigt trovärdig. Men han hade bonden Arons ögon.

Nu skrattade Elsa och mannen där ute i rummet. Och Bosse visste att det var farligt att skratta ihop med andra människor, människor man inte kände och kunde lita på. Stadsmänniskor. Men det lät så vackert när hans mamma skrattade, som om skrattet bubblade fram ur halsen alldeles av sig själv. Han ville äga mannens skratt. Det var dovt och passade till den vitmössade på fotografiet. Kanske skulle det också passa till honom själv. Om det nu inte vore så farligt.

Efter en stund kom de ut till honom. De pratade redan som om de kände varandra, som om de vore bekanta och Bosse ville varna sin mamma som inte tycktes se

någonting annat än mannen med skrattet. Hon tittade honom rakt i ansiktet som om det vore en vardagsmänniska: Slaktarn, Pjutt-Johan eller pappa.

Han böjde sig ner mot Bosse.

- Och är det så att du vill titta på utsikten någon mer gång så är du välkommen när som helst, sa han.

Han höll armen över Bosses axlar på ett sätt som gjorde honom misstänksam, som om mannen ville hålla honom fast mot hans egen vilja. Som om de vuxna stått i rummet och kommit överens om att Bosse skulle stanna i skyskrapan, medan hans mamma tog bussen hem till Åsen.

Så log Bosse ett falskt leende för att mannen skulle släppa sitt grepp om axlarna.

Han hjälpte dem trycka upp hissen. När de började sjunka neråt såg de hur han log och vinkade.

Världen kändes lite osäkrare efter hissresan. Han såg länge upp mot de blänkande fönstren och tyckte att skyskrapan sakta svajade, fram och tillbaka. Det gjorde den säkert också. I varje fall var det så han skulle säga till Sigge och Björn. De skulle kanske tvivla men om de frågade sin pappa, som varit med och byggt skyskrapan, så skulle han säkert hålla med honom.

När de åter igen stod vid busstorget kände sig Bosse mycket trött. Som om det var sängdags fastän det ännu var dag. Bussen kom och redan utanför stadsgränsen sov han mot Elsas axel. Han svettades under skärmössan.

Elsa såg skogen tätna utanför fönstret. Ett ungt par steg av vid Stigen och en gammal man steg av vid hållplatsen i See.

Framme i samhället såg hon Slaktarns traktor stå parkerad vid provinsialläkarens mottagning och hon såg

Gertrud gå in på Lindströms Café. Nu kändes det som om de vore hemma.

Elsa vände sig om och smekte Bosse på kinden. Han vaknade med ett ryck. Då smekte hon honom igen.

Bosse drog sig mot fönstret och tänkte yrvaket att skratt kunde förändra en människa i grunden. Han visste inte om det var bra eller dåligt och innan han tänkt färdigt svängde bussen upp på åsen, segade sig uppför storbacken och stannade vid Walfridssons bondgård.

Kapitel 18

Thea Stålkvist sträckte sig upp på tå och tog ner ett stycke hårfilt. Hon strök den mot kinden, räckte sedan fram filtstycket mot Slaktarn som satt på den utdragna skåpsängen.

- Silverbisam, viskade hon.

Slaktarn nickade.

- Det är något av det bästa man kan få, fortsatte hon. Nästan som Borsalino.

Ångan strömmade ur pipen på vattenkokaren och över filtstycket som mjuknade. Thea tog ett kraftigt tag med båda händerna, pressade ner filten över hattstocken på bänken. Hon pressade och drog medan ångan steg mot taket.

Med ånga och häftstift formade hon en låg kupa av hårfilten, eller av pälsen till en myskråtta som en gång i tiden ilat omkring där nere hos araberna. En rödbrun bisamråtta med silverglänsande mage som sprätt sand i Sinai, som badat vid kräftans vändkrets, skulle nu hamna som basker på ett arktiskt slaktarhuvud.

Hon satte dit det sista häftstiftet och strök appretyr på baskern innan hon hängde av sig den blanka arbetsrocken, gick ut i butiken och betjänade en kund.

Det var inte första gången Slaktarn besökte Thea. Nästan varje dag sedan dödsbudet hade han smugit sig in bakom häcken vid provinsialläkarmottagningen. Försiktigt hade han tassat nerför källartrappan och kikat genom källarfönstret med skyltningshattarna.

Men ingenting syndigt hade hänt. Ingenting som kunde få hans fru att rusa till advokat. Slaktarn satt mest på sängkanten och pratade. Och det var han fullkomligt nöjd

med. Thea kunde nämligen konsten att säga ett tröstens ord utan att fördöma eller frälsa. Det var hennes sätt att säga dessa ord han tyckte om. Hon pratade tyst och smeksamt till skillnad mot hustrun Gertrud som ibland kunde vara ett rivjärn.

Den senaste tiden hade Slaktarfrun försökt frälsa honom. Hon gjorde inget annat än bad böner och ojade sig, medan korna rånade med mjölkstinna juver ute i ladugården. Hon misskötte djuren och det gjorde han själv också. Men vad fanns det för anledning att arbeta när man snart skulle dö? När kräftan åt honom inifrån så att det snart bara var skelettet kvar. Slaktarn, som en gång varit kraftig och stark, som ibland farit fram som en vilde, satt nu och fick tröst hos en kärvänlig hattmodist. Hur underligt kunde inte livet vara?

Sedan Slaktarn berättat om sjukdomen för sin fru hade hon varit på honom dagligen. Han fick aldrig en lugn stund. Så fort han vaknade var hon där med förböner och handpåläggningar. En dag i början på veckan hade Aron Walfridsson varit hem men den gubben kastade han ut när de båda började tjata om andedop och frälsning. Än fanns det kraft i Slaktarn. Men det fanns också tvivel.

Hattmodisten Thea Stålkvist visste fortfarande inte varför Slaktarn besökte henne men hon hade sina aningar. Hon kunde inte undgå att se hur färgen i hans ansikte mattades och hur kinderna sjönk in som på en åldring. Hon ville inte fråga vad som hänt, utan överlät åt honom att berätta. Om det var så att han ville det.

Thea behövde inget skäl. Slaktarn var ett sällskap och det räckte med det. Hon hade tänkt bjuda hem honom på likör en kväll men vågade inte fråga. Han kunde kanske ta illa upp och försvinna. Han kanske bara ville sitta så där och småprata.

Men så tänkte hon att Slaktarn bara var blyg och försagd. Att han egentligen ville åt hennes kropp. Och det hade hon ingenting emot. För också hattmodister har ett kärleksliv även om det ibland kunde vara lika grått och torftigt som en rulle ullfilt.

Thea kom tillbaka och hängde på sig den svarta arbets-rocken. Hon såg på Slaktarn och spände skärpet i midjan. Så sa hon:

- Det var din fru som var in. Hon hörde sig för om en ny hatt. Det skulle visst bli bönemöte hos Walfridssons. Men jag talade inte om att du satt här inne. Jag tänkte att det kunde vara onödigt.

Slaktarn nickade och förstod att Gertrud var på jakt efter honom. Det hade hon varit hela veckan.

Så såg han eftertänksamt på Thea och sa:

- Du är snäll du. Obeskrivligt snäll. Och vacker.

Det sista sa han med en betoning som fick honom själv att rodna. Ordet låg så fel i hans mun. Han ångrade nästan att han sagt det.

- Du pratar du, sa Thea.

- Dä är sanning. Du är vacker och hör sen.

Thea visste inte hur hon skulle ställa sig så hon började arbeta med baskern igen. Hon blev tafatt och omständig.

- Nu kan jag säga't, utan att dä gör så mycket. Dä har blive så bara. Jag har nog velat säga't förr, må du tro, men innerst inne har jag alltid vari ett fegt kräk. Joo, så är dä. Jag vet att jag kikade på de där ljusa krullhåret du har, redan när vi gick i småskolan. Men jag sa'nte då heller. Dä är åt helsike. Jag var för feg, sir du. Hade dä vari nåt med mig så skulle jag gått raka vägen fram och sagt: 'Du är vacker, Thea.' Men dä blev int åv. Å nu är dä för sent.

Det var ovant att ta emot smicker från karlar. Thea blev

nästan lika fnittrig som den skolflicka hon en gång var.

- Det är aldrig för sent, slank det ur henne.

Hon insåg plötsligt att hon stod där och bjöd ut sig. Därför blev hon mycket förvånad när Slaktarn svarade:

- Jo. Då är för sent, Thea. Då är på tok för sent.

- Hurså?

Det märktes att Slaktarn tvekade innan han svarade. Han harklade sig och såg ner i korkmattan.

- Jag ska dö.

- Det ska väl alla.

- Jo men, jag ska dö snart jag.

Thea slutade arbeta med baskern av silverbisam. De såg varandra djupt i ögonen.

- Kräftan äter mej, Thea. Han tar en bit varje dag.

- Jaså, var det så illa. Nu ångrar jag att jag fråga dej.

- Du är mycket vacker, Thea.

Just då ringde dörrpinglan och en kund kom in i butiken. Thea gick ut och ställde sig vid disken. Nu var det sagt. Nu visste till och med *hon* att han skulle dö. Det kändes så definitivt. Som om Thea vore den sista utposten i livet. Nu var han inte mer än ett vandrande lik. Allting hade förlorat sin mening. Det var både skönt och skrämmande.

Nu behövde han i varje fall inte låtsas som om han vore odödlig. Alla visste om det. Och var det någon på åsen, eller nere i samhället, som inte visste om det, så skulle de snart få veta det av slaktarfrun eller Aron Walfridsson. Det skulle pratas i gårdarna.

Trots att han var slaktare hade han aldrig haft anledning att fundera så mycket över livet och döden. Det gjorde han nu. Nu saknade livet mening men på något sätt var det just av den anledningen som livet blev meningsfullt.

Livet hade, för första gången, blivit beräkne-ligt. Han kunde räkna det i dagar, månader eller på sin höjd ett år. Han såg en tydlig början och ett tydligt slut. Som i förteckningen över alla dem som bott före honom i arvegården: två meningslösa årtal med ett tankestreck emellan. Tankestrecket, som var hela livet.

Han tänkte på alla försuttna chanser, när han varit för lat eller för feg att ta ställning. Nu var han alltför svag. Han var ju inte ens kapabel att ta livet av sig. Eller också skyllde han på det. Kanske ville han vara med så länge som möjligt för att se hur saker och ting utvecklade sig. Han kanske inte var så sjuk som läkaren sa. Det kanske bara var vanligt pjosk.

Det pinglade igen och kunden försvann uppför källartrappan. Han hörde Thea rumstera ute i butiken. Hörde henne sätta upp hattaskar på hyllorna och lägga undan katalogerna med hattmodeller. Så vred hon om dörrnyckeln och drog ner de svarta rullgardinerna framför butiksdörren och källarfönstret. Det blev tyst. Hon dröjde.

Slaktarn blev stum när Thea kom tillbaka in i arbetsrummet. Nu hade hon klätt sig i en av skylthattarna: den svarta turbanen, med flor och konstgjorda blommor. Hon svängde sig runt på golvet så att hennes ljusa, lockiga hår rann fram under hatten. Hon log och hennes händer var täckta av svarta handskar. De räckte ända upp till armbågarna. Så hade han sett dem göra i klädesaffärernas annonser, eller i varuhusens kataloger, men aldrig i verkligheten. Thea sträckte armarna mot taket och dansade framför honom. Hon svävade som en älva, lyfte huvudet lika stolt som en drottning. Slaktarn stirrade, kände doften av hennes kropp. Förutom turbanen och handskarna hade hon den svarta konstsidensrocken på sig.

- Jag vet vad du behöver, min stackars slaktare, viskade hon som om allt var en lek eller ett drömspel.

- Jag vill inte vara nån stackars slaktare, sa han tyst.

Hon dansade runt mellan arbetsbänken och skåpsängen där han satt. Visade sin kropp som om Slaktarn vore en spegel. Virvlade så att floret föll ner över ansiktet. Talade som om det vore frågan om sång.

- Nej, nej, ingen stackars slaktare, sjöng hon. Utan en människa av kött och blod är du. En ung man som i kväll ska vara min publik, som ska njuta mej med blicken, åtra mej och älska mej.

Thea dansade runt som i trance, försvann ut i butiken och kom tillbaka med nya hattar. Det var olika modeller som hon plockat ner från hyllorna, tagit upp ur kundernas hattaskar. Det var tropikhattar, kalotter eller små chica nackhattar som beställts av kvinnorna i samhället. Hattar i olika färger eller kvalitet. Butiken var ett yrväder av tomma hattaskar och lock.

Thea levde ut, som om hon inte var riktigt medveten om vad hon gjorde. Och Slaktarn: han njöt henne med blicken, han frossade av hennes ljusa hår och kroppsformer, drog in djupa andetag av hennes väldoft.

Så började hon skratta. Ett flickaktigt skratt. Det hela var ju för tokigt. Här dansade hon omkring som en galning framför en vilt främmande karl. Det fanns ingenting annat att göra än att skratta åt spektaklet, ta det hela som galenskap och lek och när hon satte sig ner på sängen bredvid Slaktarn, märkte hon att han log. Och det var första gången hon sett honom göra det.

- Du flinar du?

- Kan man göra annat?

Då tog Thea honom ömt kring nacken och drog honom

till sig. Slaktarn låg länge med kinden mot hennes bröst innan hon hörde att han grät. Det var en stilla gråt. Som efter en storm.

- Så här hade livet kunnat vara, sa han tyst.

- Livet är så här... just nu. Och det är det enda som betyder nåt, min älskade slaktare, sa hon och smekte hans hår.

- Men mitt är ju slut då. Ett meningslöst jävla liv som ingen, inte ens jag själv, kommer till å sakna.

- Men jag kommer då att sakna dej. Det är då ett som är säkert.

- En slaktarjävvel?

- En människa av kött och blod. Det finns väl ingen mening i att ta ut döden i förtid. Tids nog blir det dags att somna in. Och blir det snart, så lovar jag att finnas i närheten.

- Lovar du att dansa för mej då, sa Slaktarn och log henne rakt i ansiktet.

- Vi ska dansa tillsammans ända in i evigheten, sa Thea och tryckte honom hårt mot bröstet.

Så knackade det på butiksdörren och Slaktarn stelnade till. De såg på varandra och Thea viskade:

- Vi bryr oss inte.

- Jo, men då är kanske bäst å..., sa Slaktarn som visste att ingenting är beständigt.

- Vi är dom enda som betyder nåt, glöm inte det.

Det knackade igen. Den här gången knackade det lite hårdare och en kvinnoröst hördes. Slaktarn gled ur Theas famn och drog sig tvekande ut mot butiken.

- Jo men, då är nog bäst jag sir etter, sa han och gick ut i butiken.

Han trippade försiktigt mellan hattaskarna och kikade

bakom rullgardinen. Utanför stod hans hustru och skrek:

- Jag vet nog att du är inne hos den där förbannade slynan! Och mej har du lämnat här ute i kallvä're för å skämmas! Förbannade karl! Må Gud ha förbarmade med dig! Om du inte kommer ut så vet jag inte va jag tar mej till!

Hon skrek och grät om vartannat.

Slaktarn släppte rullgardinen och såg mot arbetsrummet. I dörröppningen stod Thea. I handen höll hon baskern av silverbisam. Hon gick fram och satte den på hans huvud.

- Jag kommer att sakna dej, sa hon och öppnade sedan butiksdörren.

Kapitel 19

Frisörerna står i givakt. Som soldater står de: tio till höger, tio till vänster. Det röda kommandot. De har vita rockar över fångdräkterna. I höger hand har de varsin sax. Framför sig har de varsin stol.

Kvinnorna på stolarna sitter mittemot varandra. De sjunger och gråter medan håret faller i mjuka högar på barackgolvet och över fångrockarna. Hårhögarna växer. Saxhuggen viner. Rummet fylls av ett väsande slammer. Som ljudet i en spinsal.

Elzbieta ser den blanka saxen försvinna in i Zofias svarta hår. Håret faller som ett täckelse och hennes öra blir synligt. De vassa saxarna blixtrar. Saxhuggen skalar kvinnornas hjässor och håret faller mot golvet. Vaggas som dun i luften. Läger sig mjukt i högarna.

Nu ser Elzbieta att Zofias hjässa liknar hennes farfars orakade kind. Aldrig förut har hon sett Zofias öra. Snart är det hennes tur att ta plats på stolen.

De tjugo kvinnorna reser sig upp på kommando. Deras frisörer tar ett steg tillbaka. Står i givakt. Väntar på nästa grupp. Deras ögon stirrar tomt mot barackväggen. Kommendanten ryter.

- *Schwein!* ryter kommandanten. Gång på gång. *Schwein! Schwein! Schwein!*

Hans stövlar är spetsiga som frontsoldaternas spadar och lika svarta som sotiga koksugnar. Han ställer sig med benen brett isär vid dörren. Döskallen grinar.

- *Schwein!*

Håret samlas upp i säckar. Det står Bayern på stäm-peln. Två capos springer snabbt mellan stolarna och samlar upp håret. Det ljusa i en säck. Det mörka i en annan.

Dollarsedlarna skaver i Elzbietas underliv. De gamla sångerna stiger mot plåttaket, skallrar mellan slänorna.

Tjugo kvinnor kommenderas fram. Elzbieta sätter sig på fjärde platsen till vänster. Stanislaw sätter sig mittemot. Hon har löst upp sina flätor.

Kommandanten viftar med handen och slamret av sax-ar fyller baracken. Stanislawas hår faller. Elzbieta känner den kalla saxen glida som en skyttel genom sitt eget. Frisören sliter i testarna och hon ser håret falla som dun mot golvet, ringla över axlarna och ner över rocken. Hon känner sig naken. Hon fryser. Hon drar med handflatan över hjässan och speglar sig i Stanislaw, vars huvud är hårlöst. Det enda som finns kvar är några spretande tes-tar mot en gråsvart botten. Stanislaw gråter.

- *Schwein!* skriker kommandanten och frisören stopp-ar saxen i Stanislawas mun. Han klipper i kinden som segt...

Den slöa saxen tuggar sig...

Stanislaw gråter stilla och frisören klipper, tuggar...

Kapitel 20

Slaktarfrun bad så till den milda grad att Slaktarn själv såg sig tvingad att gå ut i ladugården. Och det gjorde han trots att han var så svag att han egentligen borde ligga på kökssoffan och fundera över livets förgänglighet eller på annat sätt värna om de få dagar eller veckor som fanns kvar av livet.

Gertrud var som förbytt. När hon grep Bibeln och knäppte händerna under hakspetsen, visste Slaktarn att det inte var någon idé att tilltala henne. Ögonen var ihopknipna till ett par svarta streck och ansiktet liknade en enda spänd muskel. Det var sorgligt att se henne. Gång på gång hörde han sitt namn nämnas i hennes böner. Inte ens kornas råmanden fick henne att reagera.

Därför drog han nu försiktigt i en varm spene ute i ladugården, innan han pressade på en spenkopp. Kon fnyste, tuggade och vände huvudet mot honom. Slaktarn redde ut slangarna. Mjölkningsmaskinen pumpade tomt. Men så tog det fart.

Han gick ut ur båset, tog gödselskrapan och ställde sig att vänta eftersom kon just var på väg att lyfta rumpan. Den kantiga kreatursbaken spändes och hon sket så att det stänkte i gödselrännan. Korumpan var tovig. Längre bort halkade någon till och slog en klöv i båsväggen.

Rännan var så full av skit att Slaktarn hade svårt att orka med. Det tog på krafterna. Det var inte stora bördor han lyckades pressa ut genom hålet i väggen.

Korna råmade. Mjölkningsmaskinen suckade. Och rätt vad det var stod Svenssons grabb i dörren med en tvåliters mjölkkruka i handen. Slaktarn hade inte hört honom komma.

- Nä men, sir man på. Får vi storfrämmande idag? Är då inte självaste slaktardrängen som kommer? Har Walfridssons kossor sinat nu, eftersom du kommer hit med mjölkkruka å allt? frågade Slaktarn och drog av det värsta från stövlarna med rakan.

- Mjölk bilen var så tidig idag, sa Bosse.
- Men nog hade väl Aron en skvätt till dej, va?
- Njo, då hade han väl.
- Nå?

Så lutade sig Slaktarn mot skitrakan och väntade på ett svar.

- Pappa och fru Walfridsson kom ihop sej.
- Jaaaså, sa Slaktarn utdraget och vad kom dom ihop sej om då? Skulle hon göra pingstvän åven:
- Nä, hon ville ha betalt för att vi får bo där.
- Och då ville inte farsgubben då?
- Han hade inga pengar, sa han till henne. Och då blev hon arg.
- Jodu, dö ä bäst att ha pengar, sir du. Annars blir folk arga. Hä ä så då.

De stod och språkade ett tag innan Slaktarn ställde ifrån sig rakan och följde med Bosse till mjölkammaren.

- En kruka mjölk var då ja, sa han och gick före.

Under en lucka i golvet stod två stora mjölkkrukor. Den ena hade en uppochnervänd mjölksil på locket. Den andra öppnade han. Han satte ner plåtmåttet med det långa skaftet. Mjölkten strömmade in och fyllde det.

Så lyfte han upp måttet ur förvaringsrummet men när han skulle fylla på Bosses kruka spillde han några droppar på golvet.

- Oj då, har man blivit darrhänt redan, sa han.

Slaktarn skrattade till men mungiporna ville liksom inte lyfta. Bosse såg förvånat upp i hans ansikte. Det var annorlunda.

Han kunde ännu minnas skrattet från den gången Slaktarn var hemma på gården och tog Walfridssons galt, den gången Bosse fick i uppdrag att röra om i grisblodet. Eller när han fick följa med honom på slaktning ända bort till Backberg. Nä, det var någonting med mungiporna.

Men å andra sidan kunde ju folk inte bara gå omkring och skratta hela dagarna. Det skulle ju vara olidligt. Ing-enting skulle bli gjort heller. Och det var ju ändå det som var det viktigaste, tänkte Bosse. Att man gjorde rätt för sig och inte låg någon annan till last. Att man arbetade och sparade till viktiga saker i livet i stället för att supa och spela bort pengarna som hans pappa gjorde.

Aldrig skulle han bli som pappa. Och skulle han ändå bli det, så skulle han skynda sig till Slaktarn så att *han* fick tala förstånd med honom. För Bosse tyckte att Slaktarn var förständig eftersom han kunde köra traktor, slakta älgar och svin och dessutom prata naturligt med vem som helst. Och trots att Slaktarn ryade och skrek, lät det snällt längst inne i orden.

Slaktarn lade ner luckan över mjölkkrukorna och tillsammans gick de tillbaka in i ladugården. Bosse tog av sig vanten och vek upp papperet med slantarna. Han sträckte fram dem.

- Jaha. Joho. Du vill betala du, sir ja. Då blir tolv öre för mjölken, sa han och såg allvarlig ut.

Bosse tvekade och såg på slantarna i handen. Han tyckte det lät alldeles för billigt.

- Näe. Är då inte felräknat då? Då var ju en hel kruka, sa han.

- Så är då. Då blir så förbaskat dyrt allting så jag vet inte

var dä ska sluta, sa Slaktarn och plockade åt sig några kopparslantar ur Bosses öppna hand.

Så körde han ner händerna i fickorna och grävde fram några tioöringar och en tjugofemöring.

- Åssä ska du väl ha växelpengar tillbaka då, sa han och lade ner de blanka mynten i Bosses hand.

- Näe. Men nu blir dä väl fel ändå?

- Näe, du gosse. Har du inte sett att morsan får växelpengar tillbaka nere på Konsum?

- Jo men, då lämnar ju hon sedlar.

- Dä är precis lika mä slantar, sir du.

Slaktarn märkte att Bosse blev förvirrad och därför lät han det rycka i ena mungipan så att pojken såg det. Det var som förklarat mellan dem.

Slaktarn satte igång att mocka och Bosse stannade kvar och hjälpte honom bära fram hö till kobåsen.

Mjölkkjukan stod på en bänk innanför dörren. Gång på gång satte sig Slaktarn på mjölkpallen och pustade ut. Han blev blekare och försvann på något sätt in i sig själv.

Bosse stod med en höbörda i famnen när han såg Slaktarns blick grumlas och försvinna bort. Han blev rädd och frågade:

- Är dä nån slaktning nu för tin?

Slaktarn ryckte till, gned sig över skäggstubben och reste sig från pallen.

- Nä. Hä är slut mä dä, sa han och klappade en ko i sidan.

- Men till sommarn kanske?

- Jo.

- Kanske man kunde få följa mä en gång till Backberg?

- Jo, men ska du inte ta och springa hem till morsan mä

mjölken nu, sa Slaktarn. Hon väntar nog säkert. Då blir väl pannkaka idag, förstår jag. Å då tycker du väl om?

- Jo, om man får bärmos till så.

*

När Bosse stängde dörren och springande försvann utmed åsen, gick Slaktarn ut i svinhuset och lade omkull sig på slaktarbänken. Han kände sig orkeslös och önskade att allt vore över. Det jordiska hade ju i varje fall ingen plats för honom. Inne i huset låg kärringen och skrek och efter hans senaste möte med hattmodisten nere i samhället kändes det som om även hon var ett avslutat kapitel. Eller också var han ett avslutat kapitel för henne. För vem ville egentligen lägga sig ut för en prisgiven. Ett fegt kräk som redan var på väg bort från livet. Hur förbannat blåögd fick man vara? Naturligtvis sprang det redan andra karlar hos den där slampan. Hon hade ju rykte om sig, gubevars. Han var väl bara en i högen.

Men så ångrade han sina tankar och var på väg att resa sig från bänken. Ett tag var han beredd att gå ut till ladan och köra fram traktorn. Men det hade ju ändå varit som ett avsked när hon stod där vid butiksdörren och satte på honom baskern. Det var som en avskedsgåva. Det mjuka och ömma var nog inte gjort för honom. Det var till för fint folk med rena händer och fina manér. Herrskapsfolk och frimicklare.

Så småningom blev Slaktarn ändå klar med mjölkningen och mockningen. Korna fnyste och tuggade med sneda käkar. Råttorna kilade i hörnen, prasslade i höet och försvann uppåt väggarna. Man kunde nästan se små fotsteg i kalken, höra dem tissla och tassla.

När han kom in i boningshuset hördes inget av de böner som tidigare jagat ut honom i ladugården. Gertrud satt vid fönstret och virkade. Men hennes huvud var ändå böjt

som i bön och bredvid sig på bordet hade hon både virkkorg, bibel och en lerkruka med jord i. Där nere i den mörka blomjorden grodde ett skott från en av fru Walfridssons krukväxter.

Det kunde inte hjälpas, Slaktarn tyckte synd om Gertrud. Han stod där i kammardörren och betraktade henne, såg virknålen vicka och de runda glasögonen vila långt ut på nästippen. På bordet låg en av de många dukar hon sytt. Inte ett felstyggn, inte en knut eller ojämnhet i mönstret av ormbunksblad och fjärilar i olika färger. Överallt i huset fanns små dukar eller virkade fyrkanter utplacerade: över radioapparaten, över symaskin, över skomakarlampan i taket, över handdukarna i köket, över kommoden, över borden, över sängarna, över chiffonjén, över fönstren, över soffryggen i kammaren. Det var som om hon ville värna om tingen, skydda dem med tyg så att inget skulle förfaras, så att inget skulle skadas eller blekas ur.

Gertrud hade ett hjärta av guld och det var som om Slaktarn för första gången insåg det. Hennes högljudda böner var ingenting annat än omtanke. Hennes oskuld var lika bländande vit som kakelugnen i hörnet mot sovrummet.

”Förtro dig åt Gud i hvarje nöd” stod det på löparen. Den fanns kvar efter hennes mor. Den hängde ovanför soffan och det var där Gertrud brukade be, stående på knä med ansiktet mot dynorna. Det runda kakelugnsspjället vakade som ett gyllene öga över henne.

Det var ju ändå för Slaktarns skull hon bad: för att han skulle få leva vidare eller åtminstone få en plats i paradiset. Inte kunde han väl klandra henne för det. Vad hade egentligen en lortig slaktare att säga till om i sådana spörsmål. Han fick vara glad att någon över huvud taget

bekymrade sig.

Hattmodisten var väl mest intresserad av sig själv. För de andra, på åsen eller i byarna runt omkring, var han ingenting annat än just slaktare. En som satte slaktmasken i skallen på svin och kor för att bönderna skulle slippa göra det själva. Vem som gjorde det var likgiltigt. Bara bönderna fick lite fett fläsk för att stoppa i krävan, så var de nöjda.

- Har du vurri i lagårn? undrade Gertrud och tittade upp bakom glasögonen.

- Jo.

- Va juvre på Bella inflammerat än?

- Jo.

Gertrud lade ner virknålen i knät, tog av sig glasögonen och såg honom i ögonen tvärs över kammargolvet.

- Och hur är dä mä dej då?

- Nog är väl dä bra.

Hon skakade på huvudet och han märkte att hon svalde tungt. Hur kunde han vara så tvär och omöjlig för jämnan.

- Du borde be till Herren, sa hon. Dä är nog dä enda som hjälper när du blivit på dä här viset.

- Äh, sa Slaktarn, mest av gammal vana. Som om dä skulle hjälpa. Va kan sånt där hönskackel hjälpa mot kräftan?

- Nog vet jag att du inte tror påt, men dä har skett under. Himmelska under. Folk har blivit botade från både dä ena å dä andra.

- Ja, i huvve på Walfridssons.

- I Storvik var dä en som var helt lam. Hon kunde inte röra en fena. Ända uppifrån å ner. Då var dä en predikant från stan som bara la handen på na, så här och fruntimret

reste sig opp och gick hem själv. Och dä finns dä flera som kan vittna om. Dä är alldeles sant, vad du än säger.

- Så hon kan gå nu då?

- Nja, dä vet jag inte. Men *då* kunde hon. Inför hela skaran.

- Äh, dä var väl nåt bluffmakeri. Ser du inte själv hur dom där storgubbarna nere i Stockholm går på. Den där Pethrus gör sig fet på småfolket och den där djävla Lidman ska vi inte tala om, han har ju bara pippa i skallen han.

- Så du pratar, fräste Gertrud.

- Ja är dä inte så då?

- Han är ansatt av djävulen men dä kommer Pethrus att ta ur han. För man får alltid vara på sin vakt mot djävulen. Han finns överallt. Han finns överallt där Herren finns.

Slaktarn fnyste och avslutade samtalet genom att tassa ut i köket i bara raggsockorna.

Gertrud sänkte blicken mot sitt knä igen och ingen mer än hon själv och vår Herre, visste vad hon tänkte på. Virknålen började vicka som en liten åra. I en paus slog hon upp Bibeln för att kontrollera ett viktigt ord eller ett viktigt bibelcitat innan hon fortsatte sitt arbete igen. Hon försjönk i tankar och böner och tittade inte upp förrän Slaktarn plötsligt stod där tätt bredvid henne. Han höll sin näve lätt över hennes axel, som om den vore skör och fick hanteras varsamt. Hon såg upp i hans ansikte som var blekt och tårt. Han harklade sig. Efter en stunds tystnad sa han:

- Ska du ha kaffe?

Kapitel 21

Uppdraget bestod i att frakta en långbänk från bönehuset och att lägga in tre påsar saffransbröd i frysfacket på hemvägen. Det borde väl inte innebära några svårigheter?

Aron hade tagit fram traktorn och kopplat på hökärnan. Han skulle snart fara. Han skulle bara hämta bullpåsar i köket. Traktorn stod och spred värme framför brotrappan och vibrerade så att Elsa Svensson tittade ut genom sitt fönster. Mjölhnarns lilljanta stod på mjölkpallen och tittade. Ögonvitorna lyste lika vita som de snöklädda åkrarna vid sidan om åsen. Hon vinkade när Aron åkte förbi. Han släppte ut ett svart rökmoln och försvann bort mot kvarnbacken.

Det var alltid lika svårt att samla tankarna när han körde på landsvägen med traktorn. Det var ett slammer och ett oväsen som skakade loss och splittrade varje försök till en samlad tanke.

I svinhuset gick Aron ofta omkring och funderade över livets gåtfullhet. Han kanske vände och vred på ett bibelcitat eller tänkte på saker som Lewi Pethrus sagt eller skrivit. Han kanske försökte förstå en märklig uppenbarelse, som miraklet med galten, eller också gick han bara omkring där bland boxarna och nynnade på någon jubelsång.

Men på traktorn var det knappast någon idé. Där gällde andra lagar. Ibland hade hans blick virvlat bort över sädesåkrarna. För ett ögonblick hade han tyckt sig vara sanningen på spåren, en förklarad sekund som handlat om livets mening och mål, när traktorn plötsligt dunsat ner med framhjulet i ett tjälskott så att flaket skramlat ända fram till nästa. Det var stört omöjligt att behålla en tanke under någon längre tid.

Bönehuset låg lite avsides, ett par kilometer utanför samhället, på den krokiga vägen upp mot en fåbod. Egentligen var det en gammal ödegård som församlingen fått överta. Aron och de andra medlemmarna hade arbetat en hel höst för att få gården i fullgott skick.

Aron körde in med traktorn på gårdsplanen, gjorde en vid sväng genom det tunna snötäcket och backade upp högkarran mot trappan. Han klev ner från traktorhytten och gick in i bönehuset.

Aron såg att golvet inte skulle behöva fernissas än på några år men elkabeln till lysröret i taket hade lossnat och hängde i en svag båge. Han fick väl kontakta elektrikern.

De fasta bänkraderna var grönmålade. Det var samma färg som han använt till brädorna i galtens box. På kortväggen hängde en Kristusbild: Jesu ansikte upplyst av sin faders härlighet.

Detta hänförelsens tempel uppfylldes nu av ett lugn som gjorde bonden nervös. Han grep tag i den närmsta bänken och släpade ut den genom farstun och vidare ut på trappan. Ett tag tyckte han bänken var för lång för flaket men så tog han i av alla krafter för att få upp den.

Han blev tvungen att sätta sig en stund på brotrappan med storvästen ihopvikt under sig. Ibland tyckte han det var konstigt att hans hjärta var så svagt trots att han var så brinnande i anden. Men nådegåvor var en ynnest man blev given, inget man kunde ställa sig upp och kräva.

När bänken var fastbunden på flaket klev han upp i hytten och svängde ut på den krokiga körvägen mot samhället. Krucifixet i hyttfönstret gungade. Bullpåsarna svängde på sin krok i taket. Aron drog fingrarna genom skägget och tänkte att han skulle vara hemma i tid för att mata grisarna.

Frysackcentralen låg i en backe bakom Konsum.

Namnet antydde att det kunde vara någonting stort och modernt men det var egentligen bara en grå barack som blivit rejält isolerad. Tidigare hade den fungerat som skogsarbetarnas matvagn vid ett hygge borta i Mom. Nu var den inredd med plåtlådor i olika storlekar och en bastant kyldörr innanför ett litet förrum.

När Aron öppnade den tunga dörren slog en kalldimma mot honom. Det var säkert tjugo minusgrader och istappar hängde från facken och från frysaggregatet som surrade längst inne i hörnet.

Det knakade bistert när han vred om nyckeln och öppnade plåtluckan till hundraåttiolitersfacket. Där låg redan galten, uppstyckad i lämpliga bitar. Stela grisfötter och kotletter. Påsar med ister och en nästan svart lever som var hård och fylld av frost.

Han värmdde händerna i armhålorna innan han stängde luckan till frysfacket. Andedräkten steg som ånga mot glödlampan i taket. Skägget hade redan börjat stelna.

Aron vände sig om för att gå ut till traktorn och fara hem till bondgården på åsen. Frugan väntade ju med maten. Svinen väntade på utfordring. Då slog dörren plötsligt igen med en skräll.

Han hörde hur det rasslade till ute i förrummet och när han kom fram till kyldörren fick han inte upp den. Till en början tog han det hela med fattning men så började han frysa. Kölden gick rakt genom rocken och skägget blev ett ispansar. Vad i himlens namn skulle han ta sig till?

Dörren gick att öppna ett par centimeter men sedan var det stopp. Han ropade högt ut genom springan. Ibland tog han fart bortifrån kortväggen, rusade mellan frysfacken och kastade sig med axeln före in i den bastanta kyldörren. Den rubbade sig inte en millimeter. Han hörde sitt hjärta bulsa.

I sin förtvivlan försökte han sparka sönder kylaggregatet. Men det resulterade bara i att det blev kallare. Kanske förstörde han någonting av det tekniska. Han tog spjörn mot väggen och satte stövelsulan mot några rör. Gång på gång sparkade han så att rören böjde sig men just som ett av dem var på väg att spricka kom han att tänka på de värden som fanns bakom alla dessa plåtluckor. I raden längst ner fanns de största facken där Konsum förvarade sina charkuterivaror. Längre upp efter väggarna fanns många mindre fack som hyrdes av människor i samhället eller i byarna runt omkring. Skulle han vara den person som sparkade sönder dessa värden, som satte en stövelsula i magen på fattiga barnungar? Aron kunde se blickarna vändas mot honom när de satt vid sina tomma julbord. Pastejerna, sillen, all den goda julmaten skulle ruttna bort på grund av honom. Alla skulle förakta Aron Walfridsson.

För kunde inte dessa frysack liknas vid fattigfolkens bankfack. Här fanns allt det som annars skulle förgås i dåliga matkällare eller läckande konserveringsburkar. Här kunde fisken ligga infrys i ett år och fläsket riskerade aldrig att skämmas. Aron kände att han blott var en endaste spark från de mångas katastrof.

Han vände sig bort från aggregatet, tog en väldig fart och kastade sig på nytt mot kyldörren. Det rungade i alla plåtluckor men dörren rörde sig inte en millimeter.

Aron låg på knä i baracken när ett ljud hördes utanför kyldörren. Han reagerade inte först eftersom han stod på knä mellan frysacksraderna, försjunken i böner. Men så öppnades dörren och dagsljuset slog in och bländade honom. Det var en uppenbarelse. Som om Jesus, i all sin härliga prakt, strålat mot honom från dörröppningen. Under jubelsång såg han denna himmelska gestalt glida fram, i fotsid dräkt och omgiven av kalldimman som

strömmade ut ur baracken. Han häpnade över den kraft som fanns i hans egna böner, från en enkel bonde och tjänare och höjde sina knäppta händer mot uppenbarelsen. Han tackade och lovprisade Herren.

Men det var bara Pjutt-Johan som stod där i dörröppningen. Han hade gått förbi och hört någon banka i barackväggen. Den fotsida dräkten var ingenting annat än hans lappade överrock.

- Ligger du här du? sa han förvånad och steg in i kylan.

Så blev Pjutt-Johan plötsligt generad och tyckte att han avslöjat bonden i en brydsam situation men Aron hörde ingenting utan fortsatte sin bön:

-... Halleluja! Jag tackar Dig, oh Herre! ropade han mot gestalten i dörröppningen.

- Vore då inte bättre om du tog och tacka mej? Då var ju i alla fall jag som släppte ut dej.

Först då kvicknade Aron till och reste sig på ostadiga ben. Pjutt-Johan tog honom under armen och hjälpte honom ut på trappan. Bonden skakade i hela kroppen. Trots att det var snö och ett par kallgrader kändes det som om värmen slog emot honom när han kom utomhus. Det vita skägget spretade stelt åt alla håll.

- Du kom allt i grevens tid, du Johan, huttrade Aron och behandlade honom med större vördnad än vad som var vanligt. Vem kunde veta med säkerhet att han inte var en Guds utsände? Men Pjutt-Johan kände sig inte mer annorlunda än vanligt och började förklara själva händelseförloppet:

- I alla fulla fall, så var jag i kåkarna mot ån och gjorde affärer. Ja, då blev ett par potatisborstar bara. Och då kom jag här ute på vägen. Jag kände igen traktorn din på krusifixä, se. Åssä hörde jag hur då bankade i gavelväggen. Å jag tänkte att nu håller Aron Walfridsson på och river

Konsums fryshus. Men när jag såg ett brädfiak ligga tvärs över dörren inne i hallen, så förstod jag ju va klockan va slagen.

- Ja, du ska ha så mycken tack. Jag vet inte hur jag ska kunna återgålda det här. Vem vet, du kanske räddade livet på mig, du Johan, sa Aron.

Pjutt-Johan blev generad och tyckte att:

- Dävarvälätai.

Så kom konsumföreståndaren trippande genom snön i bara träskorna. Han såg att någonting hade hänt och började oja sig redan innan Aron och Pjutt-Johan fick en möjlighet att förklara.

- Dä är rena dödsfällan, sa Pjutt-Johan allvarligt.

- Det ska genast åtgärdas, sa konsumföreståndaren.

- Jo, men med Guds hjälp gick det ju bra till slut, sa Aron.

Konsumföreståndaren trippade tillbaka in i affären och kom ut med två kartonger livsmedel som han kastade upp på flaket.

- Där har ni, gubbar. Sen hoppas jag vi kan glömma den här otrevliga händelsen, sa han. Felet skall åtgärdas omedelbart. Det har ni mitt ord på.

- Näe, du handlarn, såna här saker glömmar man inte så lätt, sa Pjutt-Johan och skakade på huvudet. Dä är då ett som är säkert.

Konsumföreståndaren harklade sig och lyfte den tunna tygkepsen. Han tittade mot wellpappskartongerna och sa med en gest:

- Nåja, du kan ju titta förbi någon dag.

När Aron äntligen fått upp värmen så pass att han kunde sätta sig bakom ratten i traktorhytten igen, klättrade Pjutt-Johan upp på hökärran och satte sig tillrätta på den

grönmålade långbänken. Aron startade traktorn och körde iväg. Pjutt-Johan öppnade den ena livsmedelskartongen, tog upp ett brödpaket. Han gnuggade sin knöliga näsa när farten blev högre och vinden började fläkta. Hela vägen upp till gårdarna vid åsen satt han på långbänken och tuggade på en hårdbrödkaka.

Kapitel 22

Den var för lång. Men det var väl Guds vilja, tänkte Aron som innerst inne blev förbannad. Inte på samma sätt som Snickarn eller Elsa som svor och domderade när de stötte på problem, utan på ett ödmjukt sätt. Han liksom smågrälade med Herren som utsett just honom till försökskanin för all mänsklig prövning.

Bänken var för lång. Det var ingen tvekan om det. Den satt fastkilad i farstudörren och både Ambjörn och Aron förstod att de aldrig skulle lyckas tråckla sig in med långbänken genom hela huset och in till salen.

Så de var tvungna att bära ut den på flaket igen. De pustade och stönade innan den stod på plats. Det var väl otur, tyckte Ambjörn. Det fattades nog inte mer än en decimeter i dörröppningen.

Aron pustade fortfarande där uppe på flaket. Det här var sannerligen en dag fylld av påfrestningar. Han såg blek och utpumpad ut. Och vem skulle inte varit det, efter en timmes väntan i fryssockcentralen och efter att ha fraktat omkring detta åbäke till bänk genom halva socknen. Det hade ju varit rena turen att Ambjörn fanns hemma och kunde hjälpa till. Pjutt-Johan hade bara smitit iväg han. Försvunnit som ett grått moln utefter åsen. Men det räckte väl med att han hade räddat honom ifrån frysdöden. Mer kunde man väl inte begära, tyckte Aron.

Helst av allt skulle han vilja lämna den gröna långbänken kvar ute på flaket och gå in och vila sig på sofflocket. Men han kände att han måste passa på nu när Ambjörn ställde upp och hjälpte till.

- Kanske om vi tog den genom fönstret på baksidan? funderade Aron och drog näven genom skägget.

Ambjörn nickade och så for de iväg runt hörnet, förbi gårdsgården och utedasset och upp mot slänten på baksidan. Bänken skramlade när de körde över det översnöade grönsakslandet där fru Walfridsson brukade plantera snittblommor vid sidan om dill och persilja. De grova traktordäcken rev loss snö och jord som sprutade över flaket där Ambjörn stod och höll balansen på både sig själv och bänken.

Aron stängde av traktorn och gick ut på flaket. Uppe i fönstret såg han sin hustru. Hon tittade bort mot det djupa traktorspåret som syntes snett över grönsakslandet.

Aron lämnade sin medhjälpare på flaket medan han själv gick runt huset för att ta emot bänken från insidan. Han tassade in i salen i bara raggsockorna. Hustrun var redan igång med att plocka undan bord och stolar utefter väggen så att långbänken skulle få plats.

Där mot Svenssons vägg, under pendylen och bonaden, skulle de nog sitta bra, tänkte hon. Sedan fick de fylla på med stolar. Hon vände sig sakta om. Först mot tramporgeln under palmen och sedan mot det hörn där predikant Holm skulle stå. Det här skulle nog gå bra.

Nere på flaket stod Ambjörn. Han lyfte upp bänkändan mot Aron som sträckte sig ut genom fönstret.

- Lite till! Lite till ändå! Så där ja! Om du kunde häva upp den ett par centimeter till så finge jag nog rejält tag om den, ska du se. Så där ja.

Aron pustade och lutade sig långt ut genom fönstret. Han höll fast långbänken i gaveländan.

- Har du tag?

- Jo då. Släpp du.

Ambjörn släppte taget och gick för att skjuta på. Aron segdrog där framme men plötsligt tappade han taget och

bänken för tillbaka ner på flaket med ett skrammel.
Ambjörn kastade sig åt sidan och ner på marken.

Aron mulnade till men sa ingenting. Inombords upptog han sitt smågrälände på Herren som om det varit han som låg bakom missödet.

Hustrun kom fram till fönstret.

- Släppte du?

Aron teg först men sa sedan sammanbitet:

- Håll i mig i benen så försöker vi igen.

Den här gången gick det lättare och långbänken gick igenom fönsteröppningen med bara någon millimeter till godo.

Ambjörn såg bänkens framända försvinna in genom fönstret och han kunde äntligen se ett slut på sitt medhjälpareuppdrag. Fru Walfridsson tittade ut genom fönstret.

- Aron säger att du måste hämta en stör bakom ladan och lyfta upp bänken med. Annars skrapar vi sönder fönsterkarmen.

Störarna stod mycket riktigt bakom ladan. De stod lutade mot väggen strax bortom den gamla slipstenen. Nu syntes de som en grå och oansenlig hög mot laduväggen men om somrarna spreds störarna ut över åkrarna. Då gick Aron före med spettet och körde sedan ner de spetsade störarna så att det sjöng i marken. Ett nätverk av hässjor växte mellan dikena för att täckas av årets skörd. Sommaren var i varje fall bondens naturliga årstid. Vintern gjorde honom bara orolig.

Med hässjestören på axeln gick Ambjörn tillbaka och lyfte upp långbänkens bakända så att den kunde skjutas in genom fönstret. Centimeter för centimeter försvann den in i salen men när det var en halvmeter kvar stoppades

arbetet och Aron blev synlig i fönstret.

- Ska vi inte ta den sista biten på en gång? undrade Ambjörn.

- Näe, det ska vi inte, sa Aron buttert.

- Varför då?

Aron tittade in mot salen, vände sig ner mot Ambjörn och sa:

- Den är för lång.

- Vem då? Sittbänken?

- Jo.

- Hur i Herrans namn...? Vi skulle ju naturligtvis ha mätt, sa Ambjörn och skakade på huvudet.

- Jo. Men det är så dags nu, sa Aron och försvann ur fönstret.

Ambjörn gick in i huset för att själv se efter. Fru Walfridsson slog ut med händerna. Aron trängde sig förbi ut i farstun. Han försvann bort mot vedboden.

Hustrun suckade.

- Den hade ju stått så bra där mot väggen. Men det är kanske inte meningen att vi ska ha något möte? Det krånglar ju bara till sig.

Så hörde de något skramla ute i farstun. Aron kom in i salen med en bågsåg i näven. Han gick fram till bänken och måttade med tummen strax innanför ytterväggen. Innan vare sig hustrun eller Ambjörn hann reagera, började han såga sig igenom ryggstödet med det grova sågbladet.

- Men Aron, är du alldeles galen? Ska du stå och förstöra bänken som ägs av församlingen, sa fru Walfridsson och slog händerna för munnen.

- Jag har själv målat den, muttrade han.

Så började han såga av sittbrädan. Spånnet strilade mot golvet. När han var klar satte han in brädorna i de uppfrästa spåren i bänkgaveln. Brädorna som blev över slängde han ut genom fönstret. De hamnade med ett slammer på flaket.

- När sedan pingstdagen var inne, mässade han, voro de alla församlade med varandra. Då kom plötsligt från himmelen ett dån, såsom om en våldsam storm hade farit fram, säger Bibeln. Och då får det förbanne mig inte sitta fast i en för lång sittbänk, sa Aron, hängde bågsågen över axeln och gick ut i vedboden.

Kapitel 23

Några långkalsonger och undertröjor lyste som halvstora krucifix mot den röda laduväggen. Stela och vardagsvita knirkade de på klädstrecket, fram och tillbaka i den svaga vinden som drog fram över de snöklädda åkrarna vid åsen. Där hängde Pelles vardagskalsonger bredvid Ambjörns långbenta och Bosses i barnstorlek. Inga gula eller bruna ränder syntes. Allt var rent och stelt som i en likbod. Elisabet och Elsa hade fått låna bondhustruns tvättstuga och nu var det dags att plocka ner, ta de stelfrysta kläderna i famnen och gå in till sitt.

På somrarna var ju allting så mycket enklare. Då gick de bara ner till ån med kläderna, tog cykelkärran och korgarna och följde stigen som ledde till den stora grytan nedanför kvarnen. Vackra dagar när ångan spred sig över vattenytan och stortvätten avslutades med ett bad i smyg. Då skrattades det och pratades. Sådant var betydligt svårare när snålblåsten svepte under kjolarna och tvätten spretade som missfoster i famnen.

- Det är ett sjå, sa Elsa när de stod i farstun.

Hon ställde ifrån sig kalsonger och undertröjor mot bröstpanelen.

- Sjå? sa Elisabet.

- Ja, ett slit... ett bekymmer.

Elisabet var på väg uppför trappan men stannade, vände sig om och nickade.

- Ett sjå, sa hon och log, ett riktigt sjå. Och inte fick vi bada i ån heller.

- Nä och hela långa vintern har vi framför oss. Tänk, ibland känns det nästan som om livet slutade i början av oktober och började igen framåt april. Det blir inte

mycket kvar att leva på... Det är en himmelens tur att det finns kaffe att liva upp sig med. Hur skulle det annars se ut?

- Ja, sa Elisabet ivrigt, nu vill jag bjuda dig. Du ska få kaffe uppe hos mig. I *mitt* kök. Och jag har bakat sockerkaka med tre ägg.

Hon visade med fingrarna.

- Jo, jag tackar. Får jag bara ställa ifrån mig det här spjalstaketet först, sa Elsa och tog kalsongerna och undertröjorna i famnen. Jag kommer upp. Var så säker. Jag tar burken med bondkakorna med mig.

Elisabet log och försvann upp i trappan.

Elsa slängde in några vedträn i spisen, hängde upp kläderna lite varstans: i klädstrecken som gick kors och tvärs ovanför spisringarna, i snöret ovanför diskbänken, på en krok i taket. Överallt hängde kläder. Det fräste ilsket när Pelles långkalsonger tinade och släppte en droppe i taget på de heta spisringarna.

Nu började fru Walfridsson spela orgel igen. Huset fylldes av andäktig musik som rörde om i såväl sågspånsfyllningar som människohjärtan. På något vis var musiken alltför stor och vacker för att passa in i Elsas kök. Det var en ynnest, tyckte hon, en förmån hon inte behövde betala för. När fru Walfridsson försiktigt lade ner händerna på de svarta och vita tangenterna var det som om golvdrag och andra skavanker försvann, som om de vackra tonerna täppte till håll och springor och en stund av rofylld tystnad uppstod. Till och med råttorna i vedlåren tystnade. De satt nog med tassarna i vädret och lyssnade uppmärksamt till ljudet som trängde in överallt.

Elsa gick fram till skafferiet, tog burken med bondkakorna och gick upp till Elisabet på övervåningen. Trappstegen knarrade. En mjölkkruka stod på kylning ute

i hallen.

Elsa knackade och harklade sig som om hon stod vid en okänds dörr men när Elisabet slutligen öppnade den, fnissade Elsa till på ungflicksvis, tassade in i köket som om hon gjorde någonting otillåtet, tog sig friheter mitt på blanka förmiddagen.

Det var inte ofta det fanns anledning till glädje i deras gamla och dragiga bondgård men musiken och doften av sockerkaka gav på något sätt ett helgdagsskimmer åt denna förmiddag mitt i veckan.

- Oh, så gott det luktar, sa Elsa och satte sig vid det lilla bordet vid gavelfönstret. Nog märks det att du har använt tre ägg. Det är inte första gången du bakar sockerkaka, det märker då jag det.

Elisabet rynkade ändå bekymrat på pannan.

- Men det var synd, Elsa. Det var synd. Sockerkakan fastnade i formen. Så den blev inte vacker alls.

- Åh tok, inte gör det nåt.

- Jo men nog gör det. En sockerkaka ska vara vacker att se på också. Som när man lägger in linnen i ett linneskåp eller stryker sina torkhanddukar. Det räcker inte bara med att allt är rent och doftar, de ska ligga vackert också. I prydliga högar, med märkningen åt samma håll. Man kan inte bara kasta ner allt i en låda hur som helst sa Elisabet.

Elsa förvånades över att hon pratade så mycket. Det var sannerligen inte likt henne.

- Nä, nu tar jag gärna en kaffetår om jag får innan vi har pratat sönder sockerkakan fullständigt, sa Elsa och skrattade. Vi får väl göra som ungarna och skrapa i oss med fingrarna.

Elisabet vände sig snabbt om och gick bort mot spisen, vände ryggen mot Elsa som satt vid bordet och väntade på

sitt förmiddagskaffe.

Elisabet stod kvar vid spisen, som om hon väntade på att kaffet skulle koka upp eller att ringarna skulle bli varma. Men så märkte Elsa att hon grät. Mycket tyst och stilla grät hon. Som om hon inte ville visa sin granne att hon kunde gråta trots att alla i huset hade hört henne om nätterna.

- Men kära hjärtanes. Vad har jag nu sagt, sa Elsa och visste inte riktigt hur hon skulle bete sig.

- Det är jag som pratar, snyftade Elisabet. Det är jag som pratar.

Så tog hon kaffepannan med sig till bordet, behärskade sig, torkade ögonen med en flik av förklädet och skrattade till.

- Du tror väl att jag har blivit tokig du, Elsa.

- Nej, inte då.

Så satt de där och tittade ut genom gavelfönstret, ner mot åkern och ån, bort mot kvarnen där Mjölnarn hasade omkring i sina träskor. De sa inte mycket men nickade menande till varandra när de tog en tugga. Inte gjorde det någonting att kakan hade fastnat i formen. Värre saker hade väl hänt.

- Har du hört vad dom säger om Slaktarn? undrade Elsa för att få Elisabet att glömma sitt eget.

- Nej, jag får ju inte höra så väldigt mycket jag. Det är Ambjörn och du. Jag har inga fler.

- Han ska visst ha ihop det med modisten, efter vad dom säger. Hon som har butiken vid läkarhuset. Nja, inte vet jag, men nog är det ett åkande alltid. Jag har sett att han varit ner på samhället nästan vareviga dag. Och det är klart: inte kan det vara så lätt att leva ihop med den där fjollan till fruntimmer som Slaktarn har. Hon brukar ju

sitta här nere hos Walfridssons och åbäka sig. Som om hon vore utsedd. Hon är nog inte mer kristlig än det där lösa stycket nere i samhället.

Elsa lät truten gå trots att hon borde tacka för kaffet och gå ner till sig och ta hand om tvätten. Men det var som om hon ville prata bort Elisabets gråt, täcka den med ord av annat slag. Hur mycket hon än ansträngde sig så fanns ändå någonting dovt, rent av konstlat, kvar mellan dem. Så här hade hon aldrig sett Elisabet. Kanske hade hon kommit henne så nära att hon ville berätta om sitt liv. Avslöja hur det gick till i verkligheten, med lägren och räddningen. Men Elsa var inte säker på om hon ville veta någonting. Sanningar som dessa skulle säkert skapa ett avstånd mellan dem och Elsa ville ha kvar sin kamrat på övervåningen. Hon ville ha kvar den unga kvinnan med det mörka håret oavsett om hon bjöd på sockerkakor som fastnat i formen eller en och annan sorg som blänkte till i en knappt märkbar gråt.

- Jag har känt mig så konstig i veckan, sa Elisabet som om allt Elsas prat gått henne spårlöst förbi. Det började i måndags. Jag är illamående och... Ja, jag vet inte hur jag ska säga.

- Du ska se att det är magsjukan. Bosse var hemma från skolan i förra veckan han. Det är nog han som har smittat dig. Vilket dass använder ni? Det vänstra?

- Nej, det högra. Den med påskbonaden i.

- Jaså, sa Elsa eftertänksamt, vi brukar alltid använda det vänstra eftersom det andra inte var byggt när vi kom hit. Det blev som en vana. Då kan det inte vara det.

Elsa drack ur det sista, skrapade ur sockret i botten med skeden och såg upp. Den svarta flätan ramade in Elisabets bleka ansikte. Hon såg matt och sliten ut.

Då upptäcker Elsa Svensson, hennes vän och granne, hur

det egentligen är fatt:

- Du är naturligtvis med barn, Elisabet, sa hon och lutade sig viskande över bordet.

Elisabet slog händerna för ansiktet som om hon på nytt var på väg att gråta.

- Jovisst. Sånt ser man. Du är med barn, Elisabet. Det är då vad jag tror. Jag tyckte jag lade märke till det redan i morse, sa Elsa.

- Nej, nej, jag kan inte bli med barn. Jag kan inte.

- Johoodå. De allra flesta kan bli med barn. Det kan gå snabbt som sjutton det. En del fruntimmer blir på det viset bara dom tittar åt en karl.

- Jag kan inte, snyftade Elisabet och dolde ansiktet i händerna.

- Nä, du vet väl bäst själv, men vore jag som du skulle jag åka ner till provinsialläkarn. Han har öppet på eftermiddan. Jag kan följa med dig jag, om du vill, för jag ska ner till Konsum. Jag har slut på mjölet.

- Det är säkert, Elsa, du är så väldigt snäll, men jag kan inte. Det är omöjligt.

- När hade du mensen sist? frågade Elsa och såg in i hennes bleka ansikte.

Då tystnade Elisabet. Ögonen fick plötsligt en annan lyster och utan att säga något reste hon sig från bordet och gick fram till vedspisen.

- Nå?

Elisabet log när hon vände sig om. Så tog hon spiskroken i handen och svängde den framför sig som om hon vore en dirigent.

Kapitel 24

- Vet du vad?
- Nä.
- Det kan tänkas att jag är med barn.
- Skulle du vilja det?
- Det förstår du väl.
- Men det är inte säkert.
- Nej, men bara det att du tror. Att du kan tänka dig.
- Men säkert är det inte.
- Nej, det är klart.
- Vad skulle du vilja att det blev? Om du fick välja?
- En häst.
- Tokstolle! Nej, rör mig inte!
- Jo men, fick vi en häst så kunde vi köpa ett bondställe uppe i Backberg, eller mot finnskogen och öppna eget.
- Säg riktigt, Ambjörn.
- Ett barn. Ett vackert barn. Ett lika vackert barn som du.
- Hm.
- Jo, det är säkert.
- Pojke eller flicka?
- Det gör alldeles detsamma.
- Jo, men om du fick välja? Om man kunde trycka på en knapp och kunde välja vad man ville ha.
- Du menar en sån här knapp.
- Nej, låt bli. Säg riktigt.
- Då skulle jag vilja ha en häst... eller ett barn... eller en pojke.

- Är det säkert att du skulle vilja ha en pojke?
- Ja, absolut... eller en flicka.
- Bestäm dig.
- Hm.
- Nå?
- Jag skulle vilja ha en pojke med dina ögon.
- Säkert?
- Ja.
- Och det säger du inte bara för att du ligger till sängs med en kvinna som kanske är med barn?
- Vad tror du om din man egentligen?
- Bara gott.
- Säkert?
- Hm.
- Kom, Elisabet.
- Nej, du ska upp och arbeta i morgon och jag ska då åtminstone baka en sockerkaka som inte fastnar i formen. Tänk, jag skämdes idag.
- Inte bryr sig Elsa om sånt.
- Jo, det tror jag visst att hon gör. Hon gör allting så riktigt.
- Det gör du också.
- Det säger du bara.
- Nej.
- Jo.
- Du håller ju på att göra ett barn.
- Det är vi väl i alla fall två om.
- Jo, men utan dig skulle det aldrig gå.
- Skulle det gå utan dig då?
- Det törs jag inte tänka på.

- Och förresten är det ju bara kanske.
- Jo, men ändå.
- Ja.
- Vi gör ett till.
- Tokstolle.
- Då kanske det blir en av varje.
- Du menar en hingst och en mähr?
- Hm. Jag känner på mig att det blir en pojke.
- Jo, men du vet ju inte om du är med barn än. Det kanske bara är tarmvred.
- Kanske det.
- Åker du ner till läkaren i morgon?
- Ja. Elsa lovade att följa med.
- Jag menar, hon kan ju ha fel hon också. Det är ju inte bara att titta nån i ögonen för att se om dom är med barn. Eller hur?
- Jo, men...
- Får man svar direkt?
- Jag vet inte.
- Ambjörn? Skulle du bli mycket ledsen om det blev en flicka? Jag menar, om det bara blev så? Det är ju inte så mycket man kan göra åt sånt där.
- Nej, absolut inte.
- Ärligt?
- Ärligt.
- Nej du, så där säger du bara för att du ska få komma till mig. Inte kittlas. Vi måste sova.
- Ska det vara alldeles nödvändigt att sova bort tiden?
- Jo men, Ambjörn. Snälla. Jag kan vakna i natt och då är det så svårt att somna om.

- I natt kommer du inte att vakna.
 - Hur vet du det?
 - Jag bara vet det.
 - Jag vet.
 - Stoppade du in några vedträn innan du gick och lade dig?
 - Det glömde jag.
 - Vem går upp?
 - Jag kan gå upp på ett villkor.
 - Jag kan gå upp utan villkor.
 - Jag går väl upp då.
 - Det hade slocknat så jag var tvungen att göra upp eld.
- Vi borde köpa oss en sån där fotogenkamin som Svenssons och Walfridssons har. Dom är nog praktiska. Men dom är dyra.
- Jo. Vi kanske får vänta ett tag.
 - Jag blev så kall. Får jag komma över och värma mig?
 - Nej, nu måste vi sova.
 - Snälla.
 - Vi väntar till i morgon.
 - Säkert?
 - Säkert.
 - Godnatt och dröm så gott.
 - Godnatt.
 - ...
 - ...
 - Ambjörn?
 - Ja.

Kapitel 25

Bosse, Sigge och Björn gick i rad genom snögloppet längs Walfridssons syrdike. De var på väg mot en dunge som gränsade mot Slaktarns ägor. Där fanns några alar mellan vilka pojkarna brukade söka skydd mot föräldrar, vedhuggning, skolläxor eller andra orättvisor. Däremot gav den dåligt skydd mot väder och vind, mot snögloppet som virvlade i stora vita flak ut över plöjkern.

Sigge och Björn hade svårt att slita blickarna från det rektangulära mönster som avtecknade sig vid Bosses byxficka. En ask tändstickor. Tändstickorna skramlade för varje steg han tog, rullade om varandra som timret uppe vid sågen.

- Fy sjutton vad ni är fessiga, sa Björn och lunkade efter. Dä va i alla fall jag som knyckte dom.

- Du är för liten, sa Sigge strängt.

- Dä är jag då inte. Lillunge kan du vara själv... Snälla? Bara en? sa Björn.

- Äh, låt han, sa Bosse som ville ha ett slut på tjetet. Men bara en tändsticka.

Tändsticksasken hade Björn hittat i pannrummet. Ingen skulle märka någonting. Modern hade fullt upp med sitt och fadern var inne i en ”period”, som Bosses mamma brukade säga.

Sigge bar ett sockerpaket innanför jackan. Så pass förståndig var ändå Sigge att han insåg att han var tvungen skydda sockret från blötan. Han hade ju sett sockerbitar smälta och försvinna i kaffet.

När pojkarna hukade sig ner mellan albuskarna var de skyddade från Walfridssons fönster men inte längre bort än att de hörde korna råma från ladugården och svinen

skrika från svinhuset. Längre upp efter åsen såg de Slaktarns gamla hus. De såg också Mjölhnarns och Snickarns hus som ibland kallades villor.

Det här var Bosses, Siggas och Björns värld. Den räck-te. Allt utanför var så främmande och otryggt att det fordrades ett mod utöver det vanliga för att bekanta sig med den världen.

När Bosse nån gång försökte berätta om sitt besök i stan och sin hissferd mitt i skyskrapan, låtsades de inte om honom. Som om allt var fullkomligt ointressant. På det sättet höll Sigge och Björn ihop. De var ju ändå bröder.

Björn nöp ihop fingrarna så att fingertopparna vitnade. Han höll tändstickan längst ut, så långt bort från svavlet som möjligt.

- Du måste hålla i rejält annars får du aldrig eld på stickan, undervisade Bosse.

- Men om jag bränner mig då.

- Dä är vad dä kostar... om dä nu är så att du absolut måste hålla på å tända. Ta hit.

- Nej! Låt bli! Nu tänder jag på riktigt.

Björn drog tändstickan snabbt över plånet. Svavlet fräste till. Björn blinkade mot lågan som slog upp och genast slocknade.

- Du skulle ju ha skyddat lågan mä handen, dumskalle, sa Sigge och rev åt sig tändsticksasken.

- Då hade jag ju bränt mig.

- Äh, du höll ju fel.

- Dä gjorde jag väl inte alls dä. Därför måste jag få tända en till.

- Nähej, du.

- Jävla fessing, muttrade Björn. Jag ska tända en gång till. För dä är mina tändstickor och inte dina. Om jag inte

får tända en gång till så skvallrar jag för farsan.

Han såg att Sigge blev ilsken. Brodern väste mellan sammanbitna tänder:

- Då slår jag ihjäl dig.

- Får du väl, sa Björn och försökte se oberörd ut.

För så mycket visste han ändå, att det var det enda sättet att besegra Sigge som var stark och vuxen. Att inte låtsas om någonting. Inte ens döden.

Att det kunde vara så svårt! De hade ju ändå sett cowboys göra upp eld i rena störtregnet nere på NTO-biografen. Men det var kanske annorlunda med blötsnö.

- Ve'n måste vara torr. Dä går inte annars. Vi gör bara av mä tändstickor, sa Bosse.

- Vi smyger in på höskullen, sa Sigge som började bli nervös för sockret. Kommer vi inte in under tak snart så smälter hela sockerpaketet.

- Men om Aron kommer då?

- Inte kommer han.

Pojkarna tog en omväg för att inte synas från Walfridssons fönster. De gick mot svinhuset och osedda smög de sig in på skullen.

De hörde korna fnysa och röra sig nere i båsen. Sigge tog fram sockerpaketet under jackan och lade det i höet, täckte det med en hötapp. Han kände efter om tändstickorna låg kvar i fickan. Pojkarna blev liggande på rygg med var sitt halmstrå i munnen. Sigge suckade vuxet:

- Dä finns nog ingenting viktigare för alla folk på hela jorden än att juffsa och tjäna pengar.

- Jaså? sa Björn.

- Ja. Men dä begriper inte du. Så då är dä ingen idé å säga nåt till dig.

- Varför sa du dä då?

De blev tysta en stund innan Björn sa:

- Juffsa behöver man väl inte?

- Dä behöver man väl visst. Dä är ju så man blir till, fattar du väl. Morsan och farsan juffsa ju en gång och då blev du till.

- Nä.

- Jo.

- Va äckligt.

- Juffsa måste man göra annars tar dä slut på folk. Då finns dä ingen som kan arbeta och tjäna pengar.

Så blev de tysta igen och låg och tuggade på sina halmstrån. Björn vände sig på sidan.

- Pissar dom på sig... alldeles som mjölnarungen... när dom gör småungar?

- Näe. Dä är nåt annat. Dä heter premier.

Sigge såg ut som om han hade hela hemligheten inom sig. Han vände sig om och såg på Bosse.

- Har du gummit mä dej?

- Näe. Dä gick sönder när dä låg i vedtraven. En sticka gick rakt igenom så det går inte ens å blåsa upp dä.

Bosse lade sig på rygg och tittade upp bland bjälkarna som gick kors och tvärs under taket. Vinden blåste genom springorna i väggen.

- Om man hade världens största pittgummi, så kunde man göra en luftballong. Om man hängde en vedkorg under. Då kunde man åka ända till Månen, sa Bosse.

- Inte kan man väl åka till Månen mä ett pittgummi.

- Joho.

- Du skulle aldrig få upp den i luften. Dä ska va gas i en sån.

- Jo men Plåtslagarn nere i samhället har gasflaskor inne

på verkstan har jag sett.

- Du skulle aldrig våga fråga.
- Joho.
- Nähä.

De låg där och gruffade en stund innan Sigge reste sig upp och gick fram till porten. Han kikade upp mot vägen och Walfridssons hus. Kusten var klar men han hade ingen som helst lust att smyga ut i det olustiga vädret. Fortfarande singlar dessa snöflingor ner mot marken, kladdiga som blöta havreflingor.

- Jävla pissväder, sa Sigge. Vi får äta upp äpplena ändå. Vi kan slicka på dom och doppa dom i sockerpåsen.

Björn lirkade upp sitt äpple ur fickan, tog en tugga och sa:

- Vi kan väl göra en brasa här inne.
- Jaa!

Fastän pojkarna egentligen insåg att det hela var mycket riskabelt satte de sig på huk bakom tröskverket med tändsticksasken emellan sig. De såg på omslaget där den nakne pojken marscherade under solen och Sigge tog en tändsticka och synade den.

- Dom verkar fuktiga, sa han och blåste på den så att svavlet skulle torka.

Så rev han stickan mot plånet och höll upp den framför sig. Men den brann dåligt, fräste som en fyrverkeripjäs i skuggan bakom tröskverket. Han provade ett par till men med samma resultat.

Björn kom fram med en högaffel som stått lutad innanför dörren. Han klämde fast äpplet på en gaffelpinne och gjorde sig beredd att steka det över elden.

Bosse insåg att om någon vuxen skulle komma och se dem tända med tändstickor så skulle de få mer stryk än de

någonsin hade fått men ingen av de andra pojarna verkade bekymra sig. Sigge fortsatte med ännu en tändsticka. Den gick av.

- Jävlars! Vi måste sortera bort dom fuktiga. Då finns nog torra i botten. Men då är bättre om vi gör upp eld mitt på golvet.

De lade sig på mage framme vid porten. I ljuset från en springa sorterade de ut de tändstickor som var torra. Sigge höll dem för säkerhets skull i handen.

Björn hade börjat bära fram hö i en hög på golvet. Sigge tände en sticka.

Det var inte så lätt som det såg ut ifrån början. Tändstickan flammade upp men det dröjde en stund innan höet började svartna och innan hötappen tagit eld hade stickan slocknat.

- Jävlars!

Han försökte igen och nu slog flammorna upp från hötappen och kastade groteska skuggor upp mot väggarna och spåntaket. Björn satte in högaffeln med äpplet mitt i elden men Bosse blev stående vid tröskverket.

- Vi måste ha vakt vid dörren, sa Sigge men innan någon av pojkarna hunnit reagera hörde de någon ropa uppe vid landsvägen.

De hörde människor skrika till varandra och Bosse sprang fram och kikade i springan vid porten. Han såg Aron komma springande ner i backen med fru Walfridsson efter sig.

- Kvickt! Dom kommer, sa han och rusade fram och slog upp höluckan ner till ladugården.

Nu blev lågorna större och vildare. De såg på varandra i skenet av elden som grep efter varje halmstrå och letade sig in mot hörnet där tröskverket stod. Det rykte från

trägolvet. Hötappen svartnade. Pojkarna hoppade en efter en ner genom luckan och när Björn slutligen vågade hoppa och försvann ner genom hålet, rusade Aron in på höskullen med uppspärade ögon och det vita skägget på ända.

- Min Gud! Min Gud! Varför har du övergivit mig?!
skrek han och vräkte en hink vatten över elden.

Kapitel 26

Flammorna. Eldtungorna. Ljuset som vandrar likt en molnhimmel över deras ansikten. Skuggorna: svarta som avgrunder mot tak och väggar. Allt kött är hö.

Nu öppnar farfar spisluckan. Kycklingens tjut genom hettan. Som ljudet av brinnande barr.

Det finns tekniska förklaringar till allt.

I lokalen står två fristående ugnar. Kommandot har skickliga murare och teglet är lagt i konstfulla förband. Murbruket är noggrant avskrapat i fogarna. Sidorna är tvättade med vatten och murarpensel. Lodet hänger fortfarande kvar från sin spik under plåttaket, gungar till när luckorna öppnas. Det är vackert gjort. Det tyder på erfarenhet och känsla för materialet.

För att klara påfrestningarna är ugnarna omslutna av kraftiga plattjärn som möts i hörnen där lodräta vinkeljärn är placerade. Allt är sammanfogat med bultar. Allt är stabilt, effektivt och rationellt.

Ugnarna liknar två lådor med överbyggnad. Genom väggen leds röken ut genom svarta plåtrör, ut till skorstenen som även den är murad av tegel: munkförband.

Luckorna har rejäla gångjärn och gnisslar sällan när de öppnas. Varje dag ska de smörjas. Mitt i luckan finns ett titthål och framför öppningen en anordning som underlättar inmatningen av bränslet i ugnen: en bädd av stålrör där bränslet slängs upp och skjuts in.

Ugnarna är placerade i lokalens ena ände. I den andra lastas bränslet upp i högar på golvet sedan det fraktats på kärror bortifrån fabriken. Fraktarna och ugnsskötarna talar sällan med varandra och om de någon gång samtalar så är det med rappa, effektiva meningar.

Ugnsskötarna lystrar till namn som A, M och F. De har utarbetat ett system där A och M slänger upp bränslet på bädden medan F skjuter in det i ugnen. I hans arbete ingår också att kontrollera att allt är förbränt, att raka undan askan och att ständigt vakta och underhålla ugnen och dess funktioner. För A och M gäller också att de ska ta emot bränslet, sortera upp det i högar, långa och korta. Vid var tredje förbränning bränns två korta i stället för en lång.

När F ser in i de dånande lågorna genom titthålet ser han fettet flyta, ser han det varma eldskenet och avgrundsskuggorna.

F är effektiv. Han har en aristokratisk hållning som syns tydligt, trots att han är klädd i arbetskläder. Bland bränslet har han hittat en seglarkeps och de svarta gummistövlarna har han dragit utanpå byxorna så att de, trots sina ränder, liknar ett par ridbyxor. Han bär vita arbetshandskar och fick en gång beröm av kommandanten. Vid var tionde förbränning lägger han upp handskarna på ugnen, lyfter seglarmössan och torkar sig med ärmen över pannan. Ännu har ingen klandrat honom för detta.

M gör som han blir tillsagd. Hans renrakade huvud sitter djupt ner mellan axlarna, ansiktet är slätt och intetsägande. Han är fortfarande stark och det händer att han själv slänger upp bränslet på bädden om A faller ihop eller kommer efter i tempot. En gång försökte han strypa sig själv med hjälp av lodlinan. F räddade hans liv och därmed sitt eget. M kommer att få leva så länge han har styrka. Om det nu inte öppnar sig en möjlighet.

Nu lyfter A och M upp två korta på bädden och F skjuter in den i eldhavet. Lågorna slår ut som fradga kring ugnsluckan som är svart av sot, kladdig av fett. F tar av sig handskarna, fingertopp för fingertopp och lägger dem

uppe på ugnen. A och M går tillbaka till traven med det långa bränslet, griper tag i var sin ända, flåsar, stapplar fram mot ugnen. A rasar ihop på golvet. M muttrar något, slänger upp bränslet på bädden. Han ser på A som ligger på golvet. A ser matt tillbaka på sin kamrat och sedan på Elzbieta som kommer med kärran. Ambjörn reser sig upp och går fram mot henne.

- Elisabet! Vakna!

Ambjörn ropade från köket. Han kom in till soffan och ruskade hennes axlar så att hon till slut vaknade.

- Jag tror du slumrade till. Drömde du?

- Nej.

- Jo, men jag tyckte...

Nerifrån hörde de båda fru Walfridsson träna på sin tramporgel. Alla i huset lyssnade. Tonerna steg genom trossbotten, förgrenade sig ut mot väggarna:

Himmel och jord må brinna,

höjder och berg försvinna,

men den som tror skall finna:

Löftena de stå kvar.

Kapitel 27

Av spåren att döma hade Slaktarn gått ner sig i ån. De följde nämligen stenvallen innan de vek av ner mot bryggan.

Det hade varit enklare för honom att följa vägen över kvarnen men om han nu ville dränka sig så ville han alldeles säkert vara ensam med sin sorg. Om det nu var *hans* steg som hon följde med blicken. Det kunde ju lika gärna vara någon annans. Hon kanske bekymrade sig i onödan. Kanske hennes kräftsjuke man bara var på besök i någon av granngårdarna. Eller också, Gud förbjude, var han halvvägs på väg till den där slaman i samhället.

Gertrud stod på landsvägen och spanade ut över åkern, ut över Walfridssons höskulle och ladugård där korna fortfarande rörde sig nervöst i sina båsar. Det hade börjat blåsa och vinden tog i så att plåtarna på uthusen skramlade mot underlaget. Träden böjde sig lätt. Gertrud frös om benen.

Vad skulle han ut i detta väder och göra? Var det nödvändigt att skrämman slag på folk så där? Vore det inte bättre att ligga hemma och bli omskött som andra sjuklingar? Att dö värdigt, när det nu ändå var så bestämt. Men Slaktarn var sig lik. Skämman ut sig in i det sista. Fjanta omkring i den där baskern. Jag har väl aldrig hört talas om herrbaskrar av silverbisam, tänkte hon surt. Men innan hon tänkt tanken riktigt färdig hade hon börjat snyfta. Förbannade karl!

Hon följde diket mot ån och vek av ner mot bryggan. Nu kände hon igen mönstret från Slaktarns stövelsulor. Spåren ledde visserligen ända ut på bryggan men de vände sedan tillbaka mot stranden och upp mot Walfridssons bondgård.

Skulle han nu dit och bråka också? Räckte det inte med att han kastat ut Aron den där gången de, med gemensamma krafter, försökte tala honom tillrätta? Om nu inte Slaktarn hade ångrat sitt tilltag och ville göra bot, be bonden om förlåtelse?

På avstånd såg hon bonden komma gående mot svinhuset med en hink i näven. Han öppnade dörren och försvann in. Säkert skulle Aron tala lika vänligt till grisarna som han brukade göra. Kanske skulle galten få någonting extra i matväg, Aron Walfridssons mirakelgalt. Men samtidigt kunde han inte ge djuret för mycket av det goda. Folket på åsen kunde ana någonting. ”Undret” skulle avslöjas vid ett lämpligare tillfälle: vid ett tältmöte fram emot sommaren eller kanske, rent av, vid deras eget möte. I varje fall vid ett tillfälle då människor var mottagliga för gudomliga tecken och inte skrattade bort allt som skrock och påhitt.

När Gertrud kom upp till bondgården stod Aron på nytt i svinhusdörren. Han nickade och sa:

- Du kommer från åsidan, ser jag?
- Jo, då blev så.

Så blev hon med ens tyst och inåtvänd, sänkte blicken, petade med gummistöveln. Och Aron var lika brydd han. Han såg vad saken gällde. Helst av allt skulle han vilja prata om någonting annat. Men här kom nu en medmänniska, tyngd av sorg och då fanns det ingen återvändo.

- Får du ingen reson på Slaktarn? undrade Aron, kliade sig i skägget och ställde ner tomhinken mot den vitkalkade grunden.

Gertrud skakade på huvudet. Aron lade en tröstande arm över hennes axlar. De gick in i grishuset. I skydd för vinden och skvallret.

Svinen skrek när de såg att någon ny klev in genom dörröppningen. Det var som om svinen instinktivt visste att hon var slaktarfru och levde gott på deras gödda kroppar. Och Gertrud kände detta och ville vända på tröskeln.

- Nej, gå inte, min kära Gertrud. Svinen lugnar sig snart ska du se. Kom in, vet ja. Sätt dig här på lådan så får vi språkas vid. Hur var det nu?

- Karl'n min har rymt igen.

Aron rynkade pannan och sa med allvar i rösten:

- Jaså, igen.

Och så började slaktarfrun berätta:

- Han var jussom så orolig i går kväll då vi satt och lyssna på radion, på kvällsandakten, så jag försökte pigga Öppen lite grand. Jag bjöd på kaffe och skar upp vetebröd men då var som om ingenting hjälpte. Han for fram som ett torrt skinn mellan rummet och köket... och hade nånting i blicken som var nymodigt. Och inte är då ju till å undra på. Så sjuk som *han* är... Man ska väl egentligen låta bli att täl om då. Men inte kan jag förstå hur då ska gå sen heller. Mä djuren å mej, menar jag. Han säger att doktorn gett han högst ett år. Och som karln minskat i vikt och förlorat i färg så kan då inte vara mytsche kvar åven. Då säger jag då rent ut. Aron må förstå mig. Men då är en *förtvivlan* för mej nu. En innerlig förtvivlan... Åsså har han då där fruntimret nere i samhället...

Först då brast Gertrud i sådan häftig gråt att Aron var tvungen att trösta henne, smeka henne över ryggen och ge henne ett och annat bibelcitat. ”De som så med tårar, skola skörda med jubel”, sa han och fortsatte med ”Saliga äro de som sörja, ty de skola bliva tröstade”. Ord som kunde vara till tröst och lindring.

Fargalten såg på Gertrud. Han stod och såg ut mellan

spjälorna i boxen. Han rynkade bekymrat på trynet, blinkade med sitt rödsprängda öga, nästan som en människa. Fastän han var ett oskäligen djur kunde han höra att slaktarfrun var i nöd.

- Vi får inte ge upp hoppet, kära Gertrud. Vem vet, kanske Sundlövs diagnos är felställd. Han är väl inte mer än människa han heller. När jag nu kommer att tänka på det, så var det en kvinna i Mom som fick ett oriktigt besked. Sundlov var så väldigt säker på sin sak. Han dömdes rent av ut henne. Men hon lever än och är fullt frisk, så vitt jag kan förstå.

Gertrud torkade sig i ansiktet, reste sig upp från lådan.

- Tack för att du är snäll mot mej, Aron, men det här beskedet kommer inifrån stan så då är nog ingen tvekan.

- Dom kan nog ha fel inne i stan också. Det kan man inte vara helt säker på. Om inte annat får vi förlita oss till vår Herre.

- Då är väl ingen annan rå, sa Gertrud. Då är väl ingen annan rå.

- Det är inte till för oss att utröna vad som är meningen med jordelivet. Vår Herre vet nog vad han gör, sa Aron och följde henne till dörren.

Om fru Walfridsson varit en misstänksam kvinna skulle hon nog funderat en aning när hon såg sin Aron komma ut från svinhuset med ett gråtande fruntimmer under armen. Men hon var inte det. Därför gick hon dem till mötes.

Som tur var hade Elsa och Elisabet cyklat ner till Konsum. Av den anledningen skulle det inte behöva bli prat om detta. Mot Snickarns och Mjölarns hus låg vedboden som ett skydd mot insyn.

- Men kära Gertrud! Vad är det som har hänt sa fru

Walfridsson när de möttes.

Gertrud slog ner blicken som om hon skämdes. Aron svarade i hennes ställe:

- Det är Slaktarn som är ute på en raid igen. Kan du hämta skinnrocken. Jag ger mig ut och letar. Man vet ju inte vad han kan ha tagit sig till. Du kan väl ge Gertrud lite varmt så länge så att hon inte går sta och förkyler sig.
- Kära hjärtanes, Gertrud, sa fru Walfridsson och ledde henne in i huset.

*

Aron Walfridsson gick på känn. Det vill säga: han följde en inre röst som sa honom att Slaktarn tagit vägen ner mot samhället. Han kände till ryktet om Thea, hattmodisten i Sundlövs källarvåning. Visst kunde han förstå att synden och därmed djävulen, kunde få sitt grepp om en människa som var svag, som kanske gick på sitt yttersta och därför såg han det närmast som en plikt att söka efter honom. Om han nu fortfarande var i livet så behövde han hjälp på samma sätt som Gertrud som höll på att förgås av sin djupa sorg och sin alltför tidiga saknad.

Så mycket mer tragiskt var det att Slaktarn inte kunde se med förtröstan mot himlen. Hade han bara haft en fast tro att luta sig mot skulle avskedet från det jordiska bli så mycket lättare. För vad är egentligen detta torftiga jordeliv mot det som kommer efteråt? Ingenting. Livet är ingenting annat än en prövning. Och dagarna ”fly snabbare än vävarens spole”, som Job säger, tänkte Aron. Kunde han bara frälsa Slaktarn så vore det en stor välgärning. Trots sitt språkbruk och andra svagheter, var han ju ändå en rättskaffens man. Men utan frälsning hade han ingen plats i himmelriket.

Slaktarn var säkert skadad av sitt yrke. Om han hade arbetat i järnverket, eller lagt all sin kraft på jordbruket, så

hade han säkert uppträtt annorlunda. Kanske var denna mur av råheter ingenting annat än ett skydd. Så var det nog! Han byggde troligen upp en mur omkring sig för att skydda sitt inre, skydda den kärna av kärlek och frid som finns inom varje barn. Och Slaktarn var i grunden ett barn. Det var Aron övertygad om.

*

Slaktarn levde. På en mjölkpall nedanför storbacken satt han och stirrade tomt framför sig. Han var klädd i läderstövlar, trenchcoat och den bisambasker som hattmodisten skänkt honom. På avstånd kunde Aron se att Slaktarn blivit mager och blek och när han kom fram vände han bort ansiktet, ner mot samhället, låtsades inte om att Aron stod där bredvid honom.

- Jag har kommit för att hämta dig hem, sa Aron och liknade en profet med skägget fladdrande i vinden.

Efter uppträdet hemma hos Slaktarn kände Aron att detta var som att vända den andra kinden till. Slaktarn bligade.

- Å dä är väl Gud Fader själv som har skickat dej, förstår jag? fnyste han och svängde med benen på mjölkpallen.

Aron mulnade till en aning.

- Du ska inte vara bitter. Jag gör bara mitt bästa. Du måste förstå att Gertrud är förtvivlad när du bara ränner omkring så här. Det kan ju ha hänt vad som helst. Vad vet vi? sa Aron vädjande.

- Dä som ska hända, dä kommer att hända i alla fall. Vare sig kärringen vet dä eller inte. Dä är lika bra att få dä undanstökat. Kan du sköta en slaktmask, bonddjävul? Vi kan sätt igång direkt.

- Du vinner ingenting på sånt där prat. Du gör dig bara osams med folk. Kom med mig hem i stället. Hustru din

sitter redan hemma i vårt kök och dricker varmt. Om du visste hur förtvivlad hon är över ditt rännande. Jag ber dig: Följ med mig hem.

Men hade inte Elsa och Elisabet kommit på sina cyklar nerifrån Konsum så hade han säkert suttit kvar. Nu hävde han sig ner från mjölkpallen och tog sällskap med Aron uppför backen. Ändå hann de inte mer än över backkrönet innan kvinnorna var ifatt dem. De slog följe fram mot Walfridssons hus.

Kvinnorna talade om det förestående mötet, om baket och lånestolarna och Elisabet var så pratsam att Aron och Slaktarn blev uppriktigt förvånade. Det var inte likt henne att prata om sig själv på det där viset. Slaktarn hade över huvud taget inte hört ett talat ord från henne. Han trodde inte att hon kunde prata svenska och att Ambjörn var tvungen att översätta allt hon sa.

Slaktarn såg på henne där hon gick och ledde sin svarta cykel. Plötsligt insåg han att hon var vacker. Mycket vacker. Till och med vackrare än Thea. Och därför sa han:

- Du är väldigt vacker när du pratar, flicka.

Detta sa han utan att vare sig skämmas eller rodna. Rodnade gjorde däremot Elsa som tyckte det gränsade till frieri. Elisabet fnittrade bara till. Aron teg hela vägen fram till farstubron.

Var och en gick in till sitt.

- Ta av dig den där förbannade baskern, snäste Gertrud till honom så fort de kom inom dörren till Walfridssons kök.

Hon satt och drack honungsvatten framme vid spisen.

- Såja, såja, sa fru Walfridsson som gick fram och lade en arm över hennes axlar. Inte behöver vi väl ta i på det viset.

För fru Walfridsson ville att alla skulle vara vänner och

stödja varandra. Hög som låg. Fattig som rik. Stridigheter ledde bara till hat och olycka och det var ingenting hon unnade sina medmänniskor. Det var ingenting man kunde bygga ett värdigt liv på, eller ens ett ovärdigt.

Då gjorde fru Walfridsson någonting så ovanligt som att gå raka vägen fram till skafferiet och ta fram en flaska brännvin. Hon hällde upp lite i ett dricksglas och bjöd Slaktarn att sitta ner vid bordet.

- Vi nyttjar inte själva, men jag tänkte att du kunde behöva någonting värmande i det här kallvädret. Jag tror det går mot vinter till slut. Sitt fram. Sitt fram, för all del, sa fru Walfridsson och föste fram honom.

Så satte hon sig mittemot. Hon trugade. Slaktarn höjde glaset, nickade avmätt mot henne och svalde allt i ett svep. Han ställde ner glaset med en smäll.

Fru Walfridsson såg honom djupt i ögonen och sa med lugn stämma, viskade nästan:

- Gud har förklarat sin kärlek till dig.

Gertrud vände förvånat på huvudet borta vid spisen och Aron satte sig försiktigt längst ut på soffan.

- Han har förklarat sin kärlek till dig, sa hon om igen och nickade som om hon sagt någonting verkligt betydelsefullt.

- Jaså... Då har jag inte märkt, sa Slaktarn och såg sig omkring efter medhåll.

- Jo, för så här säger han: Om du tar emot Jesus, ska du få skåda himmelriket. Så säger han.

- Då är va han har sagt... till dej då? undrade han avvaktande.

- Allt detta säger han i Bibeln: om du upplyfter ditt hjärta till Gud, så ska han ta dej i sin famn. Och i sin nåd förlåter han alla dina synder. Allt du behöver göra är att ge

dig till honom. Att överlämna dig, viskade fru Walfridsson.

- Här ska inte överlämnas nånting, muttrade Slaktarn och vände sig tvekande ut mot fönstret. Han kände brännvinet sprida värme i kroppen.

Då lutade sig fru Walfridsson fram över bordet, grep hans händer och fångade hans blick. Hon sa med klar och tydlig röst:

- Det finns någon som har förklarat sin kärlek till dig... och jag vill att du ska ta emot den kärleken. Vi vill alla att du ska ta emot den.

Slaktarn såg ut att vilja smita. Hans bleka och utmärglade ansikte fick ett ögonblick färg och blicken irrade mellan dörren och fru Walfridsson.

Plötsligt såg han på henne och började snyfta. Det var som om en damm hade brustit och han började gråta som en sjunkande, vädjande till Aron och Gertrud om att hjälpa honom, men de satt bara tysta och avvaktande kvar på sina platser. Tysta och avvaktande.

- Förbannade kärringdjävul, skrek Slaktarn till slut och föll ihop över den rutiga vaxduken.

Kapitel 28

På landsvägen utanför Slaktarns hus stod Pjutt-Johan på huvudet i en jutesäck. Man kunde höra honom muttra. Det var fredagseftermiddag och därför chansade han och tänkte att husmödrarna på åsen kunde behöva nya riskvastar för att sopa rent ute i ladugårdar, vedbodar eller på farstubroar. Att göra helgfint, helt enkelt. Johan hade en förmåga att övertala åsens kvinnor, trots att han själv inte var så värst renlig av sig. Vissa sa att han var lortaktig men det var nog för mycket sagt. De flesta kunde stå ut med lorten bara man fick höra lite skvaller.

I säcken fanns i varje fall fem riskvastar kvar. De var gjorda av vanligt björkris. Om det sedan var så, att någon önskade en potatisborste i prima kvalité så kunde han nog skaka fram en sådan också.

Pjutt-Johan hade alltid varit rädd för personer som Slaktarn, människor som ryade och skrek och ställde honom till svars för både det ena och det andra. Men på senare tid hade han ändå vågat sig in i boningshuset. Han hade visserligen varit in där tidigare men då hade han alltid stått och passat bakom ett träd tills Slaktarn givit sig ut i ladugården eller hämtat häst och vagn och givit sig av på slaktning någonstans i bygden.

Någon granne, eller slaktarfrun själv, tyckte kanske att han betedde sig underligt men det gav han blanka fan i. Han brydde sig mycket lite om vad människor tyckte om hans person, att han mest liknade en gråsten där han stapplade fram i grova stövlar, en gammal lappad överrock och en pälsmössa nerdragen över öronen. Inte ens cigarrstumpen i mungipan gav honom någon stil eller värdighet. Och var cigarren någon gång tänd så puffade han fram utefter landsvägen som ett gammalt ånglok.

Men redan den gången i höstas när Pjutt-Johan fick skjuts bortifrån Backberg, den gången Pelle Svenssons grabb var med, märkte han att någonting var fel med Slaktarn. Numera visste han också att det var fråga om kräftan. Hela kroppen var angripen. Det fanns visst ingenting att göra efter vad folk sa.

Bara ordet fick Johan att rygga tillbaka. Kräftan! Det var som i en skräckfilm på NTO-biografen, ett livsfarligt slemmigt kräftdjur som vräkte sig över sina värnlösa offer när de minst anade det. Som smög sig fram och lemlästade helt vanliga människor med sina väldiga pansarklor, klippande i luften. Det var bäst att hålla sig undan. Att vara beredd på det värsta.

När Pjutt-Johan kom in i köket låg Slaktarn på soffan och sov med öppen mun. Det var ingen kraft i snarkningarna och det ryckte hela tiden i hans ögonlock.

Slaktarfrun stod vid diskbänken.

- Nej, vi ska inte ha nåt, skyndade hon sig att säga.

Men hon sa det lite för häftigt. Slaktarn vaknade till och satte sig upp. Det gick trögt att resa sig.

- Nej, men tjänare Johan, sa han och försökte le. Är du ute å gör affärer?

Det Slaktarn sa lät så väldigt konstlat och ansträngt. Pjutt-Johan höll sig vid dörren som om kräftdjuret när som helst kunde fara ut ur Slaktarns kropp och kasta sig över honom.

Johan stod och trampade men så sa han rakt på sak och utan att bry sig:

- Hur står dä till mä dej då?

Slaktarn såg förvånat upp. Funderade ett slag och svarade med ett allvar som Pjutt-Johan inte var van vid:

- Dä är dåligt. Mycket dåligt. Jag har varit så här ett

halvår nu och inte ser då ut å bli bättre. Då är nog slut nu snart. Man ligger här på rygg å räknar dagar, sa han och gned sig i ansiktet som för att gnida bort gammal spindelväv.

Johan sa ingenting utan vände sig bara om och gick ut. Ute i hallen blev han stående en stund. Så morskade han upp sig, gick tillbaka in i köket, tog upp en riskvast ur säcken, lade den på diskbänken bredvid spisen och sa:

- Varsågod.

Det blev som ett eko kvar i köket när Pjutt-Johan gick ut genom dörren. Han gick ut på farstubron, sneddade över gårdsplanen och vandrade vidare upp mot landsvägen med jutesäcken på ryggen.

Johan gick raka vägen över till Snickarns hus som var klätt med eternitplattor, underhållsfria. Han såg snickarfrun skymta i fönstret.

Hos henne brukade han alltid få någonting med sig, ett äpple eller en smörgås. Hon var så snäll, Inga. Lättsam att prata med och snar till vänliga ord.

Men ändå kunde han aldrig känna sig riktigt trygg i Ingas kök. När som helst kunde Snickarn komma hemsmygande. Och om Pjutt-Johan drog sig för att träffa Slaktarn så var det ingenting emot vad han kände inför att träffa Snickarn. Snickarn kunde verkligen konsten att få honom att känna sig osäker. Ja, rent av värdelös. Visst skämtade han och talade vänligt ibland men det låg alltid ett hot i botten.

Som tur var fanns Snickarn för det mesta inte hemma utan var ute på arbete. För arbete var någonting som för honom var mycket viktigt. Den som inte arbetade skulle heller inte äta, brukade han säga om han någon gång träffade Johan, i samhället eller på bussen från stan. Själv tyckte Johan att den sortens arbeten bara var ett besvär

men det vågade han inte säga. Åtminstone inte till Snickarn.

Han öppnade ytterdörren, gick in och stannade i hallen.

- Ho ho, ropade han för att väcka uppmärksamhet.

Men det var bara Snickarns smågrabbar som kom fram. De satte på sig jackor och stövlar och smet förbi honom ut på tomten. Var det någonting som Johan inte tyckte om, så var det just ungdjävlar som stod och bjäbbade bakom husknutarna och kastade småsten och snöbollar mot honom.

Pjutt-Johan blev stående i hallen någon minut innan han vågade sig fram för att knacka på köksdörren.

Till sin förskräckelse såg han att det inte var Inga som öppnade dörren. Helst av allt skulle han vilja vända sig om och springa. Det var nämligen Snickarn själv som stod där.

- Å va fan vill du då? fnyste Snickarn föraktfullt.

Det var för sent att vända nu.

- Kvastar, sa Johan och höll upp säcken.

Efter lång tvekan släpptes han in i köket där Inga stod och lagade pannkakor. Det doftade så gott men Pjutt-Johan behärskade sig och dölde sin hunger. Han nickade bara mot Inga som nickade stumt tillbaka. Pjutt-Johan ville inte betraktas som en tiggare, utan som den köpman han var och när Snickarn ville köpa en kvast till pannrummet och dessutom började pruta, förvånade han sig själv med att säga:

- Då finns ett fastställt pris... och då går jag efter.

Inga tittade upp från spisen. Pjutt-Johan morskade upp sig mer än han egentligen vågade. Snickarn vitnade i ansiktet.

- Försvinn härifrån, din förbannade tattardjävul! skrek

han och motade ut Johan på farstubron. Så slängde han igen dörren mitt framför ögonen på honom så att det rungade i hela huset.

Johan förstod att han hade klarat sig lindrigt undan. En retad snickare var inte god att tas med. Han kunde inte låta bli att tycka synd om Inga och när han gick över grusgången skymtade hon i köksfönstret. Men Pjutt-Johan lyfte inte handen till hälsning som vanligt utan smet iväg bort mot Walfridsson och hans inhysingar.

I Elsa Svenssons kök satt den där korpsvarta polskan och drack kaffe med pepparkakor. Även Pjutt-Johan blev bjuden. Bosse drack saft. De ville förstås höra lite skvaller.

- Slaktarn har fått kräfte och Snickarn går arbetslös, sa Johan kort för att få det hela avklarat.

- Nej men, kära Johan, sa Elsa, du får väl brodera ut lite. Det där förbannade avskummet till snickare bryr jag mig inte om men Slaktarn... säg hur är det egentligen med honom, lever han eller...

Och då berättade Johan hur det egentligen stod till. Att Slaktarn var svag och räknade dagarna. Att han bara låg där på sofflocket och ojade sig medan kokräken skrek rakt ut i ladugården.

Då reste sig Bosse upp från bordet och gick ut.

Visst gjorde det ont också i Elsa att få höra allt detta. För det fanns någonting hos Slaktarn hon alltid hade tyckt om. Ibland stannade Slaktarn till bara för att prata, en gång hade Bosse fått följa med honom på slaktning ända upp till Backberg. Det var sådant hon menade. Även om hon inte tyckte om att han börjat springa hos andra fruntimmer på senare tid. Men hon såg väl en förklaring till det också.

Trots att Elsa led av att höra hur sjuk Slaktarn var så fanns han ändå på behörigt avstånd. Han var ingen

släkting eller nära anhörig. Han var bara en bonde som bodde längre bort utefter åsen och som ibland slaktade grisar åt Walfridsson.

Pjutt-Johan hade sagt sitt. Nu var det dags för affärer. Han grävde i säcken och fick fram en riskvast men varken Elsa eller Elisabet var i behov av en sådan. Nehej.

Då körde han ner näven i fickan på överrocken och tog fram en potatisborste. Han höll upp den mellan kvinnorna. Den liknade en liten julkärve med sitt papperssnöre i midjan.

- Nej men så sött! sa Elisabet och köpte den utan att tveka det minsta.

Det var det första Johan sålt den här dagen. Kvasten han lämnat hos Slaktarn tog han ju inget betalt för. Och det påpekade han också för de båda kvinnorna när han gick ut.

Det var nära till nästa kund. Han behövde bara gå rakt över hallen. Bonden låg i sovrummet och läste Bibeln medan fru Walfridsson stod i köket och stökade. Hon var alltid lika vänlig när han kom, så henne fick han akta sig för. Det var någonting farligt med vänlighet också, när det fanns något sattyg i slutändan. Så tänkte i varje fall Johan.

Hon ville väl frälsa honom. Och sedan tjäna en hacka. För det var en person i Backberg som talat om för Pjutt-Johan att de religiösa hade provision på varje frälst själ de kunde visa upp och därför rekommenderat honom att börja i den branschen i stället. Han visste inte vad han skulle tro. Men någon frälsare skulle han tammefan inte bli. Inte frälst heller, för den delen.

Fru Walfridsson bad honom stiga in men han märkte att hon blev missnöjd när han tackade nej till en kaffetår. Som om hennes kaffe var så mycket märkvärdigare än Elsa Svenssons. Han drack väl för tusan kaffe där han ville.

- Men en smörgås kan jag väl få bjuda på, sa hon och lade huvudet på sned.

Pjutt-Johan tyckte hon liknade en kråka på en gårdsgårdsstör. Det lät vänligt när hon pratade men Johan tog inga risker. Han var rädd för det där med religion, alla Jesusar och galenskaper. Det verkade bli så att folk blev snärjda bara de öppnade en bibel eller knäppte händerna. Som om den där gesten med händerna var ett tecken till någon högre makt som gjorde att det rasslade till i huvudet på en. Därför aktade han sig noga för att knäppa händerna. Vad han visste, så hade han aldrig gjort det. Aldrig i hela sitt liv.

Men samtidigt verkade den där smörgåsen så lockande. Han fick ju ingenting hos snickarfrun och Elsas pepparkakor blev han ju inte mätt på. Så utan att fru Walfridsson behövde övertala honom tog han emot en limpskiva med smör och korv.

Han kände sig nästan snärjd. Snart kunde nog fru Walfridsson åka ner till församlingshemmet och plocka ut en fet provision för hans fångade själ. Så när hon till slut erbjöd honom att komma till bönemötet i helgen, visste han genast vad klockan var slagen. Johan reste sig upp och gick snabbt mot dörren medan han slukade smörgåsen i ett enda svep, tuggade och svalde tungt.

- Tack så mycket för smörgåsen, frun, sa han. Så då skulle inte vara nån kvast idag då, förstår jag?

- Jo, visst kan jag tänka mig en riskvast till farstubron, sa fru Walfridsson och plockade fram sillpungen.

Hon prutade inte. Hon betalade vad det kostade. Pjutt-Johan var nöjd med att slippa ut i hallen med själen i behåll och stannade ett tag på farstubron och pustade ut.

Borta vid vedboden såg han Svenssons och Snickarns pojkar smyga omkring. Han förstod nog sjutton vad som

var i görningen och därför halvsprang han ut på
landsvägen.

En snöboll ven genom luften och träffade honom hårt i
nacken.

- Förbannade ungdjävlar! skrek han och hytte med
näven.

Kapitel 29

Servitriser i små runda förkläden. Välruskade groggar. Företagsfolk i baren.

Thea var vacker som en dag. En tunn klänning och en svart hatt med flor och blommor i många färger. Hon rörde sig så graciöst när hon kom in i lokalen att stadsborna vände sig om och bara råstirrade. Thea Stålkvist var vacker som en dag och han själv hade en nejlika och en broderad näsduk i bröstfickan. Han förde henne fram mellan borden på Stadshotellet i stan, mellan paranta damer och järnverksgäster från både Afrika och Kina, mellan sturska färghandlare och bullrande kommunalfullmäktigeordförande, bland stadssocieteten som satt där och vräkte i sig köpgrogg, klappade sig på låret och nöp servitriserna. Där i Stadshotellets matservering, bland dessa kristallkronor och plyschmöbler gick han tillsammans med Thea. Innanför de mönstrade glasörrarna. Inne i restaurangen med de vita dukarna.

Slaktarn kom inte in på ett skrytsamt och stöddigt sätt, utan världsvant och på något vis naturligt.

När de sedan satt där vid bordet märkte källarmästarer att de båda var människor av betydelse, som upplevt saker i sitt liv, som var beresta. Och han bugade sig djupt därför att han insåg det och ville göra deras närvaro så behaglig som möjligt. Den övriga pöbeln fnyste han bara åt.

Slaktarn smakade på rödvinet och sa att det dög. Thea såg honom djupt i ögonen och viskade: ”Min älskade slaktare.” De njöt av köttet som smalt på deras tungor och hon spetsade, med ett blygt leende, en syltlök på sin gaffel. Det såg ut som om hon visste vad som skulle komma att ske längre framemot natten, som om hon med detta leende gav honom sin tillåtelse.

Plötsligt skramlade slaktarfrun med disken i köket i arvegården. Det var som om Gertrud kunde se rakt in i hans drömmar.

- Ska du inte ta å gå upp. Där står nog inte på förrn droskan är här.

Slaktarn muttrade något och vände sig mot väggen.

Nu var det förstört igen. Nu var det tusan så svårt att samla tankarna till något vackert och obesudlat. Slaktarns sjukdom var så påtaglig att han kände den gräva stora hål i kroppen. Värk hade han haft länge. Den hade blivit som en vana. I varje fall hade han lärt att inte jämra sig, stup i kvarten, som kärringarna på åsen gjorde så fort de bet sig i tummen.

Det enda som kunde få honom att glömma värken var en rejäl fylla eller dessa tankar på modisten. Och Gertrud hade ju gömt undan spriten så den enda tröst som fanns kvar var just Thea. Den senaste veckan hade de levt i sus och dus. De hade semestrat i fjärran länder och badat i havet. De hade älskat som i den värsta haremsskildring. De hade pustat ut med förtroliga samtal i någon solig skogsbacke eller i en grönskande park under en stadspromenad. Det var drömmar som Slaktarn fyllde med lust och äventyr. Drömmar där han kunde ge sig hän. Där det viktiga var han själv. Där han kunde vara allt från lismande charmör till odräglig krösus.

Han som i hela sitt liv varit så mån om andra låg nu och vältrade sig i själviska lustar. Utan att rodna det minsta kunde han skälla ut en präst eller disponent eller någon annan som sades ha hand om förståndet. Och vad hade han egentligen kvar att förlora? I varje fall inte sitt liv. För det hade han ju redan förlorat.

- Du kunde väl ta och raka dig och byta om skjorta mens jag går ut och ger grisarna, sa Gertrud som oroligt såg mot

väggklockan. Hon visste ju att bilen kunde komma när som helst. Hon insåg också att det var nödvändigt att lirka med Slaktarn.

- Ni får mig aldrig från gården, sa Slaktarn och kröp ihop på sofflocket som om han tog spjärntag.

- Näe, du ids väl inte. Hä är väl hela felet dä, sa hustrun som grep tag i grishinken vid dörren och fortsatte ut av bara farten.

Dörren slog igen med en smäll och servitören bugade på nytt vid deras bord, fyllde på mer kaffe och ställde fram ännu en kupa konjak. Thea var så vacker i sin hatt. Floret hängde ner ett stycke över ögat. Läpparna var röda som körsbär. Han ville äga henne och såg att hon inte hade någonting emot det.

Konjaken snurrade som en liten myrkälla i kupan. Det rykte från cigarren i askfatet.

Då hörde Slaktarn hur det knastrade i gruset på gårdsplanen och en droska från byn stannade till utanför brotrappan. Provinsialläkare Sundlöf steg ur baksätet och gick mot Gertrud som kom från svinhuset.

- Hur ska dä här gå, sa hon och slog ut med händerna. Jag blir då alldeles försätt. Nu måste doktorn hjälpa mig, för jag har försökt hela förmiddan men han bara ligger där på soffan och suckar. Och han säger att han inte ska åka, så jag vet inte hur dä ska bli. Orakad är han och går fortfarande i blåblusen. Och säger jag nånting till han, ja, då fräser han bara.

Taxichauffören hälsade på avstånd, lade upp armbågen på biltaket och tände en cigarett. En rökslinga for upp mot tallarna i åsslänten.

Sundlöf försökte trösta slaktarfrun och följde henne in i köket. Slaktarn hade rest sig upp från soffan och satt vid bordet.

- Goddag i stugan, sa Sundlöv och klev fram och satte sig. Hur står det till?

Slaktarn märkte att han pratade till honom som till en gammal gubbe.

- Dä ska väl du veta som är doktor, fnyste han.

- Jojo. Jag kan förstå att det känns bittert, sa Sundlöv tyst och satte sig.

Han såg Slaktarn djupt i ögonen men mötte bara trots och förakt. Visst kunde han förstå om Slaktarn föraktade honom. Någonstans måste ju den stackars mannen få lägga sin sorg och frun fick tydligen också sin beskärda del, tänkte han när han blev bjuden på kaffe.

- Än chaufförn då? Ska inte han få nå kaffe han då?
muttrade Slaktarn.

- Jag har faktiskt frågat honom. Och han ville inte ha kaffe, snäste Gertrud tillbaka.

Det blev tyst runt bordet en stund innan Sundlöv sa:

- Ja, du förstår väl varför jag har kommit?

- Näe, dä kan jag då rakt inte räkna ut, sa Slaktarn som om han inte visste.

- Hä vet du visst dä, fräste Gertrud. Lyssna på Sundlöv nu och sluta upp med å vara så där vrång.

Gertruds utbrott fordrade ännu en stund av tystnad kring bordet. Så harklade sig läkaren och försökte igen:

- Jag kan som sagt förstå att det känns bittert men jag skulle gärna vilja att du följde med mig in till sjukstugan i stan.

Men Slaktarn gav sig inte så lätt.

- Aldrig i helvete, sa han.

Då började Gertrud gråta. Sundlöv tröstade henne.

- Låt kärringfan tjuta! Hon har inte gjort annat den

senaste tin! röt Slaktarn, reste sig sakta och gick fram och la in ett vedträ i spisluckan.

- Ska vi kanske ta och försöka lugna ner oss nu, sa Sundlöv som blivit en aning rödblommig.

- Jag är fullkomligt lugn, sa Slaktarn.

- Man har alltså erbjudit dig en plats inne i stan och jag tycker att det vore oklokt av dig att inte ta den chansen.

Det tycker jag faktiskt.

- Jaså, har jag fått plats? Hä är väl på dä där jävla slakterit då? Den där korvfabriken i utkanten?

Sundlöv ilsknade till.

- Var inte så förbaskat omöjlig, karl. Förstår du inte att vi gör det här för ditt eget bästa. På sjukhuset i stan finns det erfarna läkare som kan hjälpa dig med allt.

- Kan dom hjälpa mig till livet?

Sundlöv tystnade. Han såg på Gertrud och sedan tillbaka på Slaktarn som satt sig på soffan igen.

- Det där har vi ju pratat om.

- Jag frågar igen. Kan dom hjälpa mig till livet?

- Tyvärr så är chansen mycket liten.

- Så va fan ska jag dit och göra då?

Sundlöv höll koppen i örat, pekade mot Slaktarn och sa:

- Men om du själv inte samarbetar så är ju chansen obefintlig.

- Den är obefintlig lik förbannat.

- Man ska aldrig ge upp hoppet. Lyssna nu och var förståndig...

De satt och munhögg i gott och väl en timme innan Sundlöv insåg att han var tvungen att ta till någonting drastiskt. Det var bara ett par timmar kvar innan han skulle öppna mottagningen nere i byn och nu hade också

taxichauffören kommit in i köket. Han frågade om de inte skulle åka snart. Han hade fler körningar som väntade.

Sundlöv såg vädjande mot Slaktarn i soffan.

- Men kan jag då inte åtminstone få göra en lätt undersökning på dig, sa han, här i köket?

Slaktarn ville inte vara alltför oresonlig. Kanske skulle provinsialläkaren åka sedan och lämna honom i fred.

- Int vet jag vad hä kan finnas för mening mä dä, men nog kan du väl få lyssna. Ska jag lägga mig här på soffan?

- Nej, vi tar det stående här på golvet, sa Sundlöv och plockade fram sin läkarväska.

Slaktarn tog av sig på överkroppen och gick fram och ställde sig vid Sundlövs framsträckta stetoskop. Så vände sig Slaktarn mot taxichauffören vid dörren och sa:

- Ja, du kanske funderar du. Men dä är så att jag snart ska dö, ser du. Så nu vet du dä.

Taxichauffören nickade och log fastän han egentligen inte ville göra det.

Sundlöv lyssnade på bröstet och i ryggen. Så sneglade han mot Gertrud som genast förstod att det var dags att ta fram en ren skjorta och packa ihop för en bråkig färd mot sjukhuset i stan.

- Ja du, sa läkaren. Nog skulle du ha varit in en omgång till stan alltid, det hör då jag det. Vi kanske kan åka in och titta bara. Det ska vara en nyrestaurerad avdelning, har jag hört. Jag kan gärna visa er runt för jag känner en del av läkarna. Jag har faktiskt gått på universitetet ihop med två av dem.

Han såg Slaktarn djupt i ögonen och fortsatte:

- Nå, vad säger du, ska vi åka in och titta på avdelningen?

- Du vet va jag har sagt.

Då sträckte Gertrud fram en nästan nystruken vitskjorta mot Slaktarn som genast förstod vad som var på gång.

Sundlöv märkte att han reagerade och tog därför ett bas-tant tag i hans arm medan han nickade till taxichauffören att komma fram och hjälpa till.

Slaktarn började genast streta emot och taxichauffören blev villrådig.

- Ja, då tar jag i här då, sa han som för att kontrollera att han gjorde rätt.

Gertrud knuffade på i ryggen.

- Förbannade djävlar! skrek Slaktarn när han märkte att han inte hade nog med krafter för att kunna stoppa dem. Era förbannade...!

Han åkte med ända fram till ytterdörren men där var det stopp eftersom han lyckades få grepp om hatthyllan.

- Ge fan i mig! Era djävla kräk! skrek han.

Men han kände krafterna sakta rinna ur kroppen. Som en nyss skjuten älgdjur som trampar omkring i en myr.

Så släppte taxichauffören taget och sa tvärt:

- Det här får ni göra själva. Det här tillhör inte mitt jobb. Jag är chaufför jag.

Han gick ut, startade bilen och lät den sedan gå på tomgång.

Gertrud övertog greppet i den andra armen men då släppte även läkaren.

- Nej, nej, det går inte att hålla på så här. Försök förstå, människa, att ni inte kan bo kvar hemma i ert tillstånd.

Han såg gråtfärdig ut. Slaktarn blev tveksam.

Så gick de in i köket och satte sig igen. Det fanns en kaffeskvätt kvar i pannan. De drack under tystnad.

Provinsialläkare Sundlöv bad om förlåtelse och sa att han bara försökte sköta sitt arbete som ibland kunde vara tusan

så svårt.

Alla tre såg på varandra och utan att egentligen ha några befogenheter sa Gertrud:

- Om du följer med på Walfridssons bönemöte i helgen så lovar jag att du får stanna hemma så länge då nånsin är möjligt.

- Nej men, han skulle ha varit inne för länge sedan, protesterade Sundlöv.

- En människa kan inte tas mot sin vilja, sa slaktarfrun lugnt. Nå, va säger du?

Slaktarn la ikull sig på soffan, vände ryggen mot de båda och muttrade:

- Halleluja.

Kapitel 30

- Flit och skit gör bonden rik, sa Elsa och kände genast att hon hade sagt för mycket.

Men fru Walfridsson verkade inte ta illa upp. Hon skrattade i stället gott och svarade med någonting bibliskt, någonting om myrorna i Ordspråksboken.

Elisabet tänkte på sin farmor och hennes ramsor om den helige Franciscus. Han som säkert skulle tacka nej till detta bondska överflöd: sockerkakor, vetekransar och småkakor. Han som säkert skulle be kvinnorna skänka allt till de verkligt behövande, till fattiga eller krigsoffer, om han hade levat. För ett ögonblick såg Elisabet några svältande barn för sitt inre. Hon skulle kunnat tänka längre än så men det gjorde hon inte.

- Vad säger ni flickor, ska vi ta och provsmaka?
Sockerkakorna vill jag nog ha oskurna men en vetebrödskiva och ett par sorters kakor skulle vi väl kunna unna oss? Eller vad säger ni?

Fru Walfridsson kvittrade som en skolflicka. Det var tydligt att hon var nöjd och det var Elisabet och Elsa bara glada för. Det var ju alltid trevligare att arbeta ihop då. När man kunde skämta om allt och hålla sig på gränsen för det tillåtna.

Annars var de båda inneboende kvinnorna alltid lite reserverade inför fru Walfridsson. Det var ju i varje fall hon som hyrde ut rum till dem. Om hon bara ville, kunde hon kasta ut dem på gatan. Ambjörn skötte väl betalningarna men annat var det med Pelle som nu hade varit borta hela natten. Det var inte att undra på att Elsa var orolig.

Fru Walfridsson tog fram en vetelängd ur brödburken,

lade den på skärbrädan och skar upp några skivor. Ur andra burkar tog hon kakor, tre av vardera och lade upp alltsammans på en brickkorg av vitlackerad metall. En liten spets hängde ner över kanten. Allt var mycket dekorativt och kvinnorna njöt lika mycket av anblicken som av kakornas smak.

- Nu får ju fru Walfridsson ha förbarmande med Elisa-bet och mig eftersom vi inte är så värst religiösa av oss. Men får jag prata för min del, så uppskattar jag mycket, jag säger mycket, att hon spelar för oss ibland om kvällarna. Ja, jag talar bara för mig själv jag, sa Elsa och såg på Elisabet.

- Mycket vackert, sa Elisabet och nickade instämmande.

- Åh, ni pratar, sa fru Walfridsson och slog ifrån sig med båda händerna, men ändå var hon lite generad över att det hördes så bra genom väggarna. Men... när vi nu ändå har en orgel så. Och jag tror faktiskt Aron uppskattar det också. Han säger då det.

Hon tittade ut genom fönstret och ner mot svinhuset innan hon fortsatte:

- Jaså, ni säger att ni uppskattar mitt spel. Det var ju trevligt att höra. Ta av den där sorten också, flickor, sa hon och räckte fram brickkorgen och log så brett att de båda andra kvinnorna också var tvungna att le.

Det var liksom en festdag, tyckte hon. I morgon skulle bönemötet hållas i deras sal. Folk skulle komma från hela åsen, från samhället och ända inifrån stan. De skulle bedja och vittna om Herrens härlighet. Hon skulle åter igen få träffa predikant Holm. Hon skulle få spela på tramporgeln inför alla mötesdeltagarna. Kanske det föll sin så att hon till och med blev ombedd att sjunga.

Vilken glädje! Bara detta att få sitta tillsammans med Elisabet och Elsa i sitt kök. Att planera och arbeta

tillsammans. Att berätta om händelser och ting som rörde enbart kvinnor.

Sanningen var att hon saknade allt detta. Hon märkte nog hur Elsa och Elisabet sökte sig till varandra och precis som hos småflickorna på en skolgård var hon den som blev över. Hon tyckte inte om att vara överbliven men vad skulle hon göra.

- Det är väl ändå ganska onödigt med karlar, sa fru Walfridsson och skrattade till. Eller hur, flickor? Vi skulle säkert klarat det här jordelivet utan dem.

Elsa sneglade på Elisabet.

- Johoo, det kan ni ta och skriva upp, sa Elsa. Men såna problem har väl inte fru Walfridsson som har Aron? Man kan väl inte tänka sig snällare karl än han.

Hon önskade att Elsa slutade upp med att kalla henne "fru Walfridsson". Det var som om detta "fru" mätte ut var gränsen mellan dem gick och trots att hon visste vart synd och lättfärd ledde, önskade hon ibland att Elsa eller Elisabet sa eller gjorde någonting ovettigt.

Ibland fick hon faktiskt för sig att en liten synd kunde föra dessa kvinnor samman. Hur hon nu kunde få det för sig. Hon kunde tänka sig någon intim hemlighet, en liten vit lögn eller någon oskyldig svordom. Men så kom skammen över henne och hon insåg att alla dessa småsynder var en eftergift åt djävulen och att svordomen i grund och botten var hans röst. När pingstvännerna i hänryckning ropade halleluja, så ropade djävulen på sitt håll en förbannelse.

Kvinnorna reste sig från bordet. De hängde av sig sina förkläden och vek fram kragarna innan de gick in i salen. Fru Walfridsson steg in men Elsa och Elisabet stod kvar och liksom vägde med hälar på tröskeln. Så följde de slutligen efter.

Längs ena väggen stod långbänken som Aron fraktat från församlingshemmet. Under palmen stod orgeln som brukade ljuda genom väggarna.

- Det är alltså här det ska ske? sa Elsa och såg sig omkring.

- Jo du, Elsa. Det är här det ska ske, svarade fru Walfridsson och började förklara hur hon hade tänkt sig. Ja, jag hoppas att ni kommer på mötet... och tar era män med er?

Elisabet nästan neg när hon sa:

- Ambjörn har lovat följa med.

- Pelle då? undrade fru Walfridsson.

- Nej, sa Elsa.

Med det lät hon dem förstå att Pelle troligtvis var hos Snickarn. Att han som bäst höll på att suppa sig full.

- Nej, Pelle är väl kanske inte så intresserad, sa fru Walfridsson för att släta över det hela.

Inne vid telefonen i sovrummet låg en lapp där det stod att predikant Holm bekräftade att han skulle komma. Det var skrivet med Arons spretiga handstil. Men någon sångare skulle han inte få med sig från stan. Och det är klart, han som var van vid storsångaren Einar Ekberg tyckte kanske att det var onödigt? Det fanns visserligen en bonde på andra sidan samhället som alltid ville vara med och sjunga på mötena men slapp de honom så vore det en välgärning. De fick väl alla hjälpas åt att sjunga. Kanske fanns det även plats för fru Walfridssons solosång.

Hon hörde hoandet från gökuret inne i köket och visste att det inte var många timmar kvar. Snart skulle de stå där i hallen och borsta av sig nysnön, tumma på biblarna och andäktigt gå in i salen. Även om fru Walfridsson förstod att Pelle försvunnit på grund av en period av fylla så

önskade hon innerst inne att han höll sig borta. I varje fall över mötet. Hon visste hur påträngande han kunde vara.

Elsa stod med armarna i kors över bröstet. Hon såg på Elisabet och sedan på fru Walfridsson innan hon sa:

- Vi såg att ni hade besök av Slaktarn i veckan.

- Jo, det är riktigt, sa fru Walfridsson och flyttade en krukväxt som säkert skulle bli i vägen.

- Ja, vi träffade både Aron och honom i storbacken så vi fick sällskap hem. Han har väl aldrig gått sta och blivit frälst?

Fru Walfridsson vände sig om. Elsa trodde att hon hade sagt någonting opassande för frun tittade en aning eftertänksamt mot henne.

- I grund och botten är Slaktarn en gudfruktig person. Men jag är rädd för att han inte finns med oss så länge till. Jag tror att han nu håller på att göra upp sina mellanhavanden med Gud. Åtminstone hoppas jag det. För Gertrud ringde för en stund sedan och berättade att hennes man kommer med på bönemötet.

- Slaktarn?!

- Böner och stark tro kan åstadkomma underverk. Lewi Pethrus skriver i sina böcker om exempel på helbrägdagörelse genom tro och bön. Det finns berömdheter inom läkarvetenskapen som håller med honom. Människor har bevisligen blivit botade från både kräfte och tuberkulos.

Hon såg att Elsa blev lite skeptisk och därför sa hon:

- Men nu ska vi inte fördjupa oss i det. Vad vill ni höra? frågade hon och satte sig vid tramporgeln.

Elsa och Elisabet trippade fram till långbänken och satte sig. De såg sig omkring i salen och trots att den inte var större än ett vanligt rum så verkade den på något sätt

större. Elsa harklade sig och beställde en psalm hon mindes från småskolan.

Fru Walfridsson satt rak i ryggen vid tramporgeln. Hon sjöng så det ekade i salen. Möbler och mattor var ju bortplockade. Elsa suckade och Elisabet fick någonting drömskt i blicken när de hörde henne:

Blott en dag, ett ögonblick i sänder.

Vilken tröst, evad som kommer på!

Allt ju vilar i min Faders händer:

Skulle jag, som barn, väl ängslas då?

Orgeln vibrerade och palmbladen gungade vid fru Walfridssons ansikte, som strålade av fromhet och sångglädje och mitt i en vers slutade hon och bad de båda andra kvinnorna att sjunga med. De såg först generat på varandra men sjöng ändå till slut. Elsa tänkte: Nu skulle Pelle se mig. Då skulle han få hjärtslag.

Fru Walfridsson drog in luft och gav sig hän i sången:

Han som bär för mig en Faders hjärta

Giver ju åt varje nyfödd dag

Dess beskärda del av fröjd och smärta

Möda, vila och behag.

Plötsligt kunde fru Walfridsson känna det som om alla satt där: Predikant Holm vid bordet, Elisabet och Ambjörn, Elsa, Inga, Gertrud och Slaktarn, hela salen uppfylld av sång och bön, hänryckning och under. Hon kunde nästan höra tungomålstandet från det gamla paret från Backberg stiga genom orgelbruset. Hon kunde höra Aron prisa Herren och predikanten svara från sin plats. Ett växelspel, en andlig våg som skulle bölja fram och tillbaka genom salen.

När fru Walfridsson slutligen tömt sina lungor i den sista utdragna tonen och orgeln tystnat så tvärt att det

ekade i salen, snurrade hon runt på stolen och ropade:

- Är det inte härligt, flickor?!

Elsa och Elisabet såg på varandra och log i smyg. I morgon skulle mötet gå av stapeln.

Kapitel 31

Den här morgonen tassade Aron och hans hustru på tå i sitt eget kök. Inne i sovrummet låg nämligen predikant Holm från församlingen i stan. Han hade lutat omkull sig efter bussresan. Utomhus föll det snö. Servisen och kaffebrödet stod under några torkhanddukar på diskbänken.

Den unge predikanten var så pass lång att fötterna stack utanför sängen. Han läste sin bibel, mumlade någonting och skrev upp utvalda rader i en anteckningsbok som låg på fru Walfridssons nattduksbord.

Längre fram på förmiddagen samlade han dem till en bönestund på tre man hand vid Kristusbilden som hängde på väggen. Fru Walfridsson kunde inte låta bli att snegla beundrande på predikanten. Han hade ju lika gärna kunnat vara hennes son, en förkunnare, en predikare, en förmedlare av Guds ord.

Det fanns en sådan självklarhet i predikant Holms sätt att föra sig. En värdighet som fick Aron och hans hustru att tystna, fick dem att nästan känna sig orena, eller fick dem att känna sig som de enkla bönder de i verkligheten var. För trots sin ungdom var det som om predikanten var fylld av livserfarenhet. Han ingav känslan av att vara utsänd av Gud.

I predikantens närhet fick Arons mirakel på något sätt mindre dimensioner. Annat var det den dagen i svinhuset då han tyckt sig höra både änglamusik och himmelska röster. Och trots att han från början hade bestämt sig för att rådfråga denne unge predikant så blev ingenting sagt. Miraklet förmänskligades. Försvann in i dimman.

- Så länge man står på Ordets grund är man trygg.
Människan är skapad till att hålla handen på plogen och

hjärtat hos Gud, sa predikant Holm vid matbordet.

Och fru Walfridsson tyckte att det lät riktigt. Men samtidigt konstigt. Det verkade konstigt att sådan visdom kunde rymmas inom en så ung kropp.

De första kom. En droska stannade ute vid landsvägen och Aron såg från fönstret att det var Slaktarn och hans hustru. Gertrud ville hjälpa honom ut från baksätet men han viftade avvärjande med armen. Han var blek och mycket förändrad.

Det gamla paret från Backberg kom cyklande, trots nysnö och minusgrader. Några nerifrån samhället åkte bil: en svart Ford Anglia. En församlingsbroder körde. Kvinnorna skrattade högt när de parkerade bilen och steg ur på gårdsplanen.

Inga kom gående från Snickarns hus med bara en tunn kappa över axlarna. Den sista biten slog hon följe med mjölnarparet som kom gående nerifrån kvarnen. De pratade om vädret, om julen och om den kommande vintern. Inga log sorgmodigt. Karlen satt väl hemma och söp som vanligt.

De nykomna gästerna borstade nysnö från axlarna och tog av sig kappor och rockar. Aron och fru Walfridsson tog emot.

Så blev gästerna plötsligt tysta och gick fram och hälsade på alla i huset: Inga, Elsa med Bosse vid handen, Elisabet och Ambjörn som stod vid dörren mot salen. Kvinnorna var avmätta, liksom avläsande och de hade ett milt leende på läpparna. Det var bara en av de svartklädda kvinnorna från samhället som skilde sig från de övriga. Hon hade ett strängt drag kring munnen och sa varken goddag eller frid.

Fortfarande väntade de på Gertrud och Slaktarn. De hade tydligen gått på utedasset. När de en stund senare kom gående uppför backen började mötesdeltagarna dra

sig mot salen. Det fick väl ta den tid det tog.

Bosse hade satt sig på långbänken längst ut mot dörren ifall han skulle bli tvungen att rusa ut. Sigge och Björn hade skrämt upp honom. ”Dom möblerar om i huvet på dej, gosse”, hade Sigge sagt.

Aron satt på en av Elisabets inlånade pinnstolar och fru Walfridsson hade satt sig till rätta vid tramporgeln.

Predikant Holm lyfte Bibeln från bordet som ett tecken på att mötet hade börjat. Han talade först tyst, nästan viskande, men efter en stund dånade hans röst ut över salen så att Bosse ryckte till och gjorde sig beredd att rusa ut. Elsa höll fast honom i armen.

- Allt kött skall beröras av den Helige Ande. Skaror av människor skall komma till tro... därför att Guds ande är och blir utgjuten. Vi kommer att få se märkliga ting över hela världen...

Aron kände orden virvla som en stormvind inom sig. Han tänkte på att under kunde ske, att predikanten kanske kunde bota Slaktarn eller att själar kunde frälsas till Herren. Att denna smala ås skulle bli skådeplatsen för underbara ting.

Så vände sig predikanten mot dem som stod utanför församlingens trygga famn. De som satt längst bak och kände sig en aning bortkomna.

- Om du är ett Guds barn eller inte, så kom ihåg en sak: Gud har förklarat sin kärlek till dig. Gud har förklarat att han älskar dig genom sin son Jesus Kristus. Och han bjuder dig att komma för att möta hans kärlek. För att få ta emot förlåtelse och för att ta emot den frid som övergår allt förstånd. Jag vill särskilt poängtera, göra klart för dig: Gud älskar dig. Gud är en god gud! Han vill möta dig med sin kärlek och förlåtelse. Jesus Kristus! Halleluja! Prisd vare Herren!

Och som på ett givet tecken började fru Walfridsson spela på orgeln så att alla sjöng: ”Sejer i Jesu namn...”

Elsa tittade förvånad på Ambjörn som redan hade börjat ge sig hän. Elisabet såg inte riktigt frisk ut. Slaktarn, som var den ende som inte sjöng med i kören, tittade på Aron som om denne vore en idiot. Gertrud knuffade honom ideligen i sidan.

- Åh tack, Fader! Tack för att Du är så underbar! Halleluja! Vi prisar Dig! Halleluja! Åh, vi bara lovsjunger Dig, Herre! ropade paret från Backberg och kvinnorna nerifrån samhället föll in i lovsjungandet.

Det gick som i vågor över salen, reste sig i våldsamma vågtoppar och planade ut i vilsamma dalar. Aron lutade redan sitt ansikte mot händerna. Det vita skägget spretade som i storm och plötsligt reste han sig upp och berättade med glöd om sitt mirakel, mitt i församlingen, under hustruns orgelspel och församlingens böner. Han tyckte själv att han talade högt och tydligt om hur Gud givit honom sitt tecken i galtens rygg, hur han med sitt heliga finger ritat ”Job” i svinborsten och hur änglar sjöng omkring honom. Och fastän han stod där mitt på salsgolvet och avslöjade detta oerhörda var det ingen som reagerade. Det var bara Slaktarn som fortfarande tittade storögt på honom. Aron blev villrådig och satte sig ner igen.

- Nej, nej! skrek predikanten och gick fram och tog Aron under armen, upplyft ditt hjärta till Gud. Du ville tala. Jag såg det på dig, min bror. Du ville tala. Men så tala då!

Men nu var förtrollningen bruten. Det för Aron så oerhörda hade förvandlats till grus, till spill, till onytt. Ingen trodde honom och ingen ville lyssna till det oerhörda. Och nu kom skammen över honom som en grå sky.

Hur kunde han tro sig utvald? En simpel bonde från åsen. Det fanns ju andra som var utvalda. Män med kunskap och talets gåva. Inga enkla människor med handen på plogen. Bönder som förhåller sig vid första bästa tillfälle.

- Fall på knä, sa predikant Holm när han märkte Arons stumhet.

Och han föll på knä och bad sin Herre om förlåtelse.

Plötsligt knackade det våldsamt på dörren in till salen.

Till en början var det ingen som reagerade men så knackade det lika våldsamt igen och somliga trodde att det var ett Herrens tecken innan Snickarn blev synlig i dörren. Han var full som en kaja. Lika full som Pelle Svensson som syntes i bakgrunden. Snickarn såg sig om-kring i salen och upptäckte sin hustru som satt och tryck-te mot en vägg.

- Va i helvete har du här å göra? skrek han rakt ut.

Predikant Holm gick fram och försökte mota ut ho-nom men blev så brutalt undanknuffad att bordet med Bibeln välte över ända.

Då reste sig Inga upp och gick ut ur salen. Blickarna följde henne hela vägen över golvet och så snart dörren stängts klämde fru Walfridsson i med:

Till skilda fält, till städer och till byar

Vi draga ut med vittnesbörd och sång.

Vårt glada budskap Herrens folk förnyar

och löser själar ut ur syndens tvång...

Hon sjöng kraftfullt för att överrösta allt det onda, för att tvinga församlingen till sång, för att inte allt det hon kämpat för skulle sluta i kaos över en fyllhund som inte hade förstånd nog att hålla sig hemma. Hon trampade på så hårt att orgeln lät lika mäktig som den i sockenkyrkan

och det var som om predikant Holm förstod vad hon tänkte, att något måste göras för att församlingen skulle glömma detta otrevliga avbrott, eftersom han ropade när orgeln tonat ut:

- Halleluja! Vi prisar och tackar Dig! Tack för att Du finns, Herre! Så att Du kan leda oss på den rätta vägen! *Salavuolatjora alaschentos solarelasidi!* Vi välsignar dig! Vi upphöjer dig! Halleluja! *Stelorelosondas sinkondo relo soda!* *Stelorelosopra!* Vi upphöjer dig!

Så fick predikant Holm syn på Slaktarn som fortfarande stirrade på Aron som låg på knä mot Elisabets pinnstol. Fru Walfridsson hade berättat att kräftan härjade i Slaktarns kropp och predikanten gick fram och lade handen på hans axel, ropade över församlingen:

- Det finns ingen mystisk mening med sjukdom, utan sjukdom är någonting ont som kommer från djävulen. Och det står att djävulen kommer för att stjäla, slakta och förgöra. Att sjukdom är en förbannelse och därför måste alla som tillhör Gud lägga händerna på de sjuka så kommer de att bli friska. För vi ser verkligen i Guds ord att han vill hela, han vill först och främst hela sina barn och sedan vill han att vi, hans barn, ska gå ut och bevisa Guds kärlek för världen. Halleluja!

Kvinnorna nerifrån samhället reste sig som på en given signal. Även paret från Backberg ställde sig i ringen som bildats kring Slaktarn. Bosse smög ut genom dörren. Kvar på bänken satt bara Elisabet och Elsa.

Händer sträcktes fram och berörde Slaktarns kropp, hans axlar och huvud. De surrade som flugor kring en sockerbit. I början försökte han slita sig loss men insåg snart att det var meningslöst. Slutligen gav han upp, satt där bara och mottog kraften som strålade ur församlingsmedlemmarnas rena händer. Fru Walfridsson

hade lämnat sin plats vid tramporgeln. Hon bad. Hon ropade i hänförelse.

- Sjomastoura kisto lävdeko sjimehävsto taplosko kräjden sädeskorn atoprävdeko tistejto filemomaj, amen! Så säger Herren: Lika som en brud pryder sig för sin brudgum, så smyckar jag er i denna tid. För se, säger Herren, jag kommer snart tillbaka. Jag vill smycka Eder med helighet, med glädje, med fröjd i mig. Därför, säger Herren, glädjen och fröjden Eder, säger Herren, för jag vill smycka Eder för att I ska gå åstad och få kraft och makt och auktoritet över den makt som är verksam i mörkret. Men se, säger Herren, i denna tid smyckar jag min brud, säger Herren, för jag har köpt alla människor åt Gud med mitt dyrbara blod, säger Herren. För se brudgummen kommer, säger Herren och min brud skall vara smyckad, helig, härlig inför mig, säger Herren. Amen! Åh, jag prisar Dig Fader! *Tohitatapoka turisishoma hau-do geprihisos sabrieno dablivuoka kerplasisos!*

Slaktarn grät. Han grät så högljutt att Elsa tyckte att det började bli obehagligt. Helst av allt skulle hon vilja smita iväg som pojken och hämta hem sitt kräk till karl som säkert satt hemma hos Snickarn och söp upp hennes matpengar.

Men så vände hon sig om och såg att Elisabet var blek och svag. Att hon säkert behövde hjälp.

Predikanten tog över, citerade ur Bibeln:

- Och de blevo alla uppfyllda av helig ande och begynte tala andra tungomål, sägs det i Apostlagärningarna.

Han sa det som någon sorts förklaring bort mot Elisabet och Elsa som satt där alldeles ensamma mot väggen.

Då föll plötsligt Elisabet på knä vid långbänken. Elsa blev förvånad. Hon kände sig med ens så oerhört ensam och utlämnad, innan hon förstod vad det var frågan om.

Kvinnorna från samhället upptäckte att Elisabet fallit på knä. Då lämnade de Slaktarn och kom fram och ställde sig i en ring kring henne. Elisabet var alldeles vit i ansiktet. Kvinnorna bad och lovsjöng Herren men när de trängde sig fram och försökte lägga händerna på hennes huvud och axlar skrek Elsa så ursinnigt att hela församlingen tystnade.

- Om ni rör henne så ska ni få se på både fan själv och djävulen! Ge fan i henne!

Allt kom av sig. Elsa hjälpte Elisabet på benen och när fru Walfridsson kom framrusande slog hon bara undan henne med armen. Dörren slog igen med en smäll bakom dem.

Det blev en så otrevlig tystnad att tuggorna från vetebrödsstivorna växte i munnen på det fåtal som stannade kvar till kaffet. Predikant Holm försökte släta över men fru Walfridsson förstod att inte det minsta församlingsmöte i världen skulle hållas hos dem i framtiden. Huset var utdömt. Pests mittat.

Aron grämde sig över sin egen förhävelse och det stod inte på förrän köket var tomt och gästerna borta.

En halvtimme senare såg de en droska svänga in på gården och Ambjörn for iväg med sin fru ner mot samhället. Efter ännu en halvtimme hörde de oväsen ute i farstun när Elsa kom hemsläpande med sin karl.

Aron och fru Walfridsson satt vid bordet med alla faten mellan sig. De drack kaffe och såg ut genom fönstret där snöflingorna föll i tunga sjok. Det hade börjat blåsa och tallarna vid skogsbrynet gungade i vinden.

Trots mötets storm av ord sa de ingenting till varandra på en lång stund. De molteg. Och slutligen plockade fru Walfridsson fram grishinken som hon hade gömt i skänken. Det var dags för utfodring.

Aron reste sig också från bordet, hängde på sig kepsen

och skinnrocken. Han såg skyggt på sin hustru. Han höll i dörrhandtaget och mumlade:

- Det är väl bäst att fara tillbaka med bänken.

Kapitel 32

Eld. Tungor av eld som stiger mot himlen. Hud som spricker och smälter. Fettet rullar som pärlor i figurernas hudveck.

Grävskoporna sänker sina stålarmar ner i mörkret. Cyklopernas väldiga käkar mal. Kapar utstickande lemmar med starka tänder: ett ben, en hand. Vita tänder bakom leende munnar. Och Max barn vaktar gässen som flaxar med vingar och springer i flock genom parken medan elden brinner, medan väldiga högar lyfts ur marken och brinner och brinner, medan figurerna uppslukas av elden som brinner.

Idag är barnen klädda som furstar. De sitter i en båge runt Max som berättar om prinsar och prinsessor, om goda feer och eldsprutande drakar, om ont och gott. De sitter i en båge runt Max som är så vacker i sin uniform. Han sitter lutad mot barnens hus. Sitter lutad mot väggen och berättar om barnens föräldrar som rest till Ukraina och som arbetar så flitigt för Riket. Det goda och vackra Riket.

Det lilla huset är byggt av tillyxat timmer, med skärm-tak och snickarglädje. Med brokiga gardiner. Med rader av små sängar och nattduksbord med små träljusstakar där lågorna fladdrar och brinner.

Nästan varje dag promenerar de i parken. De leker. Och när någon kastar bollen, så att den rullar över gräset mellan träden och ut genom taggtrådsstängslet, då skrattar Max och skakar så trivsamt på huvudet. Så där trivsamt som Max brukar skaka på huvudet när barnen av misstag skingrar gässflocken eller när de har tvättat sina öron för slarvigt om kvällarna. Max är ingen som straffar men det har hänt att någon blivit utan sin godnattkyss.

Mellan högarna av brinnande figurer springer skuggor. Ansikten lever i elden, andas och svettas. Armar och ben vrider sig genom lågorna och fettet fräser. Kvinnor och män. Och mellan högarna springer skuggor medan elden lyser upp deras ansikten och grävskoporna gräver, sänker sina stålarmar i dyn och gräver fram figurer som pressas samman i skoporna och slängs på de brinnande högarna. Allt medan Max kysser sina barn godnatt och sakta går genom parken, mot grinden i taggrådsstängslet. Och det är en vacker kväll med lågor som stiger mot himlen. Och han tänker på barnen som sover så lugnt i sina sängar, som drömmer om prinsar och prinsessor, feer och eldprutande drakar, som rycker till vid gässens nattljud, vaksamma som Arkadiens herdar.

Flammande skuggor. Piskslagen. Ropen. Män och kvinnor som brinner. Lärda män med vitt skägg. Havande kvinnor som spricker likt mogna frukter. Ångande foster och kycklingen tjut genom hettan när farfar öppnar spisluckan. Och stormen som tjuter när Elzbieta står där i dörren med kycklingen i handen. Dunbollen som pickar med trubbnäbben, som krafisar med de spretiga tårna som...

Och farfar öppnar handen och slänger in den i spisluckan medan fostret puffar till som en maskrosboll och vrider sig svart genom lågorna...

Genom lågorna som dånar över parken där Max ännu kan känna barnens kyssar på sina läppar.

Kapitel 33

- Joho du! Du blev allt bra rädd den där gången... när vi var på slaktning i Backberg? Jag minns nog ja, sa Slaktarn och skrattade trots att det kostade på.

Bosse skakade på huvudet. Elsa log.

Slaktarn var intagen på sjukhuset i stan. Det gick mycket snabbt utför. Kräftan grep omkring sig.

Slaktarn hasade sig på sida i sängen och bad Bosse krypa upp bredvid honom. Bosse tvekade men Elsa knuffade fram honom och snart låg han där. Stel som en pinne. Han visste nog vad det var frågan om.

Slaktarn var så smal och blek. Ögonlocken hängde ner över de trötta ögonen. Ibland tonade hans röst bort och han försvann in i en lätt sömn.

Bosse tittade då skrämt upp på modern och ända fram till dess att Slaktarn öppnade ögonlocken på nytt var han som död för honom.

- Dä är dåligt mä mig nu, sa han vänligt till Bosse. Hä vete tusan hur dä ska gå mä slaktningen framöver. Du lär ta över du, Bosse. Dä är nog enda chansen. Om dä ska bli nå, menar jag.

- Näe, dä kan jag inte.

- Johoho, du har ju gått i lära hos mig. Och bättre utbildning kan du inte få, gosse. Jag är som en sån där expert jag, sir du.

- Jag skulle vilja, sa Bosse för att göra Slaktarn till lags. Dä är säkert. Men jag kan nog inte ändå. Fast jag skulle vilja vara en slaktare. Och jag vet hur man sköter en slaktarmask. Dä vet jag då.

- Nä. Dä tror jag bara du säger... så att Slaktarn ska bli glad, sa han och lutade omkull sig på kudden. Du vill väl

bli en sån där rymdfarare du, kan jag tänka? Eller en skinnknutte, kanske?

Det var meningen att han skulle le när han sa det men han orkade inte. Han försvann bort. Och Bosse lutade sig över honom och viskade:

- Jag kan inte, för vi ska flytta till stan. Då är alldeles säkert. Men Snickarns pojkar kan nog.

Slaktarn tittade upp. Och nu log han. Elsa lutade sig över sänggaveln och sa:

- Jag ska hälsa från Ambjörn och Elisabet. Dom kommer in till lördan.

Slaktarn nickade.

- Tack för blommorna, sa han.

- Åh, det var då ingenting.

Elsa tog en stol och satte sig vid sänggaveln.

- Du är snäll du, Elsa.

Hon svarade inte för nu kom en syster in i sjuksalen med en flaska i den ena handen och en spruta i den andra. Bosse reste sig och gick till sin mamma.

- Å här kommer frukosten, skämtade Slaktarn och höll fram armen mot systemen.

- Jo, nu ska det bli frukost, kvittrade sjuksystemen och flinade mot Bosse som stod där och höll mamma i kjolen.

Hon stack in nålen i korken på flaskan, vände den upp och ner och drog in vätska i sprutan, knäppte med fingrarna på den för att få ut luftblåsor och stack sedan in den i Slaktarns arm. Han lät det ske. Sjuksystemen gjorde klart, gick ut och stängde dörren efter sig. Det blev tyst i rummet.

Så vände sig Slaktarn om och såg på Elsa. Han tvekade innan han sa:

- Hur är dä med Thea Stålkvist nu för tin? Jag menar...

hattmodisten nere i samhället?

Elsa visste inte riktigt vad hon skulle svara. Nog visste hon hur det hade pratats. Att Slaktarn sprungit där och kråmat sig och skämt ut både Gertrud och sig själv. Men hon visste inte mer. Det kunde vara ont förtal alltihop. Därför svarade hon:

- Nog är väl det bra.

- Då är konstigt att hon inte har fått nån karl. Hon har ju en lönsam butik, har jag hört. Men då är väl inte alla förunnat, tänker jag.

- Näe, det är väl inte det.

Så var det med det.

Slaktarn vinkade till sig Bosse. Han vände sig på sidan i sängen igen och pekade på en utdragslåda.

- Om du öppnar den där ska du få se.

Bosse blev intresserad. Han gick fram till utdragslådan, tittade på Elsa och drog i knoppen.

- Ta du, Bosse, sa Slaktarn. Ta du. Men du kan ju bjuda mamma på en tablett också.

Bosse gick artigt fram och tog Slaktarn i handen som var kall och kraftlös. Det var bara löst skinn som hängde från hans överarmar. Slaktarn höll handen kvar.

- Och vårtorna har du kvar, känner jag. Du ska nog se att dom går bort dom mä.

Bosse ville dra åt sig handen och gå därifrån. Stoppa tablettasken i fickan och springa ut från sjukhuset, ut på de asfalterade gatorna, med sina trottoarer och skyltar och fram till skyltfönstren i centrum. Till fönstret med bandyklubborna och bilden av SAIK:s bandylag. Sportaffären där Einar Ask stod och provade klubbor. Till biografaffischerna utanför Rex och Roxy. Då skulle han kanske kunna glömma Slaktarns blick. Jaga bort den från

sina tankar genom att tänka på annat.

Men Slaktarns blick hade redan fastnat inom honom och den skulle finnas där i evigheters evighet.

Slaktarn sa:

- Jaså, du ska flytta in till stan? Då får du akta dig för bilarna, Bosse.

Pojken nickade.

- Du ska börja arbeta i järnverket då... när du slutar skolan? Alldeles som pappa din?

Han nickade igen.

Så föll Slaktarns ögon sakta ihop och Bosse drog åt sig handen. Han stod en stund vid sängen innan han gick fram till Elsa och viskade:

- Dog han?

- Näe, då.

Då mumlade Slaktarn någonting från sängen och Elsa förstod att det var dags att gå.

- Vi kommer tillbaka så snart vi kan, ropade hon över sänggaveln och Slaktarn mumlade på nytt någonting ohörbart.

Hur kunde världen vara så orättvis att Slaktarn, vars dräng han en gång varit och som givit honom en hel tvåkrona, skulle dö i en säng i en främmande stad, medan den där Gud som bara ville straffa och som alltid hängde efter vanligt folk, fick gå fri. Det var så Bosse tänkte när han gick ut genom dörren. Men han grät inte. Och det var han tacksam för. För gråta, det skulle inte pojkar göra.

*

När sjuksystemen en halvtimme senare kom in i rummet var Slaktarn redan halvvägs ur sängen. Han satt och gned sig över skäggstubben, pustade och tog liksom sats för att resa sig.

- Men kära nån, sa systemen och sprang fram till sängen. Vart är ni på väg egentligen? Vill ni att jag ska köra in toalettstolen? Eller vill ni kanske ha hjälp till toaletten?

Han såg med förakt på sjuksystemen.

- Jag vill hem till åsen.

- Men kära ni...

Sedan sa hon ingenting mer för Slaktarn gav upp och vickade tillbaka ner i sängen. Sjuksystemen hjälpte honom att lägga upp benen och stoppade sedan om honom. Ögonlocken blev tunga och han försvann bort från rummet.

När han vaknade nästa gång hörde han läkarens röst:

-...och jag tror att det är bäst för honom om vi ger sprutorna med tätare intervaller för...

Han tystnade när han märkte att Slaktarn tittade på honom. Han lutade sig fram över sängen, kände på hans kropp och sa:

- Hur känns det? sa han tyst.

- Då gör så helvetes ont.

- Jo, det gör så. Vill ni ha någonting att dricka? Lite mat, kanske?

Slaktarn ruskade på huvudet.

- Jag vill hem till åsen.

Läkaren såg på sjuksystemen innan han sa:

- Jag kan förstå det, men det är tyvärr alldeles omöjligt. Ni orkar inte med en sådan transport.

- Då får ni ta livet av mig. Jag har slaktmasken mä mig. Den ligger i portföljen i skåpet, sa Slaktarn och pekade.

Sjuksystemen och läkaren såg på varandra men sa ingenting.

Innan ögonlocken på nytt föll ihop hade systemen hunnit

ge honom en spruta och några droppar vatten som han drack med sugrör ur en mugg. Läkaren stannade till vid dörren. Han såg bort mot sängen.

Mot kvällningen blev Slaktarn allt svagare och när han för sista gången öppnade ögonen fick han till sin förvåning se Thea Stålkvist stå där vid fotändan av sängen. Hon hängde kappan över en stol och kom fram och satte sig. Hon tittade leende på honom och han mindes hennes skratt, mindes alla drömmar och planer, mindes hennes butik som doftade ånga och appretyr. ”Du kom ändå?”, sa han. Men Thea bara log på sitt vanliga sätt. Så som hon brukade le när hon lyssnade vänligt till honom eller som hon log den gången när hon skänkte honom den vackra baskern av silverbisam. ”Vad du är vacker, Thea”, sa Slaktarn utan att blygas.

Då reste sig Thea, öppnade den svarta arbetsrocken och lät den falla. Hon dansade ljudlöst över golvet och det vita floret svävade som en dimma över hennes kropp. På huvudet bar hon en turban med blommor i alla tänkbara färger. Allting gnistrade. Hon dansade genom rummet och det var som om ljuset förstärktes när det silades genom hennes vita flor. Allt var så oerhört vackert att Slaktarn ropade allt vad han orkade genom rummet: ”Min älskade Thea!”

- Vi ska dansa tillsammans ända in i evigheten.

Kapitel 34

Huset kändes inte längre som hemma. Ljuden, dofterna och golvdraget kändes på något sätt främmande.

Ute var det mörkt. Även i rummet och runt sängen. Så småningom skulle det bli julafton. Men han skulle nog inte få några julklappar i år heller.

Föräldrarna bråkade ute i köket. Bosse låg och studerade en skugga på väggen. Om den rörde sig, så var den säkert från en människa. Och plötsligt gjorde den det. Men det var bara blomman vid fönstret som gungade till när en vind svepte över fälten utanför fönstret och upp mot huset på åsen. I en springa vid rullgardinen kunde han se stjärnhimlen och han tyckte det var gott att ha någonting att fästa blicken vid.

En bil for förbi ute på landsvägen och ett ljus spred sig över väggen, kastade skuggor över tapetmönstret. Det väste till och sedan var allt förbi.

Det var svårt att andas under det tunga lapptäcket och därför tassade han upp och ställde sig vid köksdörren. När han sakta öppnade den skar en skarp ljusstråle från kökslampan in i rumsmörkret.

- Kan ni inte vara lite tystare? Jag kan inte sova.

Föräldrarna tystnade för ett ögonblick.

- Gå och lägg dig, väste fadern och vände sig bort.

Modern såg mot pojken som stängde dörren och tassade tillbaka till sängen. Det knarrade från fjädrarna och täcket tryckte på nytt mot bröstet.

Genom väggen kunde han höra Walfridssons gökur. När han slöt ögonen kunde han se fågeln hoppa in och ut ur sitt bo. Det var flera dagar sedan han hört fru Walfridsson spela på tramporgeln och Aron höll mest till i svinhuset

och ladugården nu för tiden.

Bosse saknade ljudet från orgeln eftersom han somnade bättre om han fick lägga örat mot väggen och höra henne sjunga sina sånger till tramporgelns ackompanjemang. Då kunde han föreställa sig fru Walfridssons rena händer och fingrarna som spred ut sig som solfjädrar över de svarta och vita tangenterna.

Han tryckte örat mot väggen men han hörde ingenting. Det var tomt i salen nu. Inga böner eller hallelujarop. Det kändes som en tung men ljudlös andning. Emellanåt avbröts den av ett prasslande i väggens sågspånsfyllning. Det var råttorna som lekte. Som parade sig. Som snart skulle fastna i fällorna som låg i vedlåren och i skafferiet.

Hur många gånger hade inte Bosse vaknat av smällen och det ynkliga skriket från vedlåren? Hur många gånger hade han inte legat här i mörkret och sett den där blanka nosen med dess spretiga mustasch? Hört de små avlånga framtänderna gnaga i sig sin sista ostbit innan fadern masat sig upp ur sängen.

En stängd dörr gav alltid ifrån sig ett mummel om någon fanns i rummet intill. Man kunde tydligt höra hur någon pratade eller skällde och man kunde få uppfattningen att det skulle vara enkelt att höra vad som sades. Men det var det inte. Allt blev en mystisk gröt av dova ord som var lika oförståelig som Walfridssons tungomålstalande.

-... och om du tror... så ska du veta att... och pojken får du jävlar... fanskapet... försök att få in det i din tränga...

Före jul skulle de i varje fall flytta. Antingen fadern följde med eller inte. Men Bosse ville ha en far som alla andra. Kanske kunde han hålla sig från spriten om de flyttade till en annan plats, någonstans där sprit var förbjudet, där man drack svagdricka och mjölk, någonstans där man spelade monopolspel med sina ungar

istället för poker med fulla farbröder.

Modern hade berättat för honom om den nya bostaden där de kanske skulle få en egen trädgård: med äpplen, vinbär, krusbär och en hallonhäck. Bosse skulle kanske få massor av vänner bland grannarnas barn. Han skulle kunna bada i ett badhus och gå på biograf. Det skulle kanske finnas dass inomhus och kakelugnar att elda i.

En dag skulle han gå med sin far och titta på SAIK:s bandymatcher. Han skulle heja på Einar Ask som skulle vända sig om och vinka till Bosse och hans far, som stod och frös på läktaren. Och fadern skulle säga: "Fryser du, gosse?" och sedan skulle de gå hem genom de asfalterade gatorna som riktiga karlar och berätta för modern att det varit en bra match; att Einar Ask varit i högform och att han vinkat till dem när de stod där uppe på läktaren och hejade.

Han hörde en lastbil plåga sig uppför storbacken, hur den följde åsen och körde förbi ute på landsvägen. Rummet lystes upp och lades i mörker. Han hörde Ambjörn, eller om det var Elisabet, gå över sitt köksgolv på övervåningen. Hon hade kommit hem nu och hade börjat skrika om nätterna igen. Pelle hade varit uppe och klagat.

Det knarrade i golvtilljorna. Nu stod någon där uppe vid gavelfönstret.

- Ditt förbannade...! Ditt.

Rösterna höjdes inne i köket och efter en stund hörde han dörren slå igen med en smäll. Någon gick i snön utanför Walfridssons hus.

Efter en stund öppnades dörren och ljuset skar in i mörkret där Bosse låg.

- Är du vaken?

- Ja.
- Du måste sova, Bosse.
- Jag kan inte.
- Det är en dag i morgon också.
- Dä är dä inte alls dä.

Då gick Elsa fram och lade sig bredvid honom i sängen. De sa ingenting till varandra. Han hörde henne andas genom mörkret och kände värmen från hennes kropp. Skuggorna var inte längre farliga. Så sa hon plötsligt:

- Vi skulle kunna höra oss för om det finns någon ledig hyreslägenhet i skyskrapan. Skulle du vilja det?
- Nej, sa Bosse utan att säga varför.
- Vem vet, kanske vi någon gång kan köpa oss ett eget hus, alldeles som Sigge och Björn eller som mjölnarflickan.
- Du menar om vi vann, om vi fick tolv rätt på tipset?
- Ja, eller om vi fick ärva pengar efter någon, sa Elsa som om det vore den naturligaste sak i världen.

Bosse tystnade men man kunde nästan höra att han funderade.

- Efter vem då?
- Nja, kanske efter nån okänd som rest till Amerika och gjort sig en förmögenhet på guld.
- En guldgrävare?
- Ja. Kanske det... Men nu måste du sova.
- Jag kan inte.
- Men du måste i alla fall.

De låg tysta ett tag och Bosse tryckte sig närmare sin mor. Han höll henne i armen så att han skulle vara beredd om hon reste sig. Men det gjorde hon inte.

Så hörde hon pojkens röst genom mörkret:

- Är Slaktarn död nu?
- Jo, det är han. Slaktarn är död. Han vilar nu.
- Kommer han till himlen?
- Du ställer så svåra frågor, pojke. Men finns det nån rättvisa i världen så finns han där.

Bosse stoppade händerna under täcket och kände efter om vårtorna fanns kvar. De var borta.

Elsa ryckte till när hon hörde steg utanför huset. Hon reste sig och gick fram och kikade bakom rullgardinen. En strimma ljus från stjärnhimlen föll in genom fönstret. Så hörde hon att Pelle hämtade cykeln ute på höskullen och for iväg ner mot samhället.

Hon släppte rullgardinen, gick fram och satte sig på sängkanten. Inne i köket sprakade det från spisen. På övervåningen gick någon oroligt omkring och plötsligt hördes fru Walfridsson spela för första gången på tre dagar. Tonerna steg och spred sig i väggarna, vibrerade genom brädor och papp, genom spik och sågspån.

Både Bosse och Elsa lade öronen mot väggen. De fnissade åt varandra genom mörkret och Elsa började nynna på en nidvisa:

*Blott ett slag ett ögonlock gick sönder
när jag slogs med predikanten Holm
än idag jag räknar mina tänder
äter sluring och annat jolm...*

Elsa och Bosse skrattade och höll händerna över varandras munnar. Sedan låg de tysta bredvid varandra i sängen en stund innan Elsa ställde den fråga hon dragit sig för att ställa:

- Bosse? Det var det där om flyttningen till stan? Har du funderat?

Han tvekade.

- Jag vill. Och så en stund efter så vill jag inte, sa Bosse.
Dä är så olika.

- Så kommer det nog att vara hela tiden, tror jag. Men det är i alla fall klart med hyreslägenheten nu. Flytten kan ske när det passar oss. En lastbil ska frakta möblerna. Vi skulle hinna flytta in före jul. Vi skulle kunna fira *jul* i stan. Tänk dig, Bosse.

- Kan vi inte vänta till efter jul?

- Det går nog inte, vännen.

- Får Sigge och Björn komma och hälsa på?

- Så mycket dom vill.

- Flyttar pappa med?

Men nu blev modern tyst och mörkret slöt sig genast tätare omkring dem. I salen tog fru Walfridsson upp en ny frälsningssång och sjöng så högt och klart att de inte behövde lägga sina öron mot väggen.

- Jag vet inte.

Och det visste hon heller inte. För ute i blåsvädret cyklade fadern omkring, medan yrsnön drog genom kläderna och cykelhjulens ekrar. Han ville suppa sig full så snart som möjligt. Han var så målmedveten att han inte ens vinglade.

- Skulle du bli ledsen om han inte flyttade med, Bosse?

- Ja.

Modern kramade om honom och de låg tysta en lång stund.

- Han kommer väl hem när han blir hungrig.

Bosse kände hur kroppen slappnade av i moderns famn. Så här ville han alltid ligga. Som i en varm grotta.

Snart skulle ett helt nytt liv ta sin början.

Besök gärna www.bokforlagetreptil.se

Författaren Bernt-Olov Andersson har läst in romanen Min älskade slaktare som ljudbok. Brukstrilogin, som innehåller romanerna Min älskade slaktare, Syrenernas tid och Som en lilja, är slutsålda på förlaget, men de enskilda böckerna finns att beställa som ljudböcker och e-böcker på ovanstående Internetadress, liksom den fristående fortsättningen Balladen om Big O.

Kontakt med författaren fås genom e-postadressen:

boa@hos.sandnet.se

